

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 124 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 1998. Motionerna avser bl.a. den framtida gemensamma jordbrukspolitiken, förslagen i Agenda 2000, inriktningen av den svenska jordbrukspolitiken, konkurrensvillkor, regionala stöd och strukturstöd samt den svenska trädgårdsnäringens utveckling. Utskottet har i detta ärende inhämtat utförlig information om jordbrukets och trädgårdsnäringens aktuella situation och om förhandlingsläget inom EU beträffande Agenda 2000, m.m. En offentlig utfrågning anordnades den 26 januari 1999, se bilaga 1. Utskottet avstyrker samtliga motioner med hänvisning bl.a. till tidigare riksdagsbeslut, vissa utredningar och pågående överläggningar om reformeringen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Till betänkandet fogas 25 reservationer och 6 särskilda yttranden.

Motionerna

1998/99: MJ201 av Lars Hjertén och Lars Elinderson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge landets lantbrukare likartade villkor med kollegerna i andra EU-länder,

2. att riksdagen beslutar att Sverige skall ta hem hela det framförhandlade EU-avtalet i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att snabbt utarbeta en proposition utifrån den Björkska utredningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att tillvarata svenska intressen i de nu pågående CAP-förhandlingarna,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att svenska myndigheter skall arbeta för större enkelhet i regelsystemet.

1998/99: MJ202 av Ingvar Eriksson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om investeringsstöd till livsmedelsindustrin,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om fullt svenskt utnyttjande av de möjligheter till investeringsstimulanser som EU-medlemskapet erbjuder, i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:MJ203 av Ingvar Eriksson och Jeppe Johnsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om initial miljöersättning, finansierad inom ramen för miljöersättningsprogrammet till jordbruket, vid etablering och odling av nypon på åkermark,

2. att riksdagen hos regeringen begär att frågan om miljöstöd till nyponodling även tas upp i samband med det nya femårsprogrammet som för närvarande förbereds.

1998/99:MJ204 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till rådgivning för ekologisk äggproduktion,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av stöd till marknadsföring även för de ekologiskt producerade äggen.

1998/99:MJ205 av Kenneth Johansson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandlingarna om EU:s nya jordbrukspolitik,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det av regeringen i EU presenterade mjölkförslaget,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om delning av stödområde 4,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbetalningar av EU-stöd.

1998/99:MJ206 av Erik Arthur Egerväm och Kenneth Johansson (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som möjliggör bevarandet av ett levande fåbodbruk i Sverige,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ökad satsning på vårdplaner, mark- och byggnadsvård på kulturhistoriskt värdefulla fåbodar.

1998/99:MJ207 av Elizabeth Nyström och Lars Björkman (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fri handel med mjölkkvoter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om intransportstöd,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fjällmiljöstöd,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lönsamhetsproblemen inom norra delarna av område 4,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om foderspannmål,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vallodlingar,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rådgivning och stöd.

1998/99:MJ208 av Ingvar Eriksson och Roy Hansson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om trädgårdsodlingens växtskyddssituation,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett utbyggt REKO-stöd till trädgårdsodling.

1998/99:MJ209 av Ingvar Eriksson och Elizabeth Nyström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett övergångsstöd till yrkesmässig ekologisk växthusodling.

1998/99:MJ210 av Jeppe Johnsson och Ingvar Eriksson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag som ger svensk kycklinguppfödning förutsättningar att verka på villkor jämbördiga med näringens främsta internationella konkurrenter.

1998/99:MJ212 av Owe Hellberg och Maggi Mikaelsson (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mobila slakterier för fjäderfä,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det nationella programmet till stöd för förädling och avsättning av jordbruksprodukter.

1998/99:MJ213 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tar fram mål för den ekologiska djurhållningen.

1998/99:MJ214 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nationell mjölkkvot för de kor av utrotningshotade raser som är stödberättigade enligt stöd till hotad ras,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mjölkkvot till dem som vill nyetablera sig som mjölkproducenter och vill hålla någon av de hotade lantraserna,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till samtliga hotade lantraser,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om extra stöd till akut hotade lantraser,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stödet till lantrasföreningarna måste förenklas,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stödet till lantrasföreningar med lantraser med av Jordbruksverket godkända avelsplaner ges stöd även till bevarandearbetet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att ansvaret för bevarandet och genbanker blir kvar i de aktiva föreningar som finns.

1998/99:MJ215 av Per-Samuel Nisser (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regler för sökande av EU-bidrag.

1998/99:MJ216 av Per-Samuel Nisser (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det värmländska jordbruket.

1998/99:MJ217 av Patrik Norinder och Anne-Katrine Dunker (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skapa förutsättningar för en långsiktigt bärkraftig jordbruksproduktion i Gävleborgs län.

1998/99:MJ219 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det svenska jordbrukets betydelse för livsmedelsproduktion och det öppna landskapet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhandlingarna med anledning av Agenda 2000,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att öka utnyttjandet av de EU-finansierade ersättningarna,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbetalning av EU-finansierade ersättningar vid mer än ett tillfälle under året,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om enklare regler,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om naturbruksgymnasier.

1998/99:MJ220 av Jonas Ringqvist och Maggi Mikaelsson (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av kompletterande produktionsmål för ekologiska produkter inom trädgårdsnäringen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utvecklingsfonder för trädgårdsnäringen.

1998/99:MJ224 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av svensk jordbrukspolitik syftande till att ge möjlighet att bedriva jordbruk i hela landet och med fullt utnyttjande av befintlig åkermark,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genomförandet av en konsekvensanalys om jordbruksnäringens betydelse,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avvisa nedskärningar av ramarna för miljöersättningsprogrammet,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lantbrukarna ej skall belastas med kostnader för hållande av register föranledda av EU-krav, såsom kartavgift och avgift för djurdatabas,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förenkling av administrationen kring kartavgiften,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av det statistiska uppgiftslämnandet i syfte att förenkla för den enskilde lanbruksföretagaren,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkter för EU:s gemensamma jordbrukspolitik,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att använda CAP som ett instrument för fattigdomsbekämpning och förbättrad livsmedelssäkerhet,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska utgångspunkter inför reformeringen av CAP,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förenklat regelsystem som gynnar ekologisk odling,

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den svenska trädgårdsnäringen skall ges samma konkurrensvillkor som trädgårdsnäringen inom det övriga EU och våra viktigaste konkurrentländer,

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett generellt investeringsstöd för svensk trädgårdsnäring samt ett nationellt stödprogram för miljöförbättrande och energibesparande åtgärder,

34. att riksdagen begär att regeringen inom EU arbetar för att stödet till ekologisk odling också skall omfatta ekologisk växthusodling.

1998/99:MJ226 av Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en områdesändring för de regionala stöden.

1998/99:MJ227 av Ingvar Eriksson och Per-Samuel Nisser (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kartavgifter som påförts lantbrukare i Sverige.

1998/99:MJ231 av Holger Gustafsson (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska riktlinjer inför förestående förhandlingar om en reformerad CAP-reform inom EU,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att nya former för löpande konsekvensutredningar bör prövas under förhandlingarnas gång och att Skaraborg bör utgöra prognosområde.

1998/99:MJ234 av Rune Berglund och Berit Andnor (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jordbruken i stödområde 2b i Jämtlands län bör överföras till stödområde 2a.

1998/99:MJ235 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förändring av stödområdesgränserna i Värmland.

1998/99:MJ240 av Caroline Hagström (kd) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den kallblodiga travaren skall omfattas av stödet till utrotningshotade inhemska hästraser,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den svenska halvblodsaveln och uppfödarpremier,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EU-anpassning av hästen och hästnäringen till det jordbrukspolitiska ansvarsområdet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EU-stöden till den svenska hästaveln och hästnäringen.

1998/99:MJ241 av Caroline Hagström (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett generellt investeringsstöd för svensk trädgårdsnäring,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett nationellt stödprogram för miljöförbättrande och energibesparande åtgärder,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om REKO-stödet,

6. att riksdagen hos regeringen begär att stöd till ekologisk odling inom EU också skall innefatta stöd till ekologisk växthusodling,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en kollektiv utvecklingsfond.

1998/99:MJ243 av Helena Frisk m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ekonomiskt stöd till äggproducenter till omläggning för mer miljö- och djurvänlig produktion.

1998/99:MJ244 av Eskil Erlandsson och Birgitta Carlsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att pröva möjligheten att utarbeta ett system som främjar utvecklingen för den nordsvenska hästen, den kallblodiga travaren, den svenska ardenneren och gotlandsrusset.

1998/99:MJ246 av Mikael Oscarsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hur förordningen EEG nr 2078/92 skall tolkas av Jordbruksverket.

1998/99:MJ250 av Lisbeth Staaf-Igelström och Marina Pettersson (s) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om marknadsfrämjande arbete,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försöksgårdar.

1998/99:MJ252 av Lisbeth Staaf-Igelström och Marina Pettersson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svensk trädgårdsodling.

1998/99:MJ253 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en nödvändig precisering av de övergripande målen för jordbruks- och livsmedelspolitiken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en förändring av de regionala stöden måste ha utgångspunkten att ett livskraftigt jordbruk och en regional råvaruförsörjning skall tillförsäkras förädlingsindustrin i norra Sverige,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av att förändra de olika miljöstöden,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör ta initiativ till ett parlamentariskt samråd inför fastställandet av de nya miljöstödsprogrammen.

1998/99:MJ254 av Ingvar Eriksson m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett nationellt program för forskning och utveckling på livsmedelsområdet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:MJ255 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förbättrade konkurrensvillkor för den yrkesmässiga trädgårdsodlingen.

1998/99:MJ256 av Göte Jonsson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genomförande av utredningen En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167),

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EMU-utanförskapet,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöersättningarna,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jordbrukets blockdatabas,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mjölkkvoterna,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om djurskyddskraven,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stödformerna för Norrland och Sydsvenska högländet,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

1998/99:MJ517 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp, v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om aktionsplanens innehåll.

1998/99:MJ524 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att investeringsbidrag bör utgå lika till alla som vill starta med äggproduktion med frigående höns.

1998/99:MJ526 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att Jordbruksverket prioriterar arbetet med en aktionsplan för att värphönorna snarast möjligt skall befrias från burarna.

1998/99:MJ721 av Ingvar Eriksson och Lars Lindblad (m) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att mer medel inom ramen för EU:s miljöstöd riktas till anläggning av dammar, småvatten, våtmarker och skyddszoner i odlingslandskapet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändringar i reglerna för jordbrukets miljöstöd i EU.

1998/99:MJ749 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en successiv reformering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik i syfte att uppnå ett uthålligt jordbruk.

1998/99:MJ771 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att jordbrukspolitiken bör läggas om så till vida att mjölk- och vallproduktionen i skogs- och mellanbygderna gynnas på bekostnad av spannmålsodlingen på slättbygderna,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förenkling av miljöstöden till ängs- och hagmarker,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökad regional bestämmanderätt över EU-stöden till odlingslandskapet,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om samarbete mellan olika enheter vid länsstyrelserna för att tillvarata kompetens,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade resurser till länsstyrelsernas arbete med att bevara biologisk mångfald,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mer av direkt rådgivning (gårdsvandringar) i fält till brukare av ängs- och hagmarker.

1998/99:MJ774 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen skall verka för att reformeringen av CAP påskynas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i EU skall verka för att separata miljömål för jordbruket skapas,

4. att riksdagen hos regeringen begär att en ny utredning tillsätts för att med utgångspunkt i EU:s miljömål se över vilka miljöeffekter och miljökostnader som kan kopplas till jordbruket,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i EU skall verka för en ökad konkurrens inom livsmedels- och distributionsbranschen.

1998/99:MJ804 av Maggi Mikaelsson m.fl. (v) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att miljöhänsynen måste få en överordnad roll i EU:s jordbrukspolitik,

6. att riksdagen begär att regeringen tar fram alternativ EU-lagstiftning som tillåter att mänskligt urin får användas i produktionen.

1998/99:N271 av Gunilla Tjernberg (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av höjd transportersättning för lantbrukarna i norra Sverige.

1998/99:N275 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om LFA-stödets utformning i Agenda 2000 och den svenska medfinansiering som detta bör föranleda.

1998/99:N295 av Åke Sandström (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av intransportersättning av jordbruksprodukter.

1998/99:Sk309 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om jordbrukets konkurrensneutralitet.

1998/99:U507 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om EU:s jordbrukspolitik.

1998/99:U508 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att inom EU driva att den gemensamma jordbrukspolitiken förändras så att EU endast ger stöd åt ett ekologiskt hållbart, småskaligt och djurvänligt jordbruk,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att inom EU driva att den gemensamma jordbrukspolitiken förändras så att den i hög grad flyttas till nationell nivå,

31. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en prioriterad fråga för Sverige skall vara att inom EU driva att EU:s jordbrukspolitik måste reformeras på ett sätt som garanterar att östlänternas jordbruk inte diskrimineras i något avseende.

1998/99:U509 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om målen för det europeiska jordbruket.

Utfrågningar m.m.

Utskottet anordnade den 26 januari 1999 en offentlig utfrågning om jordbrukets och trädgårdsnäringsens situation med representanter för bl.a. Jordbruksdepartementet, vissa myndigheter och intresseorganisationer. En utskrift från

utfrågningen bifogas som bilaga till betänkandet. En särskild utfrågning hölls den 11 februari 1999 med jordbruksminister Margareta Winberg. Utskottet har uppvaktsats av representanter för Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och LRF:s Norrlandsgrupp. Ett flertal skrivelser i ämnet har inkommit till utskottet.

Utskottet

Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken

Motionerna

Enligt motion MJ224 (kd) bör den gemensamma jordbrukspolitiken reformeras med utgångspunkt från 1992 års reform. Det europeiska jordbruket bör anpassas till internationella och mer marknadsmässiga förhållanden. Förändringar av stödnivåer förutsätter en stegvis anpassning i takt med andra WTO-länder och med hänsyn till den internationella konkurrenskraften. Det är nödvändigt att de ersättningsformer och regleringar som tillämpas inom det framtida CAP – inklusive Östeuropa – kan säkra livsmedelssäkerheten och rimliga inkomstnivåer hos lantbrukarna inom Europa. Detta utan att inverka negativt på u-ländernas livsmedelssäkerhet. Förvaltarskapstanken måste vara vägledande och kortsiktiga vinstintressen – som drivit fram odlingssystem som sugit ur jordens bördighet och orsakat jorderosion – måste ersättas med långsiktigt hållbara brukningsmetoder (yrkande 22). En central fråga för EU måste vara att aktivt bidra till fattigdomsbekämpning och ökad livsmedelssäkerhet i tredje världen. Den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU kan vara ett instrument i detta arbete (yrkande 24). När det gäller de svenska utgångspunkterna inför reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken måste detta arbete bl.a. ske på ett sådant sätt att lika konkurrensvillkor för jordbrukare i olika EU-länder upprätthålls. Den generella jordbrukserättningen bör ges ut i form av en arealersättning på all åkermark, inklusive vall. Miljöbetingade ersättningar skall finnas liksom särskilda regionalpolitiska ersättningar. Tydliga målsättningar för omställning av jordbruksproduktion till mer miljövänliga metoder och till ekologisk produktion bör fastställas på europeisk nivå. För att stimulera den ekologiska odlingen skall kompensation ges för ett minskat tärande på råvaruresurser och mindre miljöbelastning. Svenska miljö- och djurskyddsnormer skall vara miniminorm för det europeiska jordbruket. Ett gemensamt märkningssystem avseende ursprung och produktionsmetod skall eftersträvas (yrkande 25). Enligt motionärerna är det också mycket angeläget att inom EU få till stånd ett förenklat regelverk för stöd till ekologisk odling (yrkande 27). Enligt motion MJ231 (kd) yrkande 1 kan livsmedelsproduktion inte helt jämföras med annan näringsverksamhet eftersom medborgarna vill försäkra sig om en nära tillgänglighet av kvalitetslivsmedel för sin basförsörjning. Reformeringen av EU:s jordbrukspolitik måste ske på ett sådant sätt att lika konkurrensvillkor för jordbrukare i olika EU-länder upprätthålls. Likvärdiga regler och principer bör gälla med möjlighet till lokala variationer föranledda av exempelvis varierande klimatförhållanden. Enligt motion MJ253 (v) yrkande 1 skall Sverige verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars övergri-

pande mål är att främja ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäligen priser, främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion samt bidra till global livsmedelssäkerhet. Allt brukande av jordbruksmark skall på sikt vara ekologiskt hållbart. Sammanfattningsvis skall jordbrukspolitiken syfta till att produktion, förädling och distribution av livsmedel bedrivs på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden bevaras och främjas. Vidare skall kulturmiljöer bevaras, ett varierat odlingslandskap främjas, miljöbelastningen minimeras och animalieproduktionen ske med högt ställda djurskyddskrav. En regional balans och en levande landsbygd samt ett internationellt konkurrenskraftigt jordbruk inom EU skall främjas. Enligt motionärerna är detta nödvändiga preciseringar av de övergripande målen för jordbruket. I motion MJ256 (m) framhålls att det inom ramen för medlemskapet är helt nödvändigt med en gemensam jordbrukspolitik inom EU. Sverige skall verka för en avreglerad och förenklad jordbrukspolitik. Det svenska jordbruket är utifrån en hög rationaliseringsgrad och gediget kunnande konkurrenskraftigt i ett sådant sammanhang. Detta förutsätter dock att inhemska konkurrenshämmande kostnader och regler undanröjs. Avregleringen måste genomföras successivt och med respekt för näringsanspassning till en friare marknad. Livsmedelsproduktionen är en viktig del av EU:s näringsliv och av dess kultur. Det är därför viktigt att såväl primärproduktion som industri finns kvar efter en reform och kan dra nytta av den öppna världsmarknad som kommer att bli följd av såväl redan genomförda som kommande förhandlingar i WTO. En annan viktig utgångspunkt är att EU:s livsmedelsförsörjning inte får riskeras. Om avregleringar och liberaliseringar sker i någorlunda samma takt i samtliga större producentområden finns enligt motionärernas mening ingen större risk för att EU:s produktion drastiskt skulle minska. Om däremot en snabb och ensidig avreglering genomförs är risken uppenbar att andra världsdela jordbrukare och industrier blir de enda vinnarna. Någon form av korrektiv bör dock alltid finnas om produktionen skulle nå en kritisk nedre gräns. En tredje utgångspunkt är att CAP i första hand och primärt skall omfatta livsmedelsproduktionen. Självklart skall jordbruk bedrivas inom ramen för en hållbar utveckling och omfattas av samma miljöhänsyn som andra verksamheter. Lika självklart är att regionalpolitiken (strukturfonderna) också skall omfatta jordbruksföretag (yrkande 13). Även i motion MJ749 (c) förespråkas en successiv reformering av den gemensamma jordbrukspolitiken inom hela EU. Som skäl härför anförs att reformer är en förutsättning för att kunna hantera jordbrukspolitiken i ett utvidgat EU. Ett annat skäl är att förändringar krävs om man skall kunna uppnå ett uthålligt jordbruk. Miljöstöd bör utgå till ekologisk produktion och konventionellt resurshushållande jordbruk inom livsmedelssektorn. Balansen mellan djurhållning och växtodling är viktig i ett hållbart jordbruk. Alltför stor övervikt åt ena sidan inom ett område bidrar till större påfrestningar på miljön (yrkande 2). Enligt motion MJ774 (fp) yrkande 2 skall Sverige i EU verka för att separata miljömål för jordbruket skapas. Vidare yrkas att Sverige i EU skall verka för en ökad konkurrens inom livsmedels- och distributionsbranschen (yrkande 5). I motion MJ804 (v) framhålls att miljöhänsynen måste få en överordnad roll i EU:s jordbrukspolitik (yrkande 3). Enligt motion U507 (fp) yrkande 9 måste en reformering av den gemensamma jordbrukspolitiken snarast inledas så att EU kan

ge tydliga signaler till de blivande medlemsländerna om rådande förutsättningar. Därigenom undviks obalans och snedvridande effekter av konkurrensen på deras egna marknader. De nya medlemsländerna skall ha full anslutning till ett EU med en reformerad CAP. För en ökad tydlighet och som ett led i strävan efter att återvinna medborgarnas förtroende måste dagens snåriga regelsystem och byråkrati inom EU:s jordbrukspolitik undanröjas. Besluten inom EU skall fattas så nära den de berör som möjligt. En kraftigt avreglerad och avbyråkratiserad jordbrukspolitik med satsning på miljö- och landsbygdsutveckling ger helt andra förutsättningar för att lyckas. Det viktigaste är att ge jordbrukaren, som vilken annan företagare som helst, möjlighet och frihet att på likvärdiga villkor konkurrera med sina produkter på en konkurrensutsatt marknad. Detta förutsätter att både svensk och europeisk politik underlättar för små- och nyföretagandet så att även småskaliga alternativ kan växa fram på landsbygden. Vidare måste konkurrensen inom livsmedels- och distributionsbranschen öka. Enligt motion U508 (mp) skall Sverige inom EU verka för att den gemensamma jordbrukspolitiken förändras så att stöd endast ges åt ett ekologiskt hållbart, småskaligt och djurvänligt jordbruk (yrkande 16). Vidare skall Sverige inom EU driva den linjen att den gemensamma jordbrukspolitiken förändras så att den i hög grad flyttas till nationell nivå (yrkande 17). Enligt motion U509 (kd) yrkande 9 bör en fortsatt reformering av EU:s jordbrukspolitik utifrån 1992 års CAP-reform eftersträvas. Framför allt för att möta nya krav vid en utvidgning av unionen men även i syfte att visa större generositet gentemot u-länderna och att verka för en bättre internationell handel med dessa. Jordbruksnäringen skall ses som en del av den inre marknaden, där konkurrens på lika ekonomiska villkor skall råda mellan de olika medlemsländerna. Strävan bör vara att öka andelen jordbruk med ekologisk inriktning. Ett hållbart jordbruk med höga hälsokrav på livsmedelsproduktionen bör vara målsättningen. Sverige skall vara starkt pådrivande för ökade djurskyddskrav.

Utskottets överväganden

Den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU består i dag av en rad olika åtgärder såsom interna marknadsprisstöd, direktstöd, gränsskydd, miljöstöd och miljöbestämmelser. Vidare finns regional- och strukturstöd, bestämmelser om djurhållning samt bestämmelser om växtskydd och växtodling. Med 1992 års reform inleddes en process som lägger mindre vikt vid marknadsprisstöd och större vikt vid direktstöd, miljöersättningar samt regional- och strukturstöd.

Hösten 1995 presenterade kommissionen en strategirapport om olika utvecklingsscenarier för den gemensamma jordbrukspolitiken med hänsyn till den förestående östutvidgningen. I juli 1997 presenterade EG-kommissionen sin strategi för en förstärkt och utvidgad union. En viktig del rör EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP). Förslagen i Agenda 2000 syftar till att öka jordbrukets konkurrenskraft genom en ökad marknadsorientering med sänkta administrativa priser. Enligt kommissionens förslag skall kompensationslämnas till jordbrukarna för att dessa priser sänks. Ett inslag i Agenda 2000 är att det i samband med en reform av den gemensamma jordbrukspo-

litiken införs åtgärder för att underlätta jordbrukets anpassning till strukturförändringar och ökade insatser för målinriktade miljöförbättrande åtgärder. Regional- och strukturåtgärderna inom jordbrukssektorn och de s.k. kompletterande åtgärderna föreslås kopplas samman till en integrerad landsbygdspolitik som komplement till den gemensamma jordbrukspolitiken. Den 18 mars 1998 konkretiserade kommissionen sitt utkast med ett antal lagförslag som innebär en fördjupning och utveckling av det tidigare utkastet. Utskottet återkommer nedan till de olika förslagen i Agenda 2000. Kommissionen har den 27 januari 1999 i ett särskilt meddelande redogjort för jordbrukets betydelse för miljön och en allmän strategi för integrering av miljöaspekter i den gemensamma jordbrukspolitiken (KOM [99] 22).

Våren 1998 behandlade riksdagen regeringens förslag om riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen. I samband därmed godkände riksdagen att Sverige skall verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU som utgår från vissa övergripande mål (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241). I sitt förslag framhöll regeringen bl.a. att det även i framtiden behövs en gemensam politik på detta område med likartade konkurrensvillkor och att detta är en förutsättning för att den inre marknaden också skall fungera när det gäller jordbruksproduktionen. En sådan jordbruks- och livsmedelspolitik kan också motiveras av effektivitetsskäl. Det finns flera exempel på problem och förutsättningar för sektorn som är länderövergripande. Gemensamma regler minskar behovet av kontroll mellan länderna och bör således minska administrationen och kostnaderna. En gemensam politik ger vidare Sverige större möjligheter att driva höga gemensamma krav på främst miljö-, djurskydds- och livsmedelsområdena. Ett övergripande ansvar för politiken på gemenskapsnivå behöver inte innebära att olika riktade åtgärder inte kan komma i fråga på nationell nivå. Sådana åtgärder kan avse insatser för att förbättra eller bevara miljön och en god djurhållning i enlighet med den s.k. subsidiaritetsprincipen. En gemensam politik på jordbruks- och livsmedelsområdet innebär också en prövning av på vilken nivå den gemensamma politiken skall beslutas, vilka områden som skall vara harmoniserade och möjligheterna att förenkla regelverket. Fallet med aveln av rasen Belgisk Blå, som Sverige ej tilläts förbjuda, visar dock att principen om fri rörlighet för varor kan kollidera med andra ambitioner.

Enligt ovan nämnda riksdagsbeslut skall Sverige verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars övergripande mål är att främja ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser, främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion samt bidra till global livsmedelssäkerhet. Detta beslut utgör utgångspunkten för den svenska positionen när det gäller det fortsatta arbetet med en ny jordbruks- och livsmedelspolitik. Jordbruks- och livsmedelsföretagens produktion skall styras av konsumenternas efterfrågan. Vidare skall produktionen vara långsiktigt hållbar från såväl ekologiska som ekonomiska utgångspunkter. EU skall också medverka till global livsmedelssäkerhet, bl.a. genom att hävda frihandels principer även på livsmedelsområdet. Marknadsordningarna tas successivt bort och gränsskyddet avvecklas i takt med internationella handelsavtal. En sådan successiv

avveckling av marknadsordningarna skapar också utrymme för insatser för att underlätta omställningen så att reformen kan genomföras under socialt acceptabla former. En reform bör inriktas på att inom den gemensamma marknaden skapa förutsättningar för näringen att agera på liknande villkor som råder inom andra avreglerade branscher. En avveckling av marknadsordningarna utan att det samtidigt vidtas riktade åtgärder för miljön, landsbygden och särskilt utsatta regioner kan dock på kort sikt medföra en oacceptabel minskning av sysselsättningen i framför allt norra Sverige och i skogsbygderna. Det är därför angeläget att särskilda åtgärder vidtas för att beakta sådana konsekvenser.

Utskottet vill med anledning av de nu aktuella motionerna understryka att riksdagen i det ovan refererade beslutet har fastställt de principiella riktlinjerna för Sveriges mer långsiktiga arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom EU. Enligt utskottets mening innebär riksdagsbeslutet att så gott som samtliga synpunkter i de redovisade motionerna tillgodoses i större eller mindre utsträckning. I många fall föreligger, såvitt utskottet kan bedöma, full överensstämmelse mellan motionärernas önskemål och den ståndpunkt som företräds av riksdag och regering. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ224 (kd) yrkandena 22, 24, 25 och 27, MJ231 (kd) yrkande 1, MJ253 (v) yrkande 1, MJ256 (m) yrkande 13, MJ749 (c) yrkande 2, MJ774 (fp) yrkandena 2 och 5, MJ804 (v) yrkande 3, U507 (fp) yrkande 9, U508 (mp) yrkande 16 och U509 (kd) yrkande 9 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Utskottet avstyrker vidare motion U508 (mp) yrkande 17 i den mån motionen syftar till en allmän renationalisering av jordbrukspolitiken. I övrigt hänvisar utskottet till den diskussion som förs angående ökade möjligheter för medlemsstaterna att t.ex. disponera över och ställa villkor för olika stödformer (se följande avsnitt om förslagen i Agenda 2000).

Förslagen i Agenda 2000

Motionerna

Enligt motion MJ201 (m) yrkande 4 är medlemskapet i den europeiska unionen det viktigaste som hänt den svenska jordbruksnäringen på senare tid. Det är nödvändigt att de svenska företrädarna inte lägger fram förslag eller accepterar beslut som missgynnar vårt lands sätt att producera och att man aktivt medverkar till att politiken inom och utom EU har en långsiktig karaktär. Enligt motion MJ205 (c) yrkande 1 krävs det att Sverige inte diskrimineras i förhållande till andra länder i de pågående förhandlingarna om EU:s jordbrukspolitik efter år 2000. Regeringen måste i dessa förhandlingar aktivt ta till vara de särskilda förhållanden som finns i t.ex. Dalarna vad avser odlingsförhållanden och klimat. I detta sammanhang är det olyckligt att den svenska regeringen tillsammans med tre andra EU-länder presenterat ett alternativ till kommissionens förslag på mjölkområdet. Det tycks som om regeringen gjort detta utan att först ha utrett vilka konsekvenser förslagen kan få i olika regioner i Sverige. Det förslag som regeringen presenterat med sänkta stödpriser upp till 30 % fram till år 2006 och avvecklade kvoter kommer att skapa en lönsamhetspress på svensk mjölkpro-

duktion som innebär en risk för att produktionen kommer att få svårt att konkurrera med omvärlden. Detta är inte acceptabelt. Följaktligen bör regeringen dra tillbaka det nu presenterade förslaget (yrkande 2). Enligt motion MJ219 (c) har regeringen fört en långtgående avregleringslinje som är tämligen frikopplad från de förslag som blir aktuella i förhandlingarna om Agenda 2000. Den svenska linjen har till stora delar betraktats som en extremlinje, och vårt inflytande i förhandlingarna kan därmed komma att minimeras. Det står klart att kommissionens förslag i avgörande delar är ofördelaktigt för det svenska jordbruket. Bland annat föreslår kommissionen kraftiga stöd till odling av majsensilage, vilket inte kommer Sverige till del då vi av klimatskäl inte odlar majs. Den självklara målsättningen inför reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken måste vara att svenska jordbrukare skall ges förutsättningar likvärdiga med dem som gäller för jordbrukare i andra EU-länder. Finns ambitionen inom regeringen att ytterligare utveckla svensk jordbruksnäring och livsmedelsindustri måste agerandet i de pågående förhandlingarna vara mycket tydligt från svensk sida. Den svenska jordbruksnäringens intressen kommer i förhandlingarna inte att försvaras av någon annan än Sveriges företrädare. De prissänkningar på mjölk som planeras från EG-kommissionens sida kommer att få negativa konsekvenser. Den svenska regeringen har tillsammans med vissa andra medlemsländer ändå lagt fram ett förslag till EU med dubbelt så stora prissänkningar på mjölk som EG-kommissionen föreslagit. Detta kommer att ytterligare förvärra situationen. I stället för att arbeta med att stärka svensk livsmedelsindustri och svenskt jordbruks konkurrenskraft i Europa har regeringens hittillsvarande agerande i stället varit en linje som kommer att ytterligare förstärka problemen för svenska mjölkproducenter (yrkande 2). I motion MJ774 (fp) yrkas att regeringen skall verka för att reformeringen av CAP påskyndas (yrkande 1). Enligt motion U508 (mp) yrkande 31 skall en prioriterad fråga för Sverige vara att EU:s jordbrukspolitik reformeras på ett sådant sätt som garanterar att östlänternas jordbruk inte diskrimineras i något avseende. Enligt motion N275 (c) yrkande 10 kräver ett bestående jordbruk med ekonomisk bärkraft inte bara ett bibehållet utan ett förstärkt LFA-stöd. Det framtida LFA-stödets utformning, liksom EU:s framtida jordbrukspolitik över huvud taget, är nu föremål för förhandlingar och det är angeläget att den svenska regeringen i dessa överläggningar hävdar att ett EU-stöd på minst nuvarande nivå skall kunna utgå även efter år 2000. Det är också angeläget med en svensk medfinansiering som möjliggör att stöd i enlighet med EG:s regelverk kan utgå fullt ut inom stödområde 5. Med den struktur på jordbruket som finns i sydöstra Sverige är också ett förbättrat investeringsstöd sakligt motiverat. Här behövs också en ökad svensk medfinansiering. Det är angeläget att regeringen beaktar dessa förhållanden i överläggningarna med EU om Agenda 2000.

Utskottets överväganden

Som anförts ovan konkretiserade kommissionen den 18 mars 1998 sitt utkast med ett antal lagförslag som innebär en fördjupning och utveckling av jordbruksdelen i Agenda 2000. Enligt kommissionen bör den gemensamma jordbrukspolitiken reformeras bl.a. på grund av att prisnivåerna inom EU och gällande åtaganden i världshandelsorganisationen (WTO) annars riskerar att leda till att överskott byggs upp, med ökande budgetkostnader som följd.

EU förlorar därmed marknadsandelar inom unionen och på världsmarknaden. En sådan utveckling kan också leda till negativa sysselsättningseffekter. Kommissionens förslag rör vissa jordbruksgrödor, som spannmål och oljeväxter, men också nötkött och mjölk. Därutöver föreslår kommissionen en ny förordning för landsbygdsutveckling och en horisontell förordning. Kommissionen föreslår bl.a. sänkta interventionspriser, vilket till viss del kompenseras med ökade direktbidrag. Genom förslaget avses det europeiska jordbruket bli mer konkurrenskraftigt på världsmarknaden. Möjligheter att exportera utan hinder av åtaganden i WTO öppnas.

För spannmål föreslås en sänkning med 20 % av det garanterade priset från år 2000. Jordbrukarna kompenseras delvis genom en höjning av arealstödet som görs generellt och likadant för spannmål, oljeväxter, oljelin och träda. Referensnivån för den obligatoriska trädan sätts till 0 %. Avsikten är att det sänkta garanterade priset också skall medföra sänkta marknadspriser. Detta innebär i sin tur lägre produktionskostnader inom animaliesektorn, eftersom spannmål är en viktig foderråvara. Vidare föreslås att stödet till ensilering av majs behålls.

För nötkött föreslås att de garanterade priserna sänks med 30 % över tre år fr.o.m. år 2000. Intervention ersätts med privat lagring. Kompensation utgår genom att de nuvarande djurbidragen höjs. Stödnivån motsvarar ca 80 % av prissänkningen. Bidragen till kor är årliga, för tjurar finns en betalning per djur och för stutar betalas två bidrag per djur. Vid utbetalning av djurbidragen föreslås att medlemsstaterna skall fördela en viss del av stödet per hektar eller per djur enligt nationella regler (nationella kuvert).

När det gäller mjölk behålls enligt förslaget kvotsystemet till år 2006. Det garanterade priset på mjölk sänks med 15 % över fyra år fr.o.m. år 2000. Ytterligare kvoter introduceras för yngre lantbrukare och för bergsregioner och nordiska regioner. Ett nytt kompenserande direktstöd införs i form av ett kobidrag. En viss del av detta bidrag betalas per hektar eller per djur enligt nationella regler.

En sänkning av prisstöden som ersätts av ökade direkta ersättningar till jordbrukarna betyder sammantaget att kostnaderna för EG:s budget under perioden 2000–2006 ökar. Samtidigt minskar kostnaderna för konsumenterna genom att prissänkningarna slår igenom i konsumentledet.

Kommissionen föreslår vidare att en s.k. horisontell förordning införs. Den ger medlemsstaterna möjlighet att förena utbetalning av direktstöd med miljövillkor (cross compliance). Om jordbrukarna inte uppfyller dessa villkor kan stödet minskas eller dras in. För att undvika att merparten av stödet går till de större jordbruksföretagen föreslås vidare att ett tak införs för hur mycket direktstöd ett jordbruksföretag skall få ta emot. Medlemsländerna ges inom vissa gränser och med hänsyn till sysselsättningen i det enskilda jordbruksföretaget möjlighet att justera de direkta betalningar som utgår till varje jordbruksföretag, s.k. modulering. Kommissionen föreslår också individuella begränsningar per jordbruksföretag. Detta innebär att direktstöd per företag över 100 000 euro reduceras med 20 % och stöd över 200 000 euro reduceras med 25 %. Både miljövillkorade stöd och s.k. modulering är frivilliga åtgärder för medlemsländerna. Medlemsländerna skall kunna använda insparade medel till miljöriktade stödåtgärder.

Utöver förändringarna i de olika marknadsreglerna föreslås en ny förordning om landsbygdsutveckling (LU). Den omfattar jordbrukets struktur- och miljöfrågor, kompletterande åtgärder samt åtgärder för att främja ekonomisk diversifiering och sysselsättning på landsbygden. En del omfattar jordbrukets miljöstödet, stöd till skogsplantering, pensioneringsstöd och stöd till mindre gynnade områden. En annan del omfattar investeringsstöd till lantbruksföretag, stöd till marknadsföring, stöd till skogsbruk samt utvecklingsstöd till landsbygden. Förordningens olika stödformer skall huvudsakligen finansieras av Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket.

Kommissionen har nyligen föreslagit att direktersättningarna successivt skall minskas. Direktersättningarna görs degressiva, dvs. minskas med en viss procentsats per år. Degressiviteten skall omfatta alla direktersättningar, både befintliga och ersättningar inom Agenda 2000. Vidare har kommissionen som ett alternativ till sitt förslag om modulering föreslagit att små gårdar som inte får mer än 5 000 euro i direktersättning skall undantas från neddragningen.

Sverige har under det fortsatta förhandlingsarbetet redovisat sin syn på kommissionens förslag. Enligt de uppgifter som i olika sammanhang redovisats för utskottet innebär den svenska positionen följande. När det gäller *vegetabiliesektorn* anser Sverige att kommissionens förslag generellt sett är acceptabla. Direktbidragen bör vara tidsbegränsade. Sverige anser vidare att arealstödet skall vara lika, oberoende av val av gröda. Om emellertid de olika stödnivåerna behålls måste också villkoren för produktion av oljeväxter närmare prövas. När det gäller förslaget om att bibehålla stödet till majsensilage innebär det att lantbrukare i de nordliga medlemsländerna, oavsett om de bedriver sin produktion intensivt eller extensivt, hamnar i ett sämre konkurrensläge än sina kolleger på kontinenten. Denna orättvisa förstärks av att kommissionen avser att finansiera åtgärden med sänkta mjölkpriser och lägre tjurbidrag.

Sverige stöder prissänkningen i *nötköttssektorn* men efterlyser en utfasning av direktbidragen och därmed en minskad nötköttsbudget på sikt. Sverige är positivt till förslaget om extensifieringsbidrag. Det är viktigt att krav ställs på att djuren verkligen kommer ut på bete. En annan förutsättning är att den vallareal som ligger till grund för djurtäthetsfaktorn inte i sin helhet måste betas varje år och att vallen också kan skördas till vinterfoder. Däremot kan inte godtas att de tillfälliga produktionsbegränsningarna från 1996 förlängs. Ett minskat antal handjursbidrag och frysning av outnyttjade am- och diko-bidragrätter var en tillfällig lösning på de akuta balansproblem som uppstod i samband med BSE-krisen. Sverige har som nytt medlemsland drabbats särskilt hårt av detta. De svenska producenterna hade inte hunnit anpassa sig till det nya systemet och många bidragrätter var därför outnyttjade vid tiden för beslutet. Sverige är i princip positivt till skapandet av nationella kuvert. Dessa skulle kunna innebära en ökad flexibilitet för medlemsländerna och ge möjlighet att rikta stöd till kategorier som man önskar prioritera. Det behövs dock öppnare regler även för extensiva kategorier, exempelvis dikor, så att möjligheterna till nationella anpassningar förbättras. Samtidigt finns en risk för att systemet blir svåröverskådligt och att de administrativa kostnaderna blir så stora att de förtar de positiva effekterna.

Kommissionens förslag till reform av *mjölksektorn* i Agenda 2000 är enligt den svenska positionen ett steg i rätt riktning. Förslagen bör dock vara mer långtgående. En plan för hur systemet med mjölkkvoter skall kunna avvecklas bör läggas fram till år 2006. Kvoterna hindrar mjölkproducenterna att utveckla sina företag. De försämrar konkurrenskraften på den interna EU-marknaden och begränsar EU:s möjligheter att delta på den internationella marknaden för mjölk och mjölkprodukter. De försvårar för unga lantbrukare att starta mjölkproduktion samtidigt som systemet är administrativt krångligt och konsumenterna bär mycket höga kostnader. Ett bibehållet kvotsystem kommer också att försvåra kandidatländernas anslutning till den gemensamma jordbrukspolitik. Det finns en rad frågeställningar förknippade med avveckling av systemet med mjölkkvoter som t.ex. regionala och miljömässiga konsekvenser. Dessa måste analyseras vidare liksom hur andra delar av jordbrukspolitik kan medverka till att underlätta reformens genomförande. Sammanfattningsvis innebär de förslag som Sverige m.fl. medlemsländer ställer sig bakom att en 30-procentig nedskärning av interventionspriserna införs gradvis under sex år och att mjölkkvoterna höjs med 4 % parallellt med nedskärningen av interventionspriserna. Mjölkkvoterna tas bort år 2006. Vidare förespråkas en höjning av direktbidraget i förhållande till förslaget i Agenda 2000 under förutsättning att interventionsprissänkningen blir 30 %. Nuvarande intervention ersätts med ett säkerhetsnät, t.ex. privat lagring som i förslaget om nötköttsreformen.

Beträffande möjligheten för medlemsländerna att själva besluta om att villkora direktstöden med miljökrav anser Sverige att riktade miljöåtgärder, som t.ex. användning av miljöprogrammet för jordbruk, sammantaget ger större möjligheter att nå miljömålen. I vissa fall kan emellertid ett system med villkorade direktstöd innebära fördelar för miljön, vilket kan föranleda att sådana stöd kan övervägas. Tillämpningen av villkorade stöd får dock inte medföra att en reform av den gemensamma jordbrukspolitik försvåras som en följd av att tillkommande miljöuppgifter ger särskild legitimitet åt stöden. Kommissionen bör även i fortsättningen ha en central roll genom att pröva programmets miljöinriktning och för att förhindra att konkurrenssnedvridande situationer uppstår eller att miljöersättning används på ett sätt som är oförenligt med WTO-reglerna.

Förslagen om struktur- och miljöåtgärder inom *landsbygdsförordningen* kan innebära förenklingar och större möjlighet att tillgodose lokala behov, vilket bör underlätta anpassningen till reformerna i marknadsordningarna. Det behövs åtgärder på gemenskapsnivå för att stimulera jordbruksföretag att satsa på kompletterande och alternativ verksamhet. Sverige stöder förslaget om en enda landsbygdsförordning. Det innebär betydande förenklingar. Medlemsländerna borde dock själva få avgöra den lämpligaste formen för landsbygdsåtgärderna. Förslaget till förordning om landsbygdsutveckling omfattar inslag av skogspolitiska åtgärder. Sverige kan acceptera en EU-strategi för skogsnäringen. Detta är dock inte detsamma som en gemensam skogspolitik. Regler som ingriper i det ekonomiska skogsbruket liksom subventioner till detta är skogspolitiska åtgärder som inte ryms i en EU-strategi.

Utskottet har tidigare uttalat sitt stöd för inriktningen av regeringens arbete med Agenda 2000 i enlighet med de bedömningar som regeringen redovisade i samband med att jordbruksdelen i förslaget presenterades för riksdagen i mars 1998. Därvid framhölls bl.a. betydelsen av att våra nationella intressen kan hävdas och att reformarbetet bedrivs på ett sådant sätt att svenskt jordbruk inte missgynnas. I de nationella intressena ingår då inte enbart det svenska jordbruket utan också de svenska konsumenterna (bet. 1997/98: JoU23). Förhandlingarna om förslagen i Agenda 2000 är nu inne i ett slutskede. En slutlig uppgörelse skall tas i rådet i slutet av mars 1999. Enligt utskottets mening bör riksdagen i detta läge inte göra uttalanden som kan inskränka det svenska förhandlingsutrymmet eller på annat sätt försvåra möjligheterna att uppnå en i sig önskvärd reform. Utskottet förutsätter emellertid att regeringen fullföljer den tidigare fastställda inriktningen av detta arbete så att goda förutsättningar för ett livskraftigt jordbruk i hela landet består. Vidare konstaterar utskottet sammanfattningsvis att det är angeläget att den samhällsekonomiska kostnaden för CAP sjunker och att genomgripande marknadsanpassade reformer av jordbrukspolitiken genomförs. Den kompensation som ges för prissänkningarna bör ses som ett anpassningsstöd under en begränsad tid. Full kompensation bör heller inte ges. Samtidigt är det viktigt att målen om en ekologiskt hållbar utveckling utgör en integrerad del av en reform av CAP. Jordbruket bör verka på mer marknadsmässiga villkor och fylla högt ställda miljö- och djurskyddskrav samt motsvara konsumenternas krav. Långtgående förändringar i marknadsekonomisk riktning är också en förutsättning för att kandidatländerna i Central- och Östeuropa skall kunna anslutas till EU på ett sätt som ger dem bästa möjliga ekonomiska utvecklingsmöjligheter inom jordbruket med kortast möjliga övergångstid. EU:s grundprinciper om en gemensam inre marknad och en gemensam jordbrukspolitik skall även omfatta de nya medlemsländerna. Detta förutsätter att reformeringen av CAP påbörjas så snart som möjligt. Reformeringen av CAP måste även påskyndas mot bakgrund av att en ny förhandlingsomgång inom WTO inleds under hösten 1999. Kommissionens förslag förbättrar förutsättningarna för att man skall kunna uppfylla de åtaganden som gemenskapen gjorde i Uruguayrundan men också för nya åtaganden inför de kommande förhandlingarna. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ201 (m) yrkande 4, MJ205 (c) yrkande 1, MJ219 (c) yrkande 2, MJ774 (fp) yrkande 1, U508 (mp) yrkande 31 och N275 (c) yrkande 10 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Vidare avstyrks motion MJ205 (c) yrkande 2.

Den svenska jordbrukspolitiken

Motionerna

Inriktning m.m.

Enligt motion MJ217 (m) råder i dag stor osäkerhet inför jordbrukets framtidsutsikter framför allt inom animalieproduktionen. Det är inte bara en dålig lönsamhet med höga skatter och produktionskostnader som skapat en framtids pessimism. Så länge jordbruket inte kan styra prisutvecklingen genom att

i konkurrens ta ut kostnadsanpassade priser på marknaden tvingas jordbruket att inordna sig i politiska system. För att återfå en framtidsoptimism inom jordbruket är det därför viktigt att skapa politiska förutsättningar för en långsiktig livsmedelsproduktion. Regeringen bör därför skyndsamt vidta åtgärder för att stärka förutsättningarna för jordbruket i Gävleborgs län. I motion MJ219 (c) yrkande 1 framhålls den svenska jordbruksnäringens betydelse för Sverige. Enligt motionärerna vore det en samhällsekonomisk förlustaffär att inte nyttja och bruka naturresurserna i jordbrukslandskapet. Dessutom är jordbruksnäringen en förutsättning för bevarandet av det öppna kulturlandskapet. Enligt motion MJ224 (kd) måste det slås fast att fortsatt jordbruksproduktion i Sverige och i övriga EU-länder är en nödvändighet. Även från ett globalt perspektiv är det långsiktigt nödvändigt att åkermarken i Sverige och Europa finns tillgänglig för livsmedelsproduktion. Det är också nödvändigt att miljöaspekter vägs in vid en kommande reformering av jordbrukspolitiken. En övergång till mer miljövänliga och mer ekologiska brukningsmetoder skall främjas. Detta kräver också bibehållen åkermark, eftersom en minskad intensitet i jordbruksproduktionen måste kunna kompenseras med produktion på mer åkermark. Jordbruket är centralt för sysselsättningen på landsbygden och inom livsmedelssektorn i övrigt (yrkande 1). Jord- och skogsbruket är en förutsättning för en levande landsbygd och tusentals arbetstillfällen i livsmedels- och skogsindustri. För att få en helhetsbild av jordbrukets betydelse borde en särskild konsekvensanalys genomföras. Denna skulle belysa jordbrukets betydelse för sysselsättning, försörjningsberedskap, bevarandet av det öppna landskapet, boende och service på landsbygden etc. (yrkande 2). Enligt motion MJ256 (m) kommer frågan om kvalitet och god djurhållning att ha fortsatt stor betydelse framöver, inte minst när det gäller export av livsmedel. Svenska jordbruksföretag är måna om att ge djuren livsbetingelser som tillgodoser deras naturliga behov. Beträffande djurskyddskraven anser motionärerna att reglerna i första hand skall utformas utifrån funktionskrav och mindre utifrån detaljregleringar. Tillämpningen av reglerna beträffande båspallarnas längd är ett exempel på hur fysiska detaljregler kan komplicera verksamheten för enskilda brukare (yrkande 10). Enligt motion MJ771 (mp) yrkande 1 bör jordbrukspolitiken läggas om såttillvida att mjölk- och vallproduktionen i skogs- och mellanbygderna gynnas på bekostnad av spannmålsodlingen på slättbygderna. I motion MJ774 (fp) yrkas att en ny utredning tillsätts för att med utgångspunkt i EU:s miljömål se över vilka miljöeffekter och miljökostnader som kan kopplas till jordbruket (yrkande 4).

Lika konkurrensvillkor

I motion MJ201 (m) framhålls att Sverige för närvarande ”tappar” pengar till utlandet genom att den svenska näringen missgynnas i förhållande till övriga EU-länder. Bönderna i Sverige tvingas betala extra skatter som inte drabbar konkurrenterna ute i Europa. I stället borde de erhålla skattelättnader genom sitt sätt att producera sunda och säkra livsmedel (yrkande 1). Utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion (SOU 1997:167) innehåller många viktiga förslag till beslut som skulle ge det svenska jord-

bruket betydligt bättre möjligheter än i dag. Utredningen måste snabbt leda till förslag från regeringen och beslut av riksdagen (yrkande 3). I motion MJ210 (m) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag som ger svensk kycklinguppfödning förutsättningar att verka på villkor jämbördiga med näringens främsta internationella konkurrenter. Enligt motion MJ216 (m) delvis kan man från politiskt håll påverka de kostnader som belastar lantbruksföretagen. De svenska jordbrukarna bör ha konkurrensmässigt lika villkor som andra bönder främst inom Europa. Det som i dag snedvrider konkurrensen är högre kostnader för bl.a. handelsgödsel, bekämpningsmedel, dieselskatt och elskatt. Dessa extra skatter, som enbart belastar svenskt jordbruk, bör sänkas. Det måste vara bättre samhällsekonomi att stötta och rädda kvar produktion och den vägen få öppna landskap, biologisk mångfald och livsmedel med mycket hög kvalitet. I motion MJ256 (m) framhålls att utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion (SOU 1997:167) visar att svenska bönder har ett underläge på grund av skatter och avgifter. Konkurrensnackdelarna beräknas till mellan 1 och 1,5 miljarder kronor. Det råder inget tvivel om att de politiskt betingade kostnaderna för den svenska livsmedelsnäringen kommer att leda till stora problem om förutsättningarna inte ändras. Det är hög tid att förslagen i utredningen om jordbrukets skatter genomförs (yrkande 1). Livsmedelsnäringen riskerar att drabbas hårt till följd av att Sverige hamnar utanför valutasamarbetet EMU. Medan jordbrukets intäkter i hög grad kommer att bestämmas av det som sker inom EMU-området, kommer kostnaderna även fortsättningsvis att anges i svenska kronor. En kapitalintensiv bransch som jordbruket drabbas extra hårt av den högre räntenivå som förväntas bli följderna av ett svenskt utanförskap. Enligt motionärerna har regeringen ett ansvar för de valutaförluster som jordbruket kan drabbas av genom att Sverige inte är anslutet till EMU från starten. Alla möjligheter att minska eller eliminera de problem som följer av detta bör prövas (yrkande 6). I motion Sk309 (kd) yrkande 29 framhålls att det svenska jordbruket, alltsedan medlemskapet i EU, har omfattats av samma jordbrukspolitik som EU samtidigt som den svenska regeringen genom högre skatter och avgifter har försatt svensk jordbruksnäring i en ohållbar konkurrenssituation. För att skapa rimliga konkurrensförutsättningar bör enligt motionärerna skattelättnader genomföras för eldningsolja, el och diesel.

Ramen för EG-finansierade stöd

Enligt motion MJ201 (m) yrkande 2 bör riksdagen besluta att Sverige skall ta hem hela det framförhandlade EU-avtalet. I motion MJ219 (c) yrkande 3 framhålls att om regeringen förde en politik som stimulerade en positiv utveckling inom jordbruket skulle detta ge effekter på utnyttjandenivån av stöden. I stället för att driva politik som är direkt negativ för Sverige och svenskt jordbruk borde regeringen, tillsammans med företrädare för jordbruksnäringen, lämna förslag till åtgärder som kan vidtas för att öka utnyttjandet av de EU-finansierade ersättningarna.

Enligt motion MJ207 (m) behöver den akuta situationen på grund av det mycket svåra odlingsåret 1998 lösas. EU:s interventionslager av foderspannmål bör ställas till förfogande, och förslagsvis bör samtliga animalieproducenter med rätt att erhålla regionala och/eller nationella stöd erhålla foderspannmål fritt på gården (yrkande 6). När det gäller vallskörden gäller i motsats till spannmålen, som inte behöver bärgas om den är förstörd av regn för att odlaren skall få ut sitt bidrag, att den måste bärgas för att stödet skall utbetalas. Detta innebär i sin tur att många vallar har körts sönder och kommer att behöva plöjas upp och sås om på nytt kommande vår. Detta innebär nya kostnader för bonden och kanske även problem med att uppfylla 20-procentsregeln. Regeringen bör ge Jordbruksverket i uppdrag att inventera problemen och återkomma med förslag till åtgärder (yrkande 7). Staten behöver även ställa medel till förfogande för rådgivning till ekonomiskt och psykiskt hårt pressade bönder (yrkande 8). I motion MJ213 (mp) yrkas att riksdagen begär att regeringen tar fram mål för den ekologiska djurhållningen. Enligt motion MJ219 (c) yrkande 9 minskar antalet sökande till utbildningarna vid naturbruksgymnasierna. Näringen och samhället har ett ansvar för att beskriva framtidsmöjligheterna som finns inom de biobaserade näringarna. Enligt motion MJ240 (kd) görs den bedömningen att framtida hästavel kommer att bli alltmer selekterad på så sätt att vissa uppfödare inriktar sitt avelsarbete på att ta fram högklassiga dressyr- och hopphästar. De uppfödare som kommer att satsa på denna typ av uppfödning, framtidens A-uppfödare, kommer att kunna få bra betalt för sin produkt. Den andra kategorin, B-uppfödarna, kommer att få koncentrera sin uppfödning på att ta fram produkter som lämpar sig framför allt för ridskolor och motionsryttare. Lönsamheten för den svenska halvblodsaveln är ytterst pressad, och dessa uppfödare har mycket svårt att få igen sina kostnader. Ett stöd i form av uppfödarpremier vore ett sätt att slå vakt om den svenske uppfödaren och att värna den svenska halvblodsaveln (yrkande 4). I Sverige beaktas inte hästnäringen vare sig inom den gemensamma eller den nationella jordbrukspolitiken. Hästens och hästnäringens betydelse för jordbrukets, landskapets och regionernas utveckling medför att jordbrukspolitiska beslut även bör omfatta hästar. Om staten deltar aktivt i utvecklingen av hästnäringen kan denna lämna ett bidrag till jordbrukspolitikens måluppfyllelse (yrkande 5). Med tanke på den svenska hästavels och näringens dåliga lönsamhet finns det all anledning att se över i vilken utsträckning de olika EU-stöden kan utnyttjas för att stödja den svenska hästaveln och hästnäringen (yrkande 6). Enligt motion MJ250 (s) finns det ett behov av marknadsfrämjande åtgärder inom den ekologiska odlingen eftersom volymerna fortfarande är så små att de inte kan generera tillräckligt med medel för särskilda marknadsföringsinsatser. Under en period av två till tre år finns det också ett stort behov av marknadsinformation om ekologiska livsmedel. Marknadsaktörerna är i dag inte tillräckligt insatta i den ekologiska produktionens villkor. Därför behövs det utbildningsinsatser för den personal som skall hantera såväl produkterna som informationen till konsumenterna om vad ekologisk produktion enligt KRAV står för (yrkande 2). Vidare är det av största vikt att de resurser som finns på

landets försöksgårdar tas till vara. De erfarenheter, miljödata och produktionsuppgifter som kan samlas upp behöver dokumenteras systematiskt. Det nätverk av försöksgårdar som arbetar med ekologiskt lantbruk behöver stöd för att kunna anpassa nya forskningsrön till praktiken och samtidigt fungera som demonstrationsgårdar för visning och utbildning (yrkande 3). Enligt motion MJ254 (m) kommer det statliga stödet till livsmedelsforskningen i Sverige bl.a. från forskningsråd. Skogs- och jordbrukets forskningsråd (SJFR) har fått det övergripande ansvaret för livsmedelsforskningen. Voly-men är dock förhållandevis liten för att medge tvärvetenskapliga satsningar. Vidare finns det gränsdragningsproblem gentemot andra forskningsråd. Den svenska offentliga livsmedelsforskningen har inte svarat upp mot branschens utveckling och stigande behov. Satsningarna har i princip varit oförändrade under de senaste 15–20 åren. Det borde vara av vitalt intresse för såväl staten som industrin att de befintliga resurserna vid universitet och högskolor samt forskningsinstitut verkligen används optimalt. I dag sker forskningen vid ett antal högskolor utan någon samordning och utan ett gemensamt mål. Riksdagen bör hos regeringen begära ett förslag om ett nationellt program för forskning och utveckling på livsmedelsområdet (yrkande 3). I motion MJ804 (v) yrkas att riksdagen begär att regeringen tar fram förslag till alternativ till nuvarande EG-lagstiftning som tillåter att mänskligt urin får användas i livsmedelsproduktionen (yrkande 6). I motion MJ243 (s) framhålls betydelsen av ett ekonomiskt stöd till äggproducenter för omläggning till en mer miljö- och djurvänlig produktion. Därmed kan säkras att svensk äggproduktion inte försvinner till fördel för import av utländska ägg från produktionsanläggningar med sämre djurmiljö än de svenska. Enligt motion MJ524 (mp) yrkande 2 bör ett investeringsbidrag utgå lika till alla som vill starta med äggproduktion med frigående höns. I motion MJ517 (mp, v) framhålls att Jordbruksverkets kommande aktionsplan för utbyte av traditionella burar mot alternativa system i första hand måste grundas på djurens behov. Förslaget bör gynna småskalighet och omfatta både ekologisk och konventionell höns-hållning. Vidare bör mål för rådgivningsarbetet fastställas och en tidsplan upprättas. Enligt motion MJ526 (m) yrkande 1 måste Jordbruksverket prioritera arbetet med en aktionsplan för att värphönorna snarast möjligt skall kunna befrias från burarna.

Utskottets överväganden

Inriktning m.m.

Sveriges medlemskap i EU innebär att svenskt jordbruk omfattas av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (Common Agriculture Policy, CAP) som också har starka regionalpolitiska inslag. Som utskottet tidigare framhållit i olika sammanhang är det viktigt att det finns ett levande jordbruk i landets alla delar. Miljö- och regionalpolitiska hänsyn samt incitament till en inriktning mot kvalitet skall prioriteras i stället för kvantitet. Därmed skall det svenska jordbrukets ställning på EU-marknaden stärkas och grunden läggas till ett långsiktigt uthålligt jordbruk. Denna syn på den svenska jordbrukspolitiken sammanfaller med den av regeringen i andra sammanhang redovisade

bedömningen av det svenska jordbruket och den svenska livsmedelsindustrin som framtidsnäringar. Dessa näringars villkor har stor betydelse för möjligheten att nå viktiga politiska mål som uthållig tillväxt, ekologisk omställning, biologisk mångfald, regional balans, landsbygdsutveckling och ökad sysselsättning. Vidare kan konstateras att EU-medlemskapet har inneburit fördelar för såväl primärproduktionen som förädlingsledet. Svensk livsmedelsexport har ökat betydligt. Livsmedelsindustrins fortsatta konkurrenskraft bygger på möjligheten att vidareutveckla en produktion som bättre möter konsumenternas krav på hög kvalitet, miljöhänsyn och omsorg om djur. En livsmedelspolitik som främjar en sådan utveckling ger därför den svenska livsmedelsproduktionen konkurrensfördelar. När det gäller de miljöeffekter och miljökostnader som kan kopplas till jordbruket erinrar utskottet om att regeringen redan i november 1996 gav Jordbruksverket i uppdrag att, i samråd med Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet, fortlöpande följa upp och utvärdera miljöeffekterna av den gemensamma jordbrukspolitiken. I detta arbete ingår även att göra en analys av i vilken grad den gemensamma jordbrukspolitiken olika delar och svenska åtgärder samverkar eller motverkar varandra när det gäller att nå de gällande nationella miljömålen. Vidare skall förslag på åtgärder lämnas som kan möjliggöra en bättre måluppfyllelse t.ex. av gällande nationellt regelverk. Ytterligare en del i uppdraget är att löpande utvärdera miljöersättningsprogrammets måluppfyllelse, kostnadseffektivitet och effekter på miljön. Utskottet utgår från att resultaten av detta uppdrag kommer att förbättra möjligheterna att föra in miljömål i jordbrukspolitiken. Såväl den nationella som den europeiska livsmedelspolitiken måste dessutom ha ett globalt perspektiv. I en värld där de rika länderna dumpar sin överskottsproduktion i bl.a. tredje världens städer kommer urbaniseringen i dessa delar av världen att accelerera och en fortsatt ensidig exportproduktion av specialgrödor att ytterligare utarma landsbygden och jordarna. Ländernas förmåga att försörja sig själva minskar. Den nationella livsmedelspolitiken måste därför inte bara integreras i CAP utan även, liksom EU:s, ses och förstås i sitt globala sammanhang. På längre sikt måste det ekonomiska och ekologiska hållbarhetsperspektivet präglade livsmedelsproduktionen om behoven från en ökande befolkning skall kunna mötas. Enligt utskottets mening föreligger en betydande samstämmighet mellan å ena sidan vad riksdag och regering vid flera tillfällen uttalat när det gäller inriktningen av den svenska jordbrukspolitiken och å andra sidan de synpunkter som förs fram i motionerna MJ217 (m), MJ219 (c) yrkande 1, MJ224 (kd) yrkandena 1 och 2, MJ256 (m) yrkande 10, MJ771 (mp) yrkande 1 och MJ774 (fp) yrkande 4. Enligt utskottets mening finns det därmed ingen anledning att nu förorda något ytterligare uttalande från riksdagens sida i dessa frågor. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Lika konkurrensvillkor

Utskottet har tidigare framhållit att en gemensam politik med likartade konkurrensvillkor är en förutsättning för att den inre marknaden också skall fungera när det gäller jordbruksproduktion (bet. 1997/98:JoU23). Det är EG-kommissionens uppgift att bevaka att nationellt utformade åtgärder inte

snedvrider konkurrensen på denna marknad. Samtidigt kan olika riktade åtgärder komma i fråga på nationell nivå för att bl.a. möjliggöra insatser för att förbättra eller bevara miljön och främja en god djurhållning.

En viktig del i den genomgripande översyn av energibeskattningen som pågår inom Regeringskansliet är att analysera utformningen av energibeskattningen för jordbruket. Utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion har i sitt betänkande En livsmedelsstrategi för Sverige (SOU 1997:167) bl.a. konstaterat att driftsöverskottet för det svenska jordbruket fortfarande är betydligt lägre än i vissa konkurrentländer. För att få bättre ekonomiska möjligheter till ökade investeringar och för en ökad investeringsvilja behöver det svenska jordbruket ett ökat driftsöverskott. I betänkandet finns ett energiskatteförslag som kommer att behandlas inom ramen för den pågående översynen av energibeskattnings framtida utformning. Utredningen föreslår bl.a. att jordbruket i beskattningshänseende får samma villkor som tillverkningsindustrin vad gäller el och eldningsolja. Om övriga EU-länder inom två år inte höjer eller förändrar sina produktionskatter eller avgifter, såsom t.ex. beskattningen av dieselolja och handelsgödsel, bör enligt utredningen de totala svenska produktionskatterna för jordbruket anpassas till beskattningsnivåerna som gäller i Sveriges konkurrentländer.

Utskottet konstaterar för egen del att regeringen i regeringsförklaringen har deklarerat att jordbruket skall ha med andra näringar fullt jämförbara förhållanden. Finansministern har vidare i svar på en skriftlig fråga (1998/99:232) den 20 januari 1999 anfört att jordbrukets energibeskattning kan komma att aktualiseras i samband med de överläggningar om skattepolitikens framtida utformning som inletts med samtliga riksdagspartier. Enligt utskottets mening är det av stor betydelse att den totala kostnadsbilden för det svenska jordbruket i relation till övriga EU-länder kan klarläggas, och utskottet förutsätter att man i det fortsatta arbetet även tillgodoser behovet av en sådan analys. I avvaktan på den fortsatta beredningen av utredningens förslag och resultatet av pågående skatteöverläggningar föreslår utskottet att motionerna MJ201 (m) yrkandena 1 och 3, MJ210 (m), MJ216 (m) delvis, MJ256 (m) yrkandena 1 och 6 samt Sk309 (kd) yrkande 29 lämnas utan vidare åtgärd.

Ramen för EG-finansierade stöd

När det gäller ramen för de EG-finansierade stöden och deras utnyttjande hänvisar utskottet till tidigare uttalanden om det självklara i att framförhandlade stöd skall utnyttjas. Beträffande miljöersättningarna anförde utskottet senast i samband med behandlingen av 1999 års budget att regeringen och berörda myndigheter bör verka för att utnyttjandegraden i det befintliga miljöersättningsprogrammet höjs för att öka miljönyttan av de medel som avsatts till miljöåtgärder. När det gäller nya delprogram bör vidare uppmärksammas att anslutningen till dessa ofta sker successivt. Med ett färdigutbyggt regelverk och ytterligare informationsinsatser förbättras förutsättningarna för en ökad anslutning. Beträffande arealersättning och djurbidrag anförde utskottet att anslagen är obligatoriska för alla medlemsländer inom EU och finansieras helt från EG-budgeten. Anslaget utgår enligt EG:s regler med

utgångspunkt i vissa bestämmelser om basareal, antalet bidragsrätter m.m. (bet. 1998/99:MJU1 s. 22–23). Med det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ201 (m) yrkande 2 och MJ219 (c) yrkande 3.

Övriga jordbrukspolitiska frågor

Frågan om utfallet av 1998 års skörd uppmärksammades av utskottet redan i samband med behandlingen av 1999 års budget (bet. 1998/99:MJU1). Därvid konstaterades bl.a. att regeringen var medveten om att läget för vissa enskilda bönder i vissa delar av landet var oerhört bekymmersamt och att man hade för avsikt att tillsammans med näringen pröva möjligheterna att vidta lämpliga åtgärder. En arbetsgrupp har sedermera tillsatts för detta ändamål och utskottet utgår från att gruppens arbete slutförs skyndsamt. Mot bakgrund härav finner utskottet ingen anledning att föreslå några särskilda insatser med anledning av de i motion MJ207 (m) yrkandena 6, 7 och 8 framförda kraven på stödåtgärder och rådgivning. Motionen avstyrks i berörda delar.

Flera åtgärder har vidtagits i syfte att riksdagens mål om 10 % ekologiskt odlad åkerareal till år 2000 skall kunna uppnås. Bl.a. finns ett miljöstöd för ekologisk produktion och vidare avsätts medel för utbildning, information, forskning, försöks- och utvecklingsprojekt. Den ekologiska djurhållningen får indirekt stöd genom miljöstödet till ekologisk växtodling. I och med att djuren måste äta ekologiskt foder gynnar ett stöd till ekologisk växtodling indirekt den ekologiska djurhållningen. Dessutom lämnas ett särskilt stöd till ekologisk djurhållning på grundval av antalet djur inom företaget. Det stödet lämnas i form av extra stöd per hektar för ekologiskt odlad slåttervall, betesvall och grönfodergrödor. Under anslaget Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket (B 6), utgiftsområde 23, anvisas för budgetåret 1999 sammanlagt 14 miljoner kronor för försöks- och utvecklingsverksamhet samt marknadsstödjande åtgärder inom området ekologisk produktion. Högst 2 miljoner kronor avser marknadsstödjande åtgärder (prop. 1998/99:1, bet. 1998/99: MJU1). Enligt utskottets mening främjas en fortsatt positiv utveckling på detta område främst av fortsatt stöd till forskning, försöks- och utvecklingsverksamhet samt information, utbildning och rådgivning. När det gäller frågan om ett särskilt mål för den ekologiska djurhållningen erinrar utskottet om att Jordbruksverket har regeringens uppdrag att föreslå ett nytt mål för den ekologiska produktionen efter år 2000. Uppdraget, som inte är begränsat till åkerarealen, skall redovisas till regeringen senast den 30 juni 1999. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ213 (mp) och MJ250 (s) yrkandena 2 och 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Med anledning av de i motion MJ254 (m) yrkande 3 framförda synpunkterna beträffande ett nationellt program för forskning och utveckling på livsmedelsområdet vill utskottet anföra följande. I utredningen om en ny konkurrenssituation för livsmedelsindustrin, Svensk mat på EU-fat (SOU1997:25), redovisas den aktuella situationen beträffande den svenska livsmedelsforskningen. Den grundläggande och till väsentlig del statligt finansierade livsmedelsforskningen sker vid universitet och högskolor i Uppsala, Lund, Umeå och Göteborg. De statliga satsningarna sker via Närings- och handelsdepartementet, Utbildningsdepartementet samt Jordbruks-

departementet. Den offentligt finansierade forskningen rörande livsmedelssektorn uppgår till ca 90 miljoner kronor. Näringslivets forskning och utveckling inom livsmedelsområdet har beräknats till cirka 450 miljoner kronor. Enligt utredningen är ökade offentliga svenska forskningsinsatser och en bättre samordning av fundamental betydelse för branschens långsiktiga utveckling. Utskottet konstaterar för egen del att livsmedelsforskning är av avgörande betydelse för att stärka den svenska livsmedelsindustrins konkurrenskraft i den förändrade marknadssituationen som EU-medlemskapet inneburit. En stark livsmedelsforskning är också nödvändig från samhällets/konsumentens synvinkel. Kommittén för översyn av den svenska forskningspolitiken har nyligen lämnat sitt slutbetänkande, Forskning 2000 (SOU 1998:128), till regeringen. När det gäller frågan om dagens organisation för fördelning av de statliga forskningsresurserna i allmänhet konstaterar kommittén att den är alltför uppsplittrad. Kommittén föreslår bl.a. att medel motsvarande dagens forskningsrådsanslag och huvuddelen av sektorsforskningsanslagen behandlas inom ramen för en ny forskningsrådsorganisation. Vidare föreslås att det inrättas en ny myndighet med benämningen Forskningsrådets samverkansnämnd med uppgift att initiera och stödja bl.a. tvärvetenskaplig forskning och information. I avvaktan på den fortsatta beredningen av Forskning 2000 är utskottet inte berett att nu föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motion MJ254 (m) yrkande 3. Motionen avstyrks i berörd del.

Arbetet inom jordbruket med att miljöanpassa verksamheten fortsätter både nationellt och inom EU genom att den gemensamma jordbrukspolitiken påverkas och förändras. Hur en produkt skall produceras för att få saluföras som ekologisk regleras i rådets förordning nr 2092/91 (EEG) om ekologisk produktion av jordbruksprodukter och uppgifter därom på jordbruksprodukter och livsmedel. Sverige har i den kommissionsarbetsgrupp som behandlar förordningen vid den årliga översynen av bilagorna verkat för att bl.a. urin skall godkännas som insatsmedel i ekologisk odling. Sverige har framfört önskemålet mot bakgrund av att användningen av urin som gödningsämne medverkar till att i större utsträckning sluta kretsloppet mellan stad och land. Förståelsen för den svenska ståndpunkten har hittills varit liten. Enligt vad utskottet erfarit avser regeringen att, efter det att ytterligare underlag i form av förbättrade forskningsresultat framkommit, aktualisera frågan på nytt. Möjligheten att med tiden finna gehör för den svenska uppfattningen bör förbättras i takt med att system för urinseparering utvecklas och erfarenheter från hanteringen av denna restprodukt blir större. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ804 (v) yrkande 6 nu lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller frågan om stöd m.m. till den svenska hästaveln och hästnäringen är det oklart i vilken utsträckning EG-medel för hästnäringen finns att tillgå. Möjligheterna torde dock vara begränsade varför nationell finansiering av föreslagna satsningar skulle bli aktuell. Sådana satsningar måste då i första hand vägas mot andra behov inom utgiftsområdet. Utskottet, som i detta sammanhang inte är berett att göra en sådan prövning, avstyrker motion MJ240 (kd) yrkandena 4, 5 och 6.

Som framhålls i motion MJ219 (c) har allt färre studerande vid naturbruksgymnasierna valt utbildningen med jordbruksinriktning. Detta kan i

förlängningen leda till problem med nyrekryteringen inom jordbruket och försvåra möjligheterna att anställa kompetent personal inom näringen. Både näringen och samhället har naturligtvis ett intresse av att utbildningsplatserna kan fyllas och att informera om de framtidsmöjligheter som finns inom det svenska jordbruket. Naturbruksprogrammet inom ungdomsgymnasieskolan inriktas bl.a. mot jordbruk, trädgård, skogsbruk, djurvård och hästhållning. Naturbrukets Yrkesnämnd, som är ett samarbetsorgan för de olika intressenterna inom näringen, ger varje år ut en omfattande information om de olika naturbruksskolorna och deras kursutbud. Utskottet anser det angeläget att åtgärder vidtas för att öka intresset och förståelsen för den svenska jordbruksnäringen. Utöver det nu anförda är utskottet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motion MJ219 (c) yrkande 9.

Enligt rådets förordning (EG) 950/97 om förbättring av jordbruksstrukturernas effektivitet kan investeringsstöd utgå till företagare med jordbruksföretag. Stöd lämnas bl.a. till investeringar som främjar djurskyddet och en förbättrad djurmiljö. Till stödgrundande investeringar räknas bl.a. investeringar inom äggsektorn vid övergång från traditionella bursystem till andra av Jordbruksverket godkända system. Däremot är ett generellt investeringsbidrag till alla som startar äggproduktion med frigående höns för närvarande inte förenligt med EG:s regler. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna MJ243 (s) och MJ524 (mp) yrkande 2.

Jordbruksverket har i uppdrag att utarbeta en aktionsplan för hur utbytet av traditionella burar mot alternativa system successivt skall ske. I mars 1999 skall Jordbruksverket lämna en lägesrapport. Mot bakgrund härav är utskottet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motionerna MJ517 (mp, v) och MJ526 (m) yrkande 1. Berörda motionsyrkanden avstyrks.

Regionala stöd, strukturstöd, m.m.

Motionerna

Nationellt stöd och stöd till mindre gynnade områden

Enligt motion MJ205 (c) har indelningen för de delar av Dalarna som hamnade i stödområde 4 varit olycklig. I området har södra Dalarna sämre förutsättningar för jordbruk än andra delar av stödområdet. Den analys av det regionala stödet till jordbruket som gjorts av Jordbruksverket visar att antalet mjölkkor i södra Dalarna har minskat betydligt snabbare än riksgenomsnittet. Detta är inte acceptabelt. Regeringen bör följaktligen dela stödområde 4 så att förutsättningar kan skapas för en livskraftig mjölkproduktion i södra Dalarna (yrkande 3). Även i motion MJ207 (m) framhålls att utvecklingen inom de norra delarna av område 4 är problematisk. Mjölkproduktionen och antalet nötkreatur minskar snabbare än i den bättre delen. Enligt motionärerna krävs det åtgärder för att lösa lönsamhetsproblemen inom norra delarna av område 4 (yrkande 4). Enligt motion MJ216 (m) delvis kan en justering av stödområdesindelningen förbättra villkoren för de värmländska lantbrukarna. Även Jordbruksverket har konstaterat att det finns behov av förbättringar.

Enligt motion MJ226 (c) måste det göras en översyn och en förändring av EG:s stödområden så att dessa stämmer med verkligheten i bygderna i norra och östra delarna av Uppsala län. Förutsättningarna för att driva jordbruk är, i jämförelse med de bördiga bygderna i länets södra och mellersta delar, dåliga. En områdesändring måste göras för de regionala stöden så att rättvisa stöd utgår som stimulerar till att behålla ett levande lantbruk i en kärv bygd. I motion MJ234 (s) yrkas att jordbruken i stödområde 2b i Jämtlands län bör överföras till stödområde 2a. I motion MJ235 (s) yrkas att stödområdesgränserna i Värmland förändras. Enligt motionärerna förändrades förutsättningarna för jordbruket i Värmland i och med EU-inträdet. Länet tillhör fortfarande Norrlandsjordbruken, men med EG:s regler kan inte stödområde 4 kompenseras på samma sätt som stödområde 1–3. Norra Värmland och några kommuner i östra och västra Värmland tillhör stödområde 2a och 3. Dessa ingår i EG:s definition av så kallade bergsjordbruk (inre stödområde) och får högre stöd. Den stora del av Värmland som tidigare tillhört stödområde 4, hamnar nu utanför det egentliga stödområdet. Detta har inneburit väsentliga lönsamhetsförsämringar. Enligt motion MJ253 (v) yrkande 2 måste en förändring av de regionala stöden ha som utgångspunkt att ett livskraftigt jordbruk och en regional råvaruförsörjning skall tillförsäkras förädlingsindustrin i norra Sverige. I motion MJ256 (m) yrkande 12 framhålls att jordbruket i Norrland har en avgörande betydelse för att upprätthålla sysselsättning, samhällsstruktur och en tilltalande landskapsbild. Målsättningen – ett livskraftigt jordbruk även i Norrland – kräver en acceptabel nivå på produktionen. Målsättningen att bibehålla och utveckla jordbruket i norra Sverige måste vara densamma nu som före EU-inträdet.

Enligt motion MJ207 (m) skulle en höjd intransportersättning sannolikt leda till ökad stabilitet, framtidstro och därmed en ökad investeringsvilja bland lantbrukarna i området. Intransportstödet bör höjas för mjölk samt återinföras när det gäller transporter till slakterier och äggpackerier (yrkande 2). Även i motionerna N271 (kd) och N295 (c) framhålls att ett ökat intransportstöd skulle innebära en viktig signal till lantbruksföretagen och leda till ökad stabilitet, framtidstro och investeringsvilja.

Investeringsstöd, m.m.

När det gäller investeringsstödet till livsmedelsindustrin framhålls i motion MJ202 (m) yrkande 1 att tillgången på medel är alltför begränsad och stödnivån för låg jämfört med konkurrentländerna. Riksdagen bör, inför utformningen av åtgärder under programperioden åren 2000–2006, hos regeringen begära förslag om fullt svenskt utnyttjande av de möjligheter till investeringsstimulanser som EU-medlemskapet erbjuder (yrkande 2). Enligt motion MJ212 (v) har det under senare år skett en omfattande specialisering av fågelslakterier för enbart kyckling och en lokalisering till enbart södra Sverige. Detta innebär stora problem för äggproducenter, främst i norra Sverige, att överhuvudtaget få sina höns slaktade. Även på Gotland finns det problem på grund av regelsystemet och avsaknaden av en alternativ slakthantering. Ett sätt att förbättra lönsamheten för hönserierna i Norrland och på Öland och Gotland, vore att tillåta mobila slakterier som kan slakta direkt på gård-

den eller i anslutning till varje producent (yrkande 1). En satsning på ett mobilt slakteri för höns är en kostsam investering, som borde rymmas inom det nationella programmet avseende stöd för förädling och avsättning av jordbruksprodukter och där stödet hämtas ur EG:s jordbruksfond. Tyvärr finns inte höns uppräknade inom sektorn fågelkött, för vilket stöd till investeringar för slakt kan utgå. Detta borde ändras och tas med i programbeskrivningen för det nationella stödet för förädling och avsättning av jordbruksprodukter, som ska gälla för programperioden åren 2000 till 2005 (yrkande 2).

Enligt motionerna MJ207 (m) yrkande 1 och MJ256 (m) yrkande 9 råder det brist på mjölkkvoter i norra Sverige och överskott i södra delen av landet. Detta talar för införandet av fri handel med mjölkkvoter. På sikt bör de kunna avskaffas. I motion MJ214 (mp) yrkas att det införs en nationell mjölkkvot för de kor av utrotningshotade raser som är stödb berättigade enligt stöd till hotad ras (yrkande 1). Vidare bör det inrättas en särskild mjölkkvot till dem som vill nyetablera sig som mjölkproducenter och vill hålla någon av de hotade lantraserna (yrkande 2).

Miljöstöd

Enligt motion MJ203 (m) yrkande 1 bör riksdagen hos regeringen begära ett förslag om initial miljöersättning, finansierad inom ramen för miljöersättningsprogrammet till jordbruket, vid etablering och odling av nypon på åkermark. Vidare bör frågan om miljöstöd till nyponodling tas upp i samband med det nya femårsprogrammet som för närvarande förbereds (yrkande 2). I motion MJ207 (m) yrkas att ett särskilt fjällmiljöstöd införs för att behålla förutsättningarna för jordbruksproduktion inom område 1 (yrkande 3). I motion MJ224 (kd) yrkande 9 avvisas nedskärningar av ramarna för miljöersättningsprogrammet. Regeringens direktiv till den särskilde utredare som skall lägga förslag om innehåll i ett nytt svenskt miljöprogram är oroande. Motionärerna vill redan nu avvisa tanken på en framtida neddragning av ramen för miljöersättningsprogrammet. Enligt motion MJ253 (v) ger miljöersättningsprogrammet möjlighet att anpassa stöden till nationella förutsättningar. Det finns dock behov av att förändra de olika miljöstöden så att de blir enklare att administrera, anpassade till regionala behov av miljöåtgärder och så att de bidrar till målet om ett hållbart jordbruk (yrkande 3). Regeringen bör vidare ta initiativ till ett parlamentariskt samråd inför fastställandet av de nya miljöstödsprogrammen (yrkande 4). Enligt motion MJ256 (m) yrkande 7 bör långtgående förändringar och förenklingar av regelverket kring miljöstöden göras inför nästa femårsperiod. Regelverket måste förutom att det skall göras enklare också bli mera flexibelt och anpassbart till olika natur- och kulturförutsättningar. En parlamentarisk beredningsgrupp bör snarast tillsättas med uppgift att arbeta fram ett reviderat regelverk inför nästa programperiod. Detta bör ske i samarbete med näringen. En förändrad miljöersättning måste även fortsättningsvis omfatta ett delprogram för resurshushållande konventionellt jordbruk i hela landet. Delprogrammen bör inte utformas så att stora brukningsenheter missgynnas på bekostnad av små enheter. Miljöstödsprogrammen är motiverade av miljöskäl och skall inte ta andra hänsyn än just miljöhänsyn. Miljöersättningen skall därför inte vara

beroende av arealens storlek. Anslagna medel bör utnyttjas. Bl.a. bör möjligheterna att höja vallstödet och betesmarkersättningen studeras. Enligt motion MJ721 (m) bör, inom ramen för EG:s miljöstödet, mer medel riktas till anläggning av dammar, småvatten, våtmarker och skyddszoner i odlingslandskapet (yrkande 4). Regelverket och även ersättningsnivåerna måste ändras så att de blir mera ändamålsenliga och så att de blir ett positivt incitament för markägaren att vilja anlägga och medfinansiera våtmarker och småvatten. Anläggning på betesmark måste, ur kvävereduktionssynpunkt, vara väl så effektiv och attraktiv som en anläggning på annan mark. Bevattning från ett småvatten kan knappast utgöra någon nackdel, eftersom näringsämnen på så sätt återförs till grödan. Dessutom måste reglerna ändras så att hjälp till anläggningskostnaden kan utgå (yrkande 6). I motion MJ771(mp) yrkas att miljöstöden till ängs- och hagmarker förenklas (yrkande 2). Vidare bör den regionala bestämmanderätten över EG-stöden till odlingslandskapet öka (yrkande 3). I motion MJ206 (c) yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder som möjliggör bevarandet av ett levande fåbodbruk i Sverige (yrkande 1). Bl.a. krävs det en ökad satsning på vårdplaner samt mark- och byggnadsvård på kulturhistoriskt värdefulla fåboddar (yrkande 2). När det gäller stöd till rådgivning för ekologisk äggproduktion framhålls i motion MJ204 (mp) att intresset för ekologisk hönsuppfödning märks inte minst på behovet av information. Sådan ges i dag av föreningen Ekologisk fjäderfäproduktion såväl till lantbrukare som till handeln och andra organisationer. Medel till en del av detta beviljas av Jordbruksverket inom miljöstödet, men medlen förslår inte. Behovet av information till lantbrukare ökar hela tiden (yrkande 1). Vidare uppmärksammas behovet av stöd till marknadsföring för de ekologiskt producerade äggen. Någon ersättning för information till handeln ges inte inom miljöstödet eftersom det kallas marknadsföring och sådant inte ersätts. Motionärerna anser att detta måste ändras (yrkande 2). Enligt motion MJ214 (mp) bör stöd utgå till samtliga hotade lantraser. Om man anser att det är viktigt att bevara de gamla lantraserna för framtiden för att de har egenskaper som är värdefulla så borde detta gälla såväl de betande som andra lantraser. Att enbart ge stöd åt betesdjuren avslöjar att man inte förstått lantrasernas egenvärde utan enbart ser deras indirekta betydelse som naturvårdsobjekt (yrkande 3). För att stimulera skyddsarbetet med de akut hotade lantraserna bör ett extra stöd utgå för dessa lantraser (yrkande 4). I dag utgår s.k. UID-stöd till lantrasföreningarna. Stödet är byråkratiskt utformat, vilket får till följd att det administrativa krånglet i föreningarna tar tid från det ideella arbetet att bevara lantraserna. Reglerna måste förenklas (yrkande 5). I den avelsplan som Jordbruksverket tog fram föreslogs att stödet skulle utgå för bevarandearbetet, utbildning och information. I praktiken utgår bidrag enbart till utbildning och information. Detta innebär att genbanksverksamhet, som ju är ett viktigt arbete för bevarandet, inte får stöd. Stöd bör även ges till bevarandearbetet (yrkande 6). Vidare framhålls betydelsen av att ansvaret för bevarandet och genbanker blir kvar i de aktiva föreningar som finns (yrkande 8). I motion MJ240 (kd) yrkas att den kallblodiga travaren skall omfattas av stödet till utrotningshotade inhemska hästraser (yrkande 3). Enligt motion MJ244 (c) bör möjligheten att utarbeta ett system som främjar utvecklingen för den nordsvenska

Utskottets överväganden

Nationellt stöd och stöd till mindre gynnade områden

Jordbruksverket har på regeringens uppdrag gjort en samlad utvärdering och översyn av de regionala stöden till jordbruket (Rapport 1998:2). Utvärderingen är avsedd att utgöra underlag för en bedömning av möjligheterna till och behovet av förändringar av stöden. Bl.a. finner Jordbruksverket beträffande stödområde 4 i Värmland att det kan finnas skäl till att diskutera en delning av stödområdet i en del med sämre och en del med bättre förutsättningar. Utredningen i övrigt har inte visat att det är motiverat att flytta några andra församlingar eller grupper av församlingar. Skillnaden i produktionens utveckling mellan olika stödområden och mellan de församlingar som har analyserats är oftast små. Jordbruksverkets rapport bereds för närvarande av regeringen och enligt utskottets mening får det i första hand ankomma på regeringen att ta ställning till behovet av eventuella förändringar av de regionala stöden. Utskottet föreslår därför att motionerna MJ205 (c) yrkande 3, MJ207 (m) yrkande 4, MJ216 (m) delvis, MJ226 (c), MJ234 (s), MJ235 (s), MJ253 (v) yrkande 2 och MJ256 (m) yrkande 12 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

När det gäller det s.k. intransportstödet framgår av Jordbruksverkets ovan nämnda rapport att ett höjt intransportstöd sannolikt skulle leda till en ökad stabilitet och därmed förmodligen en ökad investeringsvilja bland brukarna i område 1. Ett intransportstöd skulle kunna betalas ut till samtliga mejeriföreningar som hämtar mjölk i stödområde 1. Detta stöd skulle inte behöva stå i motsättning till om t.ex. minimejerier etableras med stöd inom ramen för mål 6. En höjning av transportstödet med 10 öre/kg mjölk i stödområde 1 skulle innebära en ökad kostnad med ca 5 miljoner kronor. Inför den nya strukturperioden som börjar löpa fr.o.m. år 2000 gör regeringen en översyn av hela stödsystemet till det svenska jordbruket. Jordbruksverkets samlade utvärdering och översyn av de regionala ersättningarna till jordbruket ingår i det underlag som kommer att ligga till grund för eventuella beslut i dessa frågor. Dessutom bör uppmärksammas att intransportstöd till mjölk utbetalas inom ramen för det undantag för nationellt stöd till jordbruket i norra Sverige som Sverige erhöll i samband med EU-inträdet. Ett kommissionsbeslut begränsar storleken av det intransportstöd som får betalas ut på årsbasis. En utvidgning av tillämpningsområdet för intransportstödet är därmed avhängigt av godkännande från EG-kommissionen. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motionerna MJ207 (m) yrkande 2, N271 (kd) och N295 (c). Berörda motionsyrkanden avstyrks.

Jordbruksverket har på regeringens uppdrag gjort en samlad utvärdering av investeringsstödet för förädling och avsättning av jordbruks- och skogsbruksprodukter (Rapport 1998:4). I utvärderingen pekas bl.a. på svårigheterna med att dra slutsatser om stödets effekter med hänsyn till den korta tid som stödet tillämpats. Jordbruksverket föreslår att bättre kapacitets- och effektivitetsindikatorer tas fram för att underlätta kommande utvärderingar och diskuterar möjligheten att införa en nedre gräns för beviljande av stöd. För perioden 2000–2006 skall ett program för åtgärder under Rådets förordning om stöd från Europeiska utvecklings- och garantifonden för jordbruket till landsbygdens utveckling antas. I detta horisontella program skall de åtgärder som i dag finns inom främst mål 5a och de kompletterande åtgärderna sammanföras till ett effektivt och ändamålsenligt stödprogram. Jordbruksverkets rapport och den fortsatta beredningen av denna kommer att ligga till grund för utformningen av åtgärder under den kommande programperioden. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion MJ202 (m) yrkandena 1 och 2 nu lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Med anledning av de i motion MJ212 (v) framförda synpunkterna beträffande mobila slakterier för fjäderfä vill utskottet anföra följande. I rådets direktiv 71/118/EEG av den 15 februari 1971 om hygienproblem som påverkar handeln med färskt kött av fjäderfä anges hygienkrav för fjäderfäslakterier. Mobila slakterier är inte förbjudna enligt direktivet under förutsättning att hygienkraven uppfylls. Rådets direktiv 71/118/EEG har i Sverige genomförts genom Statens livsmedelsverks föreskrifter om slakt m.m. av fjäderfä (SLVFS 1994:11). När det gäller stöd till investeringar som avser förädling eller saluföring av produkter från jordbruket eller skogsbruket regleras Sveriges tillämpning av stödet, för perioden 1995 t.o.m. 1999, av ett samlat programdokument. Stödet administreras av Jordbruksverket. Som utskottet anført ovan har Jordbruksverket gjort en samlad utvärdering av investeringsstödet och resultatet av den fortsatta beredningen kommer att ligga till grund för utformningen av åtgärder under programperioden 2000–2006. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ212 (v) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Som utskottet redovisat i det föregående föreslås förändringar av systemet med mjölkkvoter i Agenda 2000. På sikt innebär förslaget att systemet skall avvecklas. Regeringen har vidare den 18 februari 1999 beslutat att ge Jordbruksverket i uppdrag att utvärdera dagens system och tillämpning av handeln med mjölkkvoter samt föreslå system som leder till att balans mellan utbud och efterfrågan kan uppnås. Mot bakgrund av det anförda är utskottet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motionerna MJ207 (m) yrkande 1, MJ214 (mp) yrkandena 1 och 2 samt MJ256 (m) yrkande 9. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Miljöstöd

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till fortsatt inriktning och innehåll i ett svenskt miljöprogram enligt rådets förord-

ning (EEG) nr 2078/92 om produktionsmetoder inom jordbruket som är förenliga med miljöskydds- och naturvårdskraven (dir. 1998:11). Uppgiften, som avser ett program för perioden 2001–2005, skall redovisas senast den 30 juni 1999. I avvaktan på resultatet av utredningen anser utskottet det inte meningsfullt att nu föreslå något riksdagsuttalande med anledning av motionerna MJ207 (m) yrkande 3, MJ224 (kd) yrkande 9, MJ253 (v) yrkande 3, MJ256 (m) yrkande 7 delvis, MJ721 (m) yrkandena 4 och 6 samt MJ771 (mp) yrkandena 2 och 3. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Utskottet förutsätter att regeringen bereder frågan om miljöstöd så att de politiska partierna ges möjlighet att ta ställning till förslaget. Därmed avstyrks motionerna MJ253 (v) yrkande 4 och MJ256 (m) yrkande 7 delvis.

I anslutning till motionen om miljöstöd till nyponodling erinrar utskottet om att miljöstödet inte får utformas som ett allmänt produktionsstöd. Däremot utesluter utskottet inte att odling av svenska nypon skulle kunna motive-
ras av miljöskäl och ingå i ett särskilt svenskt delprogram. Utskottet utgår från att regeringen uppmärksammar möjligheten att inom ramen för det nya femårsprogrammet pröva förutsättningarna för ett miljöstöd till den svenska nyponodlingen. Enligt utskottets bedömning är syftet med motion MJ203 (m) yrkandena 1 och 2 med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandena påkallar således ingen riksdagens vidare åtgärd.

Som utskottet tidigare framhållit (se bet. 1997/98:JoU3 s. 11–13) har Naturvårdsverket, på regeringens uppdrag, i samråd med Riksantikvarieämbetet, utarbetat en nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Huvudsyftet med bevarandeplanen är att presentera de, i ett nationellt perspektiv, mest bevarandevärda ängs- och hagmarkerna och de värdefullaste helhetsmiljöerna i odlingslandskapet. I bevarandeplanen framhålls särskilt att fåbodar hör till de jordbruksmiljöer som numera finns i hävd i så liten omfattning att samtliga som brukas bör betraktas som viktiga att bevara från nationell synpunkt. Enligt vad utskottet erfarit har dock arbetet med ett åtgärdsinriktat program för genomförandet av den hittills redovisade bevarandeplanen försenats och påbörjas först under år 1999. Riksantikvarieämbetets arbete med bevarandeplanen (kulturmiljövärden) beräknas vara klar under våren 1999. På regeringens uppdrag har Jordbruksverket utvärderat miljöersättningsprogrammet (rapport 1997:10). Bl.a. föreslås för nästa programperiod att miljöstödet även skall omfatta restaurering av värdefulla natur- och kulturmiljöer. Härigenom förbättras möjligheterna att kunna söka det ordinarie miljöstödet. Med det anförda och i avvaktan på den kommande beredningen av ovan nämnda utredningsförslag beträffande fortsatt inriktning och innehåll i ett svenskt miljöprogram föreslår utskottet att motion MJ206 (c) yrkandena 1 och 2 nu lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

När det gäller den ekologiska äggproduktionen vill utskottet anföra följande. Ett visst stöd utgår till rådgivning om ekologisk äggproduktion inom ramen för jordbrukets miljöprogram. En konsulenttjänst finansieras delvis inom miljöprogrammet. Även framtagnandet av kursmaterial och stöd till dokumentation av olika projekt med inriktning på ekologisk äggproduktion finansieras med sådana medel. I detta sammanhang bör även behovet av utbildning och rådgivning om alternativa system för inhysning av höns uppmärksammas. Medel för ändamålet kan disponeras från anslag E 3 Djurhäl-

sovård och djurskyddsfrämjande åtgärder. Enligt regleringsbrevet för budgetåret 1999 avseende Statens jordbruksverk (beslut 1998-12-22) får högst 600 000 kr från anslaget användas till rådgivning och information för att underlätta övergången till alternativa inhysningssystem för värphöns. Med det anförda avstyrker utskottet motion MJ204 (mp) yrkandena 1 och 2 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Enligt utskottet är det väsentligt att den genetiska variation som representeras av våra lantraser bevaras för framtiden. EG:s miljöprogram syftar till att på sikt omfatta alla hotade lokala husdjursraser som har svårt att konkurrera med framavlade raser med stor avkastningsförmåga. Samtidigt vill utskottet som en allmän synpunkt framhålla att riksdagens huvudsakliga uppgift i fråga om EG:s miljöstöd måste vara att ange mer övergripande synpunkter på stödets omfattning och inriktning. Mer detaljerade bedömningar angående vilka raser som bör stödjas och vilka villkor som i övrigt skall gälla för stödet och bevarandearbetet måste göras av regeringen och framför allt Jordbruksverket. Utskottet utgår ifrån att nu nämnda myndigheter noga följer utvecklingen på detta område och vid behov kompletterar nuvarande stödformer. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ214 (mp) yrkandena 3 och 4, MJ240 (kd) yrkande 3 och MJ244 (c) i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

När det gäller stöd till lantrasföreningarna ger den aktuella rådsförordningen (2078/92) möjlighet att stödja kurser, praktik och demonstrationsprojekt (artikel 6). Medel för ändamålet kan disponeras från anslagen B12 Kompletterande åtgärder inom jordbruket och B13 Från EG-budgeten finansierade kompletterande åtgärder inom jordbruket. Enligt regleringsbrevet för budgetåret 1999 avseende Statens jordbruksverk (beslut 1998-12-22) får Jordbruksverket disponera medel från anslagen för att organisera och genomföra sådan utbildning, information och sådana demonstrationsprojekt inom jordbruket som är förenliga med artikel 6 (s.k. UID-stöd). Högst 400 000 kr från anslagen får användas för att främja bevarandet av de utrotningshotade husdjursraserna ardenner, nordsvensk brukshäst och gotlandsruss. Med det anförda avstyrks motion MJ214 (mp) yrkandena 5, 6 och 8.

Administration, m.m.

Motionerna

Enklare regler, m.m.

Enligt motion MJ201 (m) skall svenska myndigheter arbeta för större enkelhet i regelsystemet (yrkande 5). I motion MJ215 (m) framhålls att riksdag och regering har ett ansvar för att inom Sverige genom Jordbruksverket och berörda lantbruksenheter minimera bidragskrånglet. Enligt motion MJ219 (c) är det av nationellt intresse att administrationen bidrar till att svenskt jordbruk kan få det stöd som det är berättigat till. Administrationen skall inte orsaka onödiga kostnader, vare sig internt eller externt hos t.ex. jordbrukarna. Enkelhet måste vara målet i utformningen av administrationen (yrkande 8). En förenkling av administrationen kring kartavgiften begärs i motion MJ224 (kd) yrkande 12. En översyn bör vidare göras av det statistiska upp-

giftslämnandet i syfte att förenkla för den enskilde lantbruksföretagaren (yrkande 17).

I motionerna MJ205 (c) yrkande 4 och MJ219 (c) yrkande 5 framhålls att jordbruket, alltsedan det svenska EU-inträdet, erhåller en del av sina intäkter i form av EG-stöd. Stödet är av stor betydelse för de enskilda lantbrukarna. Med dagens system görs en samlad utbetalning av EG-stödet i slutet av året. För många kan det innebära att man måste låna till driften i avvaktan på att EG-stödet betalas ut. Regeringen bör överväga att förändra systemet så att utbetalningar av EG-stöd kan göras vid flera tillfällen under året.

Jordbrukets blockdatabas

Enligt motion MJ224 (kd) skall lantbrukarna ej belastas med kostnader för hållande av register föranledda av EU-krav, såsom kartavgift och avgift för djurdata (yrkande 11). I motion MJ227 (m) framhålls att det är angeläget att lantbrukarna inom olika EU-länder konkurrerar på lika villkor. Därför bör kartavgiften tas bort. Enligt motion MJ256(m) yrkande 8 skall staten finansiera uppbyggnaden av blockdatabasen inom ramen för myndighetsanslagen inom jordbrukets område i stället för via en extra kartavgift.

Övriga administrativa frågor

I motion MJ231 (kd) yrkas att nya former för löpande konsekvensutredningar prövas under förhandlingarnas gång och att Skaraborg då skall utgöra prognosområde (yrkande 2). Enligt motion MJ246 (kd) har Jordbruksverket en mycket formalistisk syn när det gäller tillämpning av bl.a. reglerna för ekologisk odling i förordningen EEG nr 2078/92. Reglerna skall vara till för att underlätta och strukturera en verksamhet i stället för att vara ett nålsöga som hindrar en positiv utveckling. I motion MJ771(mp) framhålls betydelsen av samarbete mellan olika enheter vid länsstyrelserna för att tillvarata tillgänglig kompetens (yrkande 4). Vidare uppmärksammas behovet av ökade resurser till länsstyrelsernas arbete med att bevara biologisk mångfald (yrkande 5). Betydelsen av mer direkt rådgivning (gårdsvandringar) i fält till brukare av ängs- och hagmarker betonas (yrkande 6).

Utskottets överväganden

Enklare regler, m.m.

Den svenska administrationen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik måste vara utformad så att den medverkar till att uppfylla EU:s och Sveriges mål om ett bärkraftigt och effektivt jordbruk, biologisk mångfald, bibehållit kulturlandskap och regional utveckling. Samtidigt skall administrationen inte orsaka onödiga kostnader, och enkelhet måste därför vara målet i utformningen av denna. I detta sammanhang bör uppmärksammas att en särskild utredare, på regeringens uppdrag, i december 1998 överlämnade ett betänkande om myndighetsorganisationen på jordbrukets område mot bakgrund av det svenska EU-medlemskapet (SOU 1998:147). Utredningens överväganden

omfattar bl.a. möjligheterna att inom ramen för gällande regelsystem förenkla och förbilliga administrationen. Som utskottet anført ovan har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till fortsatt inriktning och innehåll i ett svenskt miljöprogram. Uppgiften skall redovisas senast den 30 juni 1999. Enligt direktivet (dir. 1998:11) är en viktig utgångspunkt för utredaren att lämna förslag till förenklingar av regelverket. Därmed underlättas administrationen och det blir lättare för lantbrukarna att överblicka de olika ersättningsformerna. Förenklingarna skall kunna genomföras utan att miljönyttan försämras. Även förslagen i Agenda 2000 kan förväntas öka möjligheterna att förenkla de berörda regelsystemen. Enligt utskottets bedömning är syftet med motionerna MJ201 (m) yrkande 5, MJ215 (m), MJ219 (c) yrkande 8 och MJ224 (kd) yrkandena 12 och 17 med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandena påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

Frågan om utbetalning av EG-stödet vid mer än ett tillfälle under året är komplicerad och kan endast i begränsad omfattning regleras i nationella beslut. Enligt t.ex. EG:s grundförordning om ett stödsystem för producenter av vissa jordbruksgrödor (EEG 1765/92) skall utbetalning enligt denna förordning ske under tiden 16 oktober–31 december. För djurbidrag och miljöstöd finns liknande regler. För de aktuella stödformerna gäller dessutom att Sverige förskotterar ersättningen av nationella medel och erhåller återfinansiering av EG närmast följande budgetår. Skulle en utbetalning göras tidigt under året uppstår betydande merkostnader för räntor på förskotterade ersättningar. Därtill kommer de administrativa merkostnaderna för ytterligare en utbetalningsomgång. Också med hänsyn till bestämmelserna om ansökningsfrister för olika stödformer och systemet med kontroller i fält under sommar och höst är det mindre lämpligt att göra en utbetalning tidigt under året. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna MJ205 (c) yrkande 4 och MJ219 (c) yrkande 5.

Jordbrukets blockdatabas

Enligt riksdagens beslut med anledning av proposition 1996/97:48 skall kostnaderna för den digitala blockdatabas varpå de arealbaserade EG-stöden beräknas finansieras av en kartavgift (bet. 1996/97:JoU7, rskr. 1996/97:157). Enligt förordningen (1997:183) om kartavgift i ärenden om jordbruksstöd skall kartavgiften gälla stödansökningar inlämnade från och med år 1998. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna MJ224 (kd) yrkande 11, MJ227 (m) och MJ256 (m) yrkande 8.

Övriga administrativa frågor

Utskottet anser inte att riksdagen bör göra ett uttalande i enlighet med det i motion MJ231 (kd) yrkande 2 framförda förslaget om löpande konsekvensutredningar med anledning av arbetet med reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Motionen avstyrks i berörd del.

Vidare avstyrks det i motion MJ246 (kd) framförda förslaget att riksdagen skall uttala sig om Jordbruksverkets tillämpning av vissa regler om ekologisk

odling. Enligt utskottets mening står yrkandet ej i överensstämmelse med de principer som bör gälla i fråga om ansvarsfördelningen mellan riksdagen och myndigheterna.

Utskottet är inte heller berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida om länsstyrelsernas arbete med bevarandet av den biologiska mångfalden. När det gäller direkt rådgivning i form av bl.a. gårdsvandringar ingår detta enligt vad utskottet erfarit redan som en viktig del i arbetet med miljöersättningsprogrammets delprogram för utbildning, information och demonstrationsprojekt (det s.k. UID-programmet). Motion MJ771 (mp) yrkandena 4, 5 och 6 avstyrks.

Trädgårdsnäring

Motionerna

I motion MJ208 (m) yrkande 1 efterfrågas mot bakgrund av att harmoniseringen av växtskyddsfrågorna inom EU är kraftigt försenad, en utredning av trädgårdsnäringens bekämpningsmedelssituation. I motionens yrkande 2 anförs att ett bättre och generösare utformat REKO-stöd skulle kunna ge snabba miljöresultat för samhället. Även Kristdemokraterna anser i motion MJ241 yrkande 5 att REKO-stödet bör ses över avseende trädgårdsodling.

Enligt motion MJ209 (m) bör Sverige agera för att ett särskilt övergångsstöd för yrkesmässig ekologisk odling av trädgårdsväxter i växthus införs.

För att öka utbudet av ekologiskt odlade trädgårdsprodukter föreslås i motion MJ220 (v) yrkande 1 att regeringen skall ta initiativ till att formulera målsättningar för hur stor andel av trädgårdsodlingen som skall vara ekologiskt odlad.

Motionerna MJ224 (kd) yrkande 29 och MJ255 (m) yrkande 1 behandlar båda konkurrensvillkoren för den yrkesmässiga trädgårdsodlingen. I den förra anförs att de svenska odlarna har betydligt sämre konkurrensvillkor än sina europeiska konkurrenter vad gäller bl.a. skatter och investeringsstöd. I den senare anförs dessutom att en förbättring av konkurrensförhållandena bör ta sikte på att förstärka de fördelar som svenska produkter skulle kunna utnyttja för export till bl.a. övriga EU.

I motionerna MJ224 yrkande 31 och MJ241 yrkandena 2 och 3 (båda kd) föreslås att ett generellt investeringsstöd för trädgårdsnäringen införs i enlighet med EG:s maximala normer. I motionerna yrkas därutöver att regeringen bör få i uppdrag att komma med förslag till ett nationellt stödprogram för miljöförbättrande och energibesparande åtgärder. Dessutom anförs i motionernas yrkande 34 respektive 6 att stödet till ekologisk odling inom EU också skall innefatta stöd till ekologisk växthusodling.

Även i motion MJ252 (s) föreslås att stödet till ekologisk odling inom EU bör utökas till att omfatta växthusodlingen. Vidare anser motionärerna att en översyn bör göras av investeringsstödet till trädgårdsnäringen samt att frågan om ett särskilt stödprogram för produktutveckling bör behandlas.

I motionerna MJ220 (v) yrkande 2 och MJ241 (kd) yrkande 7 påtalas behovet av kollektiva utvecklingsfonder för trädgårdsnäringen. Regeringen bör

därför enligt den sistnämnda motionen utreda förutsättningarna för en sådan fond och därefter återkomma till riksdagen.

1998/99:MJU7

Utskottets överväganden

Inom EU ingår trädgårdsprodukter i den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP). EG:s nya marknadsordning för färska frukter och grönsaker antogs i juli 1996 (rådets förordning (EG) nr 2200/96). Marknadsordningen syftar främst till att minska överskottsproduktionen inom sektorn genom att efter en övergångsperiod begränsa gemenskapsstödet för återköp av frukt och grönsaker. Inom ramen för marknadsordningen kan godkända producentorganisationer erhålla investeringsstöd för gemensamma åtgärder genom s.k. driftsfonder. Dessa driftsfonder finansieras till hälften av gemenskapen och till hälften av producentorganisationernas medlemmar. Trädgårdsnäringen omfattas även av vissa stödformer inom det svenska miljöprogrammet för jordbruket (rådets förordning (EEG) nr 2078/92). Regeringen har som tidigare nämnts tillkallat en särskild utredare med uppdrag att lämna förslag till fortsatt inriktning för och innehåll i miljöprogrammet för perioden 2001–2005. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 1999. Trädgårdsodlingen kan även erhålla investeringsstöd för vissa åtgärder i enlighet med rådets förordning (EG) nr 950/97.

Ett flertal av de frågor som tas upp i motionerna har behandlats av utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion (SOU 1997:167). Som tidigare nämnts bereds utredningens förslag för närvarande i Regeringskansliet.

Miljöersättningsprogrammet för jordbruk kompletterades år 1998 med ett nytt delprogram för främjande av ett resurshushållande konventionellt jordbruk i hela landet (prop. 1997/98:2, bet. JoU9). Syftet med stödet är att genom förbättrade kunskaper minska riskerna med bekämpningsmedel inom jordbruket och att ytterligare minska växtnäringens förluster till vatten och luft. Krav på utbildning är därför en betydelsefull del av stödet. Dessutom finns villkor om att brukaren skall planera och dokumentera förhållandena på den egna gården samt vidta vissa åtgärder vid kemisk bekämpning. Stödbeloppet uppgår till 225 kr per hektar för arealer upp till 50 hektar. För arealer mellan 50 och 200 hektar är stödet 100 kr per hektar. För arealer därutöver utgår inget stöd. Stöd kan även utgå till trädgårdsföretag.

I motionerna MJ208 (m) yrkande 2 och MJ241 (kd) yrkande 5 anförs att REKO-stödets utformning gör att det är mindre intressant för trädgårdsodlare eftersom de har väsentligt mindre genomsnittlig areal än jordbruksföretag och betydligt högre omsättning per arealenhet. De extra kostnader en anslutning till programmet medför är dock desamma för båda sektorerna.

Som tidigare nämnts har en särskild utredare fått i uppdrag att lämna förslag till ett miljöprogram för perioden 2001–2005. I detta uppdrag ingår även att se över REKO-stödet. Med hänvisning till den översyn som pågår föreslår utskottet inga ytterligare åtgärder med anledning av motionerna, men förutsätter att de problem som behandlas i motionerna beaktas under arbetets gång.

Stöd för ekologisk växtodling lämnas i hela landet för odling på åkermark. Alla jordbruksgrödor och frilandsodlade trädgårdsgrödor som årligen används för produktion av foder, livsmedel och utsäde är stödberättigade. Yrkesmässig frukt- och bärödling berättigar också till stöd. Vad avser stödbeloppet delas Sverige in i två zoner med olika stödbelopp. I zon 1 (huvudsakligen stödområde 1–4) är stödbeloppet 900 kr per hektar och i zon 2 (övriga landet) är det 1 600 kr per hektar. Stödbeloppet för frukt- och bärödling är 7 000 kr per hektar i hela landet.

Miljöersättningsprogrammet enligt EG:s förordning 2078/92 syftar till åtgärder direkt relaterade till jordbruksmark. Stöd till ekologisk odling i växthus är därför inte möjligt inom ramen för miljöstödsprogrammet. Utskottet anser i likhet med motionärerna att flera skäl talar för att även ekologisk odling i växthus inordnas i stödsystemet. Utskottet utgår ifrån att regeringen i det fortsatta arbetet överväger möjligheterna att åstadkomma en sådan förändring. Motionerna MJ209 (m), MJ224 (kd) yrkande 34, MJ241 (kd) yrkande 6 och MJ252 (s) (delvis) avstyrks i den mån de inte tillgodosetts genom det anförda.

Jordbruksverket har regeringens uppdrag att föreslå ett nytt mål för den ekologiska produktionen efter år 2000. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 1999. Utskottet utesluter inte att särskilda målsättningar för den ekologiska trädgårdsodlingen kan bli aktuella, men anser i likhet med vad som tidigare anförts (1997/98:JoU9) att nya målformuleringar inte bör göras innan det nu gällande målet har utvärderats, särskilt med hänsyn till graden av måluppfyllelse. Resultatet av denna utvärdering kommer att ge ledning för fortsatta överväganden huruvida kvantitativa eller kvalitativa mål är det mest lämpliga. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion MJ220 (v) yrkande 1.

Konkurrenssituationen för den svenska trädgårdsodlingen har behandlats av utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion. Utredningens förslag bereds som tidigare nämnts i Regeringskansliet. I avvaktan på resultatet av detta arbete är utskottet inte berett till några uttalanden i enlighet med vad som anförts i motionerna MJ224 (kd) yrkande 29 och MJ255 (m) yrkande 1. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Sverige införde den 1 januari 1997 ett av EG medfinansierat investeringsstöd. Inom trädgårdsnäringen kan stöd erhållas bl.a. för investeringar som avser åtgärder för skydd av den yttre miljön, energibesparing eller övergång till biobränsle samt investeringar i slutna odlingssystem. I södra och mellersta Sverige är stödet maximerat till 149 995 kr. I norra Sverige varierar den maximala stödnivån mellan 300 000 och 600 000 kr.

Utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion föreslår att ett särskilt stödprogram utformas för trädgårdsnäringen inom ramen för EG:s strukturstöd. Programmet bör i första hand ta sikte på att förbättra åldersprofilen i växthusbeståndet, främja miljöförbättrande åtgärder samt bidra till en viss storleksrationalisering i näringen. Åtgärderna och stödprogrammet bör i första hand inriktas på en femårsperiod och stödet bör utges med de maximala stödbelopp som EG godkänner för detta medfinansierade stöd. Som anförts ovan bereds utredningens förslag för närvarande i Regeringskansliet. Med hänvisning till det arbete som pågår avstyrker utskottet motionerna

För att trygga den svenska trädgårdsnäringsens behov av utvecklingsinsatser föreslår ovan nämnda utredning att staten anvisar 15 miljoner kronor under en femårsperiod att användas som en kollektiv resurs för branschens gemensamma utveckling. Vid utskottets utfrågning med jordbruksministern framgick det att Jordbruksdepartementet för närvarande behandlar en framställning från Trädgårdsnäringsens riksförbund angående tillskapandet av kollektiva fonder finansierade av näringen. Regeringen kommer troligen att fatta beslut i frågan under våren.

Utskottet vill inte föregripa regeringens behandling av ärendet, men anser att denna möjlighet för näringen att avsätta medel för angelägna gemensamma insatser är intressant och bör övervägas noga. Svenska potatisodlarnas riksförbund (SPOR) har i skrivelse till utskottet framställt önskemål om att motsvarande insats bör göras för potatisodlarna. Motionerna MJ220 (v) yrkande 2 och MJ241 (kd) yrkande 7 avstyrks i den mån de inte tillgodosätts genom det anförda.

Jordbruksverket konstaterar i sitt förslag till handlingsplan för att minska hälso- och miljöriskerna vid användningen av bekämpningsmedel till år 2001 (rapport 1996:2 från Jordbruksverket) att det inom trädgårdsodlingen är svårt att få fram ersättningsmedel till nuvarande bekämpningsmedel. Kunskaperna om hur eventuella nya produkter skall användas är dessutom ofta bristfälliga. Vidare kan utnyttjande av integrerade och behovsanpassade metoder försvåras av bristen på bekämpningsmedel. Jordbruksverket anför i rapporten att dessa frågor är så komplexa att trädgårdsnäringsens bekämpningsmedelssituation bör utredas i särskild ordning.

Enligt uppgift pågår för närvarande diskussioner mellan Jordbruksverket och Trädgårdsnäringsens riksförbund om att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att utreda nämnda frågor. Arbetsgruppen skall enligt planerna påbörja sitt arbete under våren. Motion MJ208 (m) yrkande 1 torde i huvudsak vara tillgodosedd genom det anförda och avstyrks i den mån så inte är fallet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *den framtida gemensamma jordbrukspolitiken* att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ224 yrkandena 22, 24, 25 och 27, 1998/99: MJ231 yrkande 1, 1998/99: MJ253 yrkande 1, 1998/99: MJ256 yrkande 13, 1998/99: MJ749 yrkande 2, 1998/99: MJ774 yrkandena 2 och 5, 1998/99: MJ804 yrkande 3, 1998/99: U507 yrkande 9, 1998/99: U508 yrkande 16 och 1998/99: U509 yrkande 9,

res. 1 (m)

res. 2 (v)

res. 3 (kd)

res. 4 (c)

res. 5 (fp)

2. beträffande *renationalisering av jordbrukspolitiken* att riksdagen avslår motion 1998/99: U508 yrkande 17,

3. beträffande *förslagen i Agenda 2000*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ201 yrkande 4, 1998/99:MJ205 yrkande 1, 1998/99:MJ219 yrkande 2, 1998/99: MJ774 yrkande 1, 1998/99:U508 yrkande 31 och 1998/99:N275 yrkande 10,

res. 6 (m)

res. 7 (kd, c)

4. beträffande *mjölksektorn i Agenda 2000*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ205 yrkande 2,

res. 8 (kd, c)

5. beträffande *inriktningen av den svenska jordbrukspolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ217, 1998/99:MJ219 yrkande 1, 1998/99:MJ224 yrkandena 1 och 2, 1998/99:MJ256 yrkande 10, 1998/99:MJ771 yrkande 1 och 1998/99:MJ774 yrkande 4,

res. 9 (m)

res. 10 (kd)

res. 11 (c)

6. beträffande *lika konkurrensvillkor*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ201 yrkandena 1 och 3, 1998/99:MJ210, 1998/99:MJ216 i motsvarande del, 1998/99:MJ256 yrkandena 1 och 6 samt 1998/99:Sk309 yrkande 29,

res. 12 (m, kd, c, fp)

7. beträffande *ramen för EG-finansierade stöd*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ201 yrkande 2 och 1998/99:MJ219 yrkande 3,

8. beträffande *stödåtgärder och rådgivning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ207 yrkandena 6–8,

9. beträffande *ekologisk produktion*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ213 och 1998/99:MJ250 yrkandena 2 och 3,

10. beträffande *FoU på livsmedelsområdet*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ254 yrkande 3,

11. beträffande *urin som insatsmedel i livsmedelsproduktionen*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ804 yrkande 6,

res. 13 (kd)

12. beträffande *svensk hästavel och hästnäring*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ240 yrkandena 4–6,

res. 14 (m, kd, c, mp)

13. beträffande *naturbruksgymnasierna med jordbruksinriktning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:MJ219 yrkande 9,

14. beträffande *investeringsstöd inom äggproduktionen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ243 och 1998/99:MJ524 yrkande 2,

15. beträffande *Jordbruksverkets aktionsplan för burhönshållning*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:MJ517 och 1998/99:MJ526 yrkande 1,

16. beträffande *regionala stöd*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ205 yrkande 3, 1998/99: MJ207 yrkande 4, 1998/99: MJ216 i motsvarande del, 1998/99: MJ226, 1998/99: MJ234, 1998/99: MJ235, 1998/99: MJ253 yrkande 2 och 1998/99: MJ256 yrkande 12,

res. 15 (v)

17. beträffande *intransportstödet*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ207 yrkande 2, 1998/99: N271 och 1998/99: N295,

18. beträffande *investeringsstöd för förädling och avsättning av jordbruks- och skogsprodukter*

att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ202,

19. beträffande *mobila slakterier*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ212,

res. 16 (v, mp)

20. beträffande *handeln med mjölkkvoter m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ207 yrkande 1, 1998/99: MJ214 yrkandena 1 och 2 samt 1998/99: MJ256 yrkande 9,

res. 17 (m)

21. beträffande *jordbrukets miljöstöd*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ207 yrkande 3, 1998/99: MJ224 yrkande 9, 1998/99: MJ253 yrkande 3, 1998/99: MJ256 yrkande 7 i motsvarande del, 1998/99: MJ721 yrkandena 4 och 6 samt 1998/99: MJ771 yrkandena 2 och 3,

res. 18 (kd, c)

res. 19 (mp)

22. beträffande *parlamentariskt samråd om det nya miljöprogrammet*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ253 yrkande 4 och 1998/99: MJ256 yrkande 7 i motsvarande del,

res. 20 (m)

23. beträffande *nyponodling*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ203,

24. beträffande *bevarandet av fåbodar*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ206,

25. beträffande *ekologisk äggproduktion*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ204,

26. beträffande *hotade lokala husdjursraser*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ214 yrkandena 3 och 4, 1998/99: MJ240 yrkande 3 och 1998/99: MJ244,

res. 21 (m, kd, c)

res. 22 (mp) - delvis

27. beträffande *stöd till lantrasföreningar*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ214 yrkandena 5, 6 och 8,

res. 22 (mp) - delvis

28. beträffande *enklare regler*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ201 yrkande 5, 1998/99: MJ215, 1998/99: MJ219 yrkande 8 och 1998/99: MJ224 yrkandena 12 och 17,
29. beträffande *utbetalning av stöd*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ205 yrkande 4 och 1998/99: MJ219 yrkande 5,
30. beträffande *jordbrukets blockdatabas*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ224 yrkande 11, 1998/99: MJ227 och 1998/99: MJ256 yrkande 8,
res. 23 (m, kd)
31. beträffande *löpande konsekvensutredningar*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ231 yrkande 2,
32. beträffande *Jordbruksverkets regeltillämpning*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ246,
33. beträffande *länsstyrelsernas arbete med jordbrukets miljöprogram*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ771 yrkandena 4–6,
34. beträffande *trädgårdsodlingen och delprogrammet för resurs-hushållande konventionellt jordbruk*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ208 yrkande 2 och 1998/99: MJ241 yrkande 5,
35. beträffande *ekologisk odling i växthus*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ209, 1998/99: MJ224 yrkande 34, 1998/99: MJ241 yrkande 6 och 1998/99: MJ252 i motsvarande del,
36. beträffande *produktionsmål för den ekologiska odlingen*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ220 yrkande 1,
37. beträffande *konkurrenssituationen för den svenska trädgårdsodlingen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ224 yrkande 29 och 1998/99: MJ255 yrkande 1,
res. 24 (m, kd)
38. beträffande *investeringsstöd till trädgårdsnäringen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ224 yrkande 31, 1998/99: MJ241 yrkandena 2 och 3 och 1998/99: MJ252 i motsvarande del,
res. 25 (kd)
39. beträffande *införandet av en kollektiv fond för trädgårdsnäringen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99: MJ220 yrkande 2 och 1998/99: MJ241 yrkande 7,
40. beträffande *trädgårdsnäringens bekämpningsmedel*
att riksdagen avslår motion 1998/99: MJ208 yrkande 1.

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Dan Ericsson

I beslutet har deltagit: Dan Ericsson (kd), Sinikka Bohlin (s), Göte Jonsson (m), Inge Carlsson (s), Kaj Larsson (s), Maggi Mikaelsson (v), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Carl G Nilsson (m), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gudrun Lindvall (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp) och Jonas Ringqvist (v).

Reservationer

1. Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken (mom. 1)

Göte Jonsson, Ingvar Eriksson, Carl G Nilsson och Catharina Elmsäter-Svärd (alla m) anför:

Enligt vår mening är det inom ramen för medlemskapet helt nödvändigt med en gemensam jordbrukspolitik inom EU. Samtidigt bör Sverige verka för en avreglerad och förenklad jordbrukspolitik. Det svenska jordbruket är utifrån en hög rationaliseringsgrad och gediget kunnande konkurrenskraftigt i ett sådant sammanhang. Detta förutsätter dock att inhemska konkurrenshämmande kostnader och regler undanröjs. Avregleringen måste genomföras successivt och med respekt för näringens anpassning till en friare marknad. Livsmedelsproduktionen är en betydelsefull del av EU:s näringsliv och det är därför viktigt att såväl primärproduktion som industri finns kvar efter en reform. En reformerad livsmedelsproduktion kommer att kunna dra nytta av den öppna världsmarknad som följer av såväl redan genomförda som kommande förhandlingar i WTO. En annan viktig utgångspunkt är att EU:s livsmedelsförsörjning inte får riskeras. Om avregleringar och liberaliseringar sker i någorlunda samma takt i samtliga större producentområden finns enligt vår mening ingen större risk för att EU:s produktion drastiskt skulle minska. Om däremot en snabb och ensidig avreglering genomförs är risken uppenbar att andra världsdelares jordbrukare och industrier blir de enda vinnarna. Någon form av korrektiv bör dock alltid finnas om produktionen skulle nå en kritisk nedre gräns. En tredje utgångspunkt är att CAP i första hand och primärt skall omfatta livsmedelsproduktionen. Självklart skall jordbruk bedrivas inom ramen för en hållbar utveckling och omfattas av samma miljöhänsyn som andra verksamheter. Lika självklart är att regionalpolitiken (strukturfonderna) också skall omfatta jordbruksföretag.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *den framtida gemensamma jordbrukspolitiken*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ256 yrkande 13 och med avslag på motionerna 1998/99: MJ224 yrkandena 22, 24, 25 och 27, 1998/99: MJ231 yrkande 1, 1998/99: MJ253 yrkande 1, 1998/99: MJ749 yrkande 2, 1998/99: MJ774 yrkandena 2 och 5, 1998/99: MJ804 yrkande 3, 1998/99: U507 yrkande 9, 1998/99: U508 yrkande 16 och 1998/99: U509 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

2. Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken (mom. 1)

Maggi Mikaelsson och Jonas Ringqvist (båda v) anför:

Enligt vår mening skall Sverige verka för en jordbruks- och livsmedelspolitik inom EU vars övergripande mål är att främja ett brett och varierat utbud av säkra livsmedel till skäliga priser, främja en hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion samt bidra till global livsmedelssäkerhet. Vidare måste miljöhänsynen ges en överordnad roll i EU:s jordbrukspolitik. Jordbrukspolitiken skall därmed bl.a. syfta till att produktion, förädling och distribution av livsmedel bedrivs på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden bevaras och främjas. Vidare skall kulturmiljöer bevaras, ett varierat odlingslandskap främjas, miljöbelastningen minimeras och animalieproduktionen ske med högt ställda djurskyddskrav. En regional balans och en levande landsbygd samt ett internationellt konkurrenskraftigt jordbruk inom EU skall främjas. På sikt skall allt brukande av jordbruksmark vara ekologiskt hållbart. Detta är nödvändiga preciseringar av de övergripande målen för jordbruket.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *den framtida gemensamma jordbrukspolitiken*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ253 yrkande 1 och 1998/99: MJ804 yrkande 3 samt med avslag på motionerna 1998/99: MJ224 yrkandena 22, 24, 25 och 27, 1998/99: MJ231 yrkande 1, 1998/99: MJ256 yrkande 13, 1998/99: MJ749 yrkande 2, 1998/99: MJ774 yrkandena 2 och 5, 1998/99: U507 yrkande 9, 1998/99: U508 yrkande 16 och 1998/99: U509 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

3. Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken (mom. 1)

Dan Ericsson och Caroline Hagström (båda kd) anför:

Den gemensamma jordbrukspolitiken bör reformeras med utgångspunkt från 1992 års reform. Det europeiska jordbruket bör anpassas till internationella och mer marknadsmässiga förhållanden. Förändringar av stödnivåer förutsätter en stegvis anpassning i takt med andra WTO-länder och med hänsyn till den internationella konkurrenskraften. Det är nödvändigt att de ersättningsformer och regleringar som tillämpas inom det framtida CAP – inklusive Östeuropa – kan säkra livsmedelssäkerheten och rimliga inkomstnivåer hos lantbrukarna inom Europa. Detta utan att inverka negativt på u-ländernas

livsmedelssäkerhet. Förvaltarens tanken måste vara vägledande och kort-siktiga vinstintressen – som drivit fram odlingsystem som sugit ur jordens bördighet och orsakat jorderosion – måste ersättas med långsiktigt hållbara brukningsmetoder. En central fråga för EU måste vara att aktivt bidra till fattigdomsbekämpning och ökad livsmedelssäkerhet i tredje världen. Den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU kan vara ett instrument i detta arbete.

När det gäller de svenska utgångspunkterna inför reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitik anser vi att livsmedelsproduktion inte helt kan jämföras med annan näringsverksamhet eftersom medborgarna vill försäkra sig om en nära tillgänglighet av kvalitetslivsmedel för sin basförsörjning. Reformeringen av EU:s jordbrukspolitik måste ske på ett sådant sätt att lika konkurrensvillkor för jordbrukare i olika EU-länder upprätthålls. Likvärdiga regler och principer bör gälla med möjlighet till lokala variationer föranledda av exempelvis varierande klimatförhållanden. Den generella jordbruksersättningen bör ges ut i form av en arealersättning på all åkermark, inklusive vall. Miljöbetingade ersättningar skall finnas liksom särskilda regionalpolitiska ersättningar. Tydliga målsättningar för omställning av jordbruksproduktion till mer miljövänliga metoder och till ekologisk produktion bör fastställas på europeisk nivå. För att stimulera den ekologiska odlingen skall kompensering ges för ett minskat tärande på råvaruresurser och minskad miljöbelastning. Svenska miljö- och djurskyddsnormer skall vara miniminorm för det europeiska jordbruket. Ett gemensamt märkningssystem avseende ursprung och produktionsmetod skall eftersträvas. Enligt vår mening är det också mycket angeläget att inom EU få till stånd ett förenklat regelverk för stöd till ekologisk odling.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *den framtida gemensamma jordbrukspolitiken* att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ224 yrkandena 22, 24, 25 och 27, 1998/99: MJ231 yrkande 1 och 1998/99: U509 yrkande 9 samt med avslag på motionerna 1998/99: MJ253 yrkande 1, 1998/99: MJ256 yrkande 13, 1998/99: MJ749 yrkande 2, 1998/99: MJ774 yrkandena 2 och 5, 1998/99: MJ804 yrkande 3, 1998/99: U507 yrkande 9 och 1998/99: U508 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

4. Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken (mom. 1)

Eskil Erlandsson (c) anför:

EU:s jordbrukspolitik syftar till att trygga en europeisk livsmedelsproduktion och till att bevara och utveckla en levande landsbygd i unionen. Dessa mål är bra. Den ”europeiska modellen”, baserad på levande landsbygd, god djur-omsorg och miljöhänsyn skall försvaras. En ny gemensam jordbrukspolitik måste grunda sig på insikten om att behoven av livsmedel och andra nyttigheter från jordbruket ökar. Den måste baseras på att knyta jordbrukssektorn

närmare marknaden, på att nyttja jordbruket i miljöarbetet samt ge jordbrukarna ökad frihet och ökat ansvar, kombinerat med ekonomisk trygghet.

Det framtida europeiska jordbruket bör inriktas på:

- uthållig bioproduktion,
- konkurrenskraft på världsmarknaden,
- kvalitetsproduktion för folkhälsa,
- landsbygdsutveckling.

En uthållig jordbruksproduktion måste, liksom all annan produktion, ske inom de ramar som naturen tillåter. Höga krav måste ställas på miljö och djurskydd. Djurskyddskraven skall utgå från djurens väl. En utveckling mot en hållbar bioproduktion kan bl.a. stimuleras genom utnyttjandet av ekonomiska styrmedel. Miljöstöd bör utgå till ekologisk produktion och konventionellt resurshushållande jordbruk inom livsmedelssektorn. Balansen mellan djurhållning och växtodling är mycket betydelsefull i ett hållbart jordbruk. Alltför stor övervikt åt ena sidan inom ett område bidrar till större påfrestningar på miljön. Ekologisk livsmedelsproduktion skall främjas. EU måste arbeta för ett jordbruk som är så fritt från kemikalier som möjligt. De farligaste preparaten skall omedelbart förbjudas genom beslut på EU-nivå.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *den framtida gemensamma jordbrukspolitiken* att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ749 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1998/99:MJ224 yrkandena 22, 24, 25 och 27, 1998/99:MJ231 yrkande 1, 1998/99:MJ253 yrkande 1, 1998/99:MJ256 yrkande 13, 1998/99:MJ774 yrkandena 2 och 5, 1998/99:MJ804 yrkande 3, 1998/99:U507 yrkande 9, 1998/99:U508 yrkande 16 och 1998/99:U509 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

5. Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken (mom. 1)

Harald Nordlund (fp) anför:

Enligt min mening måste en reformering av den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) snarast inledas så att EU kan ge tydliga signaler till de blivande medlemsländerna om rådande förutsättningar. Därigenom undviks obalans och snedvridande effekter av konkurrensen på deras egna marknader. De nya medlemsländerna skall ha full anslutning till ett EU med en reformerad CAP. För en ökad tydlighet och som ett led i strävan efter att återvinna medborgarnas förtroende måste dagens snåriga regelsystem och byråkrati inom EU:s jordbrukspolitik undanröjas. Besluten inom EU skall fattas så nära den de berör som möjligt. En kraftigt avreglerad och avbyråkratiserad jordbrukspolitik med satsning på miljö- och landsbygdsutveckling ger helt andra förutsättningar för att lyckas. I detta arbete är det av stor betydelse att Sverige verkar för att separata miljömål för jordbruket skapas. Jordbrukaren måste vidare, som vilken annan företagare som helst, ges möjlighet och frihet att på likvärdiga villkor konkurrera med sina produkter på en konkurrensutsatt marknad. Detta förutsätter att både svensk och europeisk politik underlättar för små-

och nyföretagandet så att även småskaliga alternativ kan växa fram på landsbygden. Vidare måste konkurrensen inom livsmedels- och distributionsbranschen öka.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *den framtida gemensamma jordbrukspolitiken* att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ774 yrkandena 2 och 5 samt 1998/99: U507 yrkande 9 och med avslag på motionerna 1998/99: MJ224 yrkandena 22, 24, 25 och 27, 1998/99: MJ231 yrkande 1, 1998/99: MJ253 yrkande 1, 1998/99: MJ256 yrkande 13, 1998/99: MJ749 yrkande 2, 1998/99: MJ804 yrkande 3, 1998/99: U508 yrkande 16 och 1998/99: U509 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

6. Förslagen i Agenda 2000 (mom. 3)

Göte Jonsson, Ingvar Eriksson, Carl G Nilsson och Catharina Elmsäter-Svärd (alla m) anför:

Enligt vår mening är medlemskapet i Europeiska unionen det viktigaste som hänt den svenska jordbruksnäringen på senare tid. Det är nödvändigt att de svenska företrädarna inte lägger fram förslag eller accepterar beslut som missgynnar vårt lands sätt att producera och att man aktivt medverkar till att politiken inom och utom EU har en långsiktig karaktär.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *förslagen i Agenda 2000* att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ201 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1998/99: MJ205 yrkande 1, 1998/99: MJ219 yrkande 2, 1998/99: MJ774 yrkande 1, 1998/99: U508 yrkande 31 och 1998/99: N275 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

7. Förslagen i Agenda 2000 (mom. 3)

Dan Ericsson (kd), Caroline Hagström (kd) och Eskil Erlandsson (c) anför:

Enligt vår mening har regeringen fört en långtgående avregleringslinje som är tämligen frikopplad från de förslag som aktualiseras i förhandlingarna om Agenda 2000. Den svenska linjen har till stora delar betraktats som en extremlinje, och vårt inflytande i förhandlingarna kan därmed komma att minimeras. Det står klart att kommissionens förslag i avgörande delar är ofördelaktigt för det svenska jordbruket. Bland annat föreslår kommissionen kraftiga stöd till odling av majsensilage, vilket inte kommer Sverige till del då vi av klimatskäl inte odlar majs. Den självklara målsättningen inför reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken måste vara att svenska jordbrukare ges förutsättningar likvärdiga med dem som gäller för jordbrukare i andra EU-länder. Regeringen måste aktivt ta tillvara de särskilda för-

hållanden som finns i olika delar av landet vad avser odlingsförhållanden och klimat. Den svenska jordbruksnäringens intressen kommer i förhandlingarna inte att försvaras av någon annan än Sveriges företrädare. I stället för att arbeta med att stärka svensk livsmedelsindustri och svenskt jordbruks konkurrenskraft i Europa har regeringens hittillsvarande agerande i stället varit en linje som kommer att ytterligare förstärka problemen för bl.a. svenska mjölkproducenter. När det gäller det framtida LFA-stödets utformning är det angeläget att den svenska regeringen i överläggningarna hävdar att ett EU-stöd på minst nuvarande nivå skall kunna utgå även efter år 2000. Det är också angeläget med en svensk medfinansiering som möjliggör att stöd i enlighet med EU:s regelverk kan utgå fullt ut inom stödområde 5.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. *beträffande förslagen i Agenda 2000*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ205 yrkande 1, 1998/99: MJ219 yrkande 2 och 1998/99: N275 yrkande 10 samt med avslag på motionerna 1998/99: MJ201 yrkande 4, 1998/99: MJ774 yrkande 1 och 1998/99: U508 yrkande 31 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

8. Mjolksektorn i Agenda 2000 (mom. 4)

Dan Ericsson (kd), Caroline Hagström (kd) och Eskil Erlandsson (c) anför:

Det är enligt vår mening olyckligt att den svenska regeringen tillsammans med tre andra EU-länder presenterat ett alternativ till EU:s förslag på mjölkområdet. Det tycks som om regeringen gjort detta utan att först ha utrett vilka konsekvenser förslagen kan få i olika regioner i Sverige. Det förslag som regeringen presenterat med sänkta stödpriser upp till 30 % fram till år 2006 och avvecklade kvoter kommer att skapa en lönsamhetspress på svensk mjölkproduktion. Detta innebär en risk för att produktionen kommer att få svårt att konkurrera med omvärlden. Regeringen bör följaktligen dra tillbaka det nu presenterade förslaget.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande mjolksektorn i Agenda 2000*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ205 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

9. Inriktningen av den svenska jordbrukspolitiken (mom. 5)

Göte Jonsson, Ingvar Eriksson, Carl G Nilsson och Catharina Elmsäter-Svärd (alla m) anför:

I dag råder en stor osäkerhet inför jordbrukets framtidsutsikter framför allt inom animalieproduktionen. Det är inte bara en dålig lönsamhet med höga skatter och produktionskostnader som skapat en framtidspessimism. Så länge jordbruket inte kan styra prisutvecklingen genom att i konkurrens ta ut kost-

nadsanpassade priser på marknaden tvingas jordbruket att inordna sig i politiska system. För att återfå en framtidsoptimism inom jordbruket måste förutsättningar skapas för en långsiktig livsmedelsproduktion. Frågan om kvalitet och god djurhållning kommer att ha fortsatt stor betydelse framöver, inte minst när det gäller export av livsmedel. Svenska jordbruksföretag är måna om att ge djuren livsbetingelser som tillgodoser deras naturliga behov. Beträffande djurskyddskraven anser vi att reglerna i första hand skall utformas utifrån funktionskrav och mindre utifrån detaljregleringar. Tillämpningen av reglerna beträffande båspallarnas längd är ett exempel på hur fysiska detaljregler kan komplicera verksamheten för enskilda brukare. Regeringen bör skyndsamt vidta åtgärder för att stärka förutsättningarna för jordbruket i Sverige.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *inriktningen av den svenska jordbrukspolitiken* att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ217 och 1998/99: MJ256 yrkande 10 samt med avslag på motionerna 1998/99: MJ219 yrkande 1, 1998/99: MJ224 yrkandena 1 och 2, 1998/99: MJ771 yrkande 1 och 1998/99: MJ774 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

10. Inriktningen av den svenska jordbrukspolitiken (mom. 5)

Dan Ericsson och Caroline Hagström (båda kd) anför:

Enligt vår mening är fortsatt jordbruksproduktion i Sverige och i övriga EU-länder en nödvändighet. Åkermarken i Sverige och Europa måste även från ett globalt perspektiv långsiktigt finnas tillgänglig för livsmedelsproduktion. Vid en kommande reformering av jordbrukspolitiken måste även miljöaspekterna vägas in. En övergång till mer miljövänliga och mer ekologiska brukningsmetoder skall främjas. Detta kräver också bibehållen åkermark, eftersom en minskad intensitet i jordbruksproduktionen måste kunna kompenseras med produktion på mer åkermark. Jordbruket är centralt för sysselsättningen på landsbygden och inom livsmedelssektorn i övrigt. Jord- och skogsbruket är en förutsättning för en levande landsbygd och tusentals arbetstillfällen i livsmedels- och skogsindustri. För att få en helhetsbild av jordbrukets betydelse borde en särskild konsekvensanalys genomföras. Denna skulle belysa jordbrukets betydelse för sysselsättning, försörjningsberedskap, bevarandet av det öppna landskapet, boende och service på landsbygden etc.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *inriktningen av den svenska jordbrukspolitiken* att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ224 yrkandena 1 och 2 och med avslag motionerna 1998/99: MJ217, 1998/99: MJ219 yrkande 1, 1998/99: MJ256 yrkande 10, 1998/99: MJ771 yrkande 1 och

11. Inriktningen av den svenska jordbrukspolitiken (mom. 5)

Eskil Erlandsson (c) anför:

Jordbruksnäringen är en viktig resurs och framtidsnäring för Sverige. Jordens minskande jordbruksarealer, den globala befolkningsökningen och en allt högre efterfrågan på förnybara råvaror ökar betydelsen av en livskraftig och ekologiskt hållbar jordbruksnäring i Sverige. Även om antalet direkt sysselsatta inom jordbruket minskat kraftigt under de senaste decennierna har livsmedelsnäringen som helhet en mycket stor betydelse för många människor och för företagandet i Sverige. En livskraftig jordbruksnäring är den viktigaste förutsättningen för ett öppet och levande kulturlandskap. Det vore en samhällsekonomisk förlustaffär att inte nyttja och bruka naturresurserna i jordbrukslandskapet. Jordbruksproduktionen är basen för en levande landsbygd och ett öppet landskap. Ängar och hagmarker skapas inte genom bidrag och regleringar utan genom produktiva jordbruksföretag. Centerpartiet vill poängtera vikten av att det omgående tas beslut som stärker det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Det handlar dels om att svensk jordbruksnäring måste ges ekonomiskt likvärdiga konkurrensvillkor jämfört med jordbruksnäringen i resten av EU, dels att jordbruksföretagen likställs i skattehänseende med inhemsk tillverkningsindustri.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *inriktningen av den svenska jordbrukspolitiken* att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ219 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1998/99: MJ217, 1998/99: MJ224 yrkandena 1 och 2, 1998/99: MJ256 yrkande 10, 1998/99: MJ771 yrkande 1 och 1998/99: MJ774 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

12. Lika konkurrensvillkor (mom. 6)

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Eskil Erlandsson (c) och Harald Nordlund (fp) anför:

För närvarande ”tappar” Sverige pengar till utlandet genom att den svenska jordbruksnäringen missgynnas i förhållande till övriga EU-länder, något som redovisats i utredningen om livsmedelssektorns omställning och expansion (SOU 1997:167). Basen för sysselsättning och boende på landsbygden är konkurrenskraftiga småföretag såsom jordbruks- och livsmedelsföretag. Åtgärder som stimulerar småföretagande och åtgärder som stärker lantbrukarnas internationella konkurrenskraft och som skapar med andra näringar likvärdiga villkor måste nu vidtas. Regeringen måste nu omgående presen-

tera förslag på detta område, förslag som gentemot omvärlden stärker jordbruksföretagens konkurrenskraft.

1998/99:MJU7

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *lika konkurrensvillkor*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:MJ201 yrkandena 1 och 3, 1998/99:MJ216 i motsvarande del, 1998/99:MJ256 yrkande 1 och 1998/99:Sk309 yrkande 29 samt med avslag på motionerna 1998/99:MJ210 och 1998/99:MJ256 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

13. Urin som insatsmedel i livsmedelsproduktionen (mom. 11)

Dan Ericsson och Caroline Hagström (båda kd) anför:

EG:s regler tillåter inte att man använder humanurin i jordbruket. Vi anser att dessa regler måste ändras för att möjliggöra ett jordbruk i samspel med samhället där näringsämnen cirkulerar i ett kretslopp. Regeringen bör ges i uppdrag att utarbeta ett förslag till alternativ EG-lagstiftning som tillåter att humanurin får användas i produktionen. Detta skulle göra det möjligt att skapa ett verkligt kretslopp.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *urin som insatsmedel i livsmedelsproduktionen*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ804 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

14. Svensk hästavel och hästnäring (mom. 12)

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m), Gudrun Lindvall (mp) och Eskil Erlandsson (c) anför:

Den svenska halvblodsaveln har under senare år blivit alltmer prestationsinriktad. Målet är att avla fram framstående tävlingshästar som kan hävda sig internationellt i såväl hoppning och dressyr som fälttävlan. Parallellt med denna målsättning skall den svenska halvblodsaveln förse ridskolor, motionsryttare och tävlingsryttare på lägre nivå med lämpligt hästmateriäl. Den svenska halvblodsaveln står inför ett generationsskifte på uppfödarsidan. Alltfler av de äldre och till bondenäringen knutna uppfödarna slutar. Orsakerna är bl.a. den mycket dåliga lönsamheten som svensk halvblodsuppfödning i dag står inför. En annan anledning till att många traditionella och äldre uppfödare slutar är den snabba utvecklingen och internationaliseringen av aveln som innebär stora ekonomiska satsningar samtidigt som man riskerar att inte få igen satsade pengar. Dagens uppfödarkår består till stor del av personer utan egentlig häst- eller uppfödarefarenhet och följer ofta modetrender vid val av hingst. Från långsiktig avelssynpunkt kan detta vara ett stort problem.

Enligt de bedömningar som görs kommer den framtida hästaveln att bli alltmer selekterad på så sätt att vissa uppfödare inriktar sitt avelsarbete på att ta fram högklassiga dressyr- och hopphästar. De uppfödare som kommer att satsa på denna typ av uppfödning, framtidens A-uppfödare, kommer att kunna få bra betalt för sin produkt. Den andra kategorin, B-uppfödarna, kommer att få koncentrera sin uppfödning på att ta fram produkter som lämpar sig framför allt för ridskolor och motionsryttare. Lönsamheten för den svenska halvblodsaveln är ytterst pressad, och dessa uppfödare har mycket svårt att få igen sina kostnader. En form av uppfödarpremier vore ett sätt att slå vakt om den svenske uppfödaren och att värna den svenska halvblodsaveln.

I Sverige beaktas inte hästnäringen vare sig inom den gemensamma eller den nationella jordbrukspolitiken. Hästens och hästnäringens betydelse för jordbrukets, landskapets och regionernas utveckling medför att jordbrukspolitiska beslut även bör omfatta hästar. Om staten deltar aktivt i utvecklingen av hästnäringen kan denna lämna ett bidrag till jordbrukspolitikens målfyllelse. Med tanke på den svenska hästavelns och hästnäringens dåliga lönsamhet finns det all anledning att se över möjligheterna att stödja den svenska hästaveln och hästnäringen inom ramen för de olika EU-stöden.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. beträffande *svensk hästavel och hästnäring*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ240 yrkandena 4–6
som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

15. Regionala stöd (mom. 16)

Maggi Mikaelsson och Jonas Ringqvist (båda v) anför:

I samband med behandlingen av statsbudgeten för år 1999 föreslog regeringen bl.a. att stödet till spannmålsodlingen i norra Sverige skulle ses över eftersom ifrågavarande anslag redovisade ett underskott. Detta betyder att stödet kan komma att minska vilket enligt vår mening skulle ge en helt felaktig signal till det norrländska jordbruket. Jordbruket i norra Sverige har, förutom att man inte fått lika stort utbyte av EU-medlemskapet som andra regioner i Sverige, drabbats svårt av den regniga sommaren. Produktion av spannmål i norra Sverige är dessutom intimt sammankopplad med svinproduktion vilket i sin tur utgör basen för livsmedelsindustrin. Enligt vår mening måste en förändring av de regionala stöden ha som utgångspunkt att ett livskraftigt jordbruk och en regional råvaruförsörjning tillförsäkras förädlingsindustrin i norra Sverige.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *regionala stöd*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ253 yrkande 2 och
med avslag på motionerna 1998/99:MJ205 yrkande 3, 1998/99:MJ207

yrkande 4, 1998/99: MJ216 i motsvarande del, 1998/99: MJ226, 1998/99: MJ234, 1998/99: MJ235 och 1998/99: MJ256 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts, 1998/99: MJU7

16. Mobila slakterier (mom. 19)

Maggi Mikaelsson (v), Gudrun Lindvall (mp) och Jonas Ringqvist (v) anför:

Under senare år har det skett en omfattande specialisering av fågelslakterier för enbart kyckling, som huvudsakligen lokaliserats till södra Sverige. Detta innebär stora problem för äggproducenter, främst i norra Sverige, att över huvud taget få sina höns slaktade. Även på Gotland finns det problem på grund av regelsystemet och avsaknaden av en alternativ slakthantering. Enligt vår mening vore ett sätt att förbättra lönsamheten för dessa hönsriker att tillåta mobila slakterier som kan slakta direkt på gården eller i anslutning till varje producent. En satsning på ett mobilt slakteri för höns är dock en dyrbar investering, som borde rymmas inom det nationella programmet till stöd för förädling och avsättning av jordbruksprodukter. Detta stöd hämtas ur EG:s jordbruksfond. Tyvärr finns inte höns uppräknade inom sektorn fågelkött, för vilket stöd till investeringar för slakt kan utgå. Vi anser att detta bör ändras och att man tar med höns i programbeskrivningen för det nationella stödet som skall gälla för programperioden 2000–2005.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *mobila slakterier*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ212 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

17. Handeln med mjölkkvoter m.m. (mom. 20)

Göte Jonsson, Ingvar Eriksson, Carl G Nilsson och Catharina Elmsäter-Svärd (alla m) anför:

Det råder i dag ett överskott på mjölkkvoter i hela landet. Enligt vår mening talar detta för införandet av fri handel med mjölkkvoter. En fri handel skulle dessutom innebära såväl billigare som smidigare administration samt en möjlighet till mer flexibla lösningar för enskilda producenter. Vi anser att handeln på sikt bör avskaffas.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *handeln med mjölkkvoter m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ207 yrkande 1 och 1998/99: MJ256 yrkande 9 samt med avslag på motion 1998/99: MJ214 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Dan Ericsson (kd), Caroline Hagström (kd) och Eskil Erlandsson (c) anför:

Enligt vår mening är regeringens direktiv till den särskilde utredare som skall lägga förslag om innehåll i ett nytt svenskt miljöprogram oroande. Vi vill därför redan nu avvisa tanken på en framtida neddragning av ramen för miljöersättningsprogrammet.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *jordbrukets miljöstödet*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ224 yrkande 9 och med avslag på motionerna 1998/99: MJ207 yrkande 3, 1998/99: MJ253 yrkande 3, 1998/99: MJ256 yrkande 7 i motsvarande del, 1998/99: MJ721 yrkandena 4 och 6 samt 1998/99: MJ771 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

19. Jordbrukets miljöstödet (mom. 21)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Enligt min mening är en förutsättning för att målet om ett ”rikt odlingslandskap” skall nås att jordbrukaren finns kvar i sin bygd. Den svenska debatten om bevarandet av biologisk mångfald bör därför tydliggöra jordbrukets situation i olika delar av landet. Många av objekten i ängs- och hagmarksinventeringen är belägna på marginell jordbruksmark utanför de mest aktiva jordbruksområdena. Anslutningen till EU:s jordbrukspolitik innebar för Sveriges del att spannmålsodlingen på slätterna söderut fick ökad lönsamhet medan mjölk- och vallproduktionen i skogs- och mellanbygderna blev förlorare. Många av de finaste ängs- och hagmarkerna är belägna utanför de stora slättbygderna. Deras bevarande förutsätter en lönsam mjölk- och vallproduktion. Hårdnande konkurrens och satsning på mer högmjolkande kor resulterar i färre men större mjölkgårdar, färre betande djur och minskad betad areal. Färre betesdjur och upphört bete är ett hot mot tusenåriga grässvålar även i våra centrala jordbruksområden, t.ex. alvarmarkerna på Öland.

Efter Sveriges inträde i EU flyttades det övergripande ansvaret för stöd till ängs- och hagmarker från Naturvårdsverket till Jordbruksverket. Det s.k. NOLA-stödet och ersättningar för landskapsvård togs bort och ersattes av EG:s miljöstödet samt stöd till hela kulturmiljöer. Samtidigt infördes en papersexercis som har skapat en starkt negativ stämning inom lantbrukarkåren. En tidigare flexibel, lokal och förtroendefull kontakt mellan länsstyrelse och brukare ersattes av centralstyrning och centralbyråkrati. Den regionala anpassningen ersattes av nationella regelsystem. Enligt min mening måste reglerna för miljöstöden till ängs- och hagmarker förenklas.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *jordbrukets miljöstödet*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ771 yrkandena 2 och 3 samt med avslag på motionerna 1998/99: MJ207 yrkande 3, 1998/99: MJ224 yrkande 9, 1998/99: MJ253 yrkande 3, 1998/99: MJ256 yrkande 7 i motsvarande del och 1998/99: MJ721 yrkandena 4 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

1998/99: MJU7

20. Parlamentariskt samråd om det nya miljöprogrammet (mom. 22)

Göte Jonsson, Ingvar Eriksson, Carl G Nilsson och Catharina Elmsäter-Svärd (alla m) anför:

Enligt vår mening bör långtgående förändringar och förenklingar av regelverket kring miljöstöden göras inför nästa femårsperiod. Regelverket måste dessutom bli mera flexibelt och anpassbart till olika natur- och kulturförutsättningar. En förändrad miljöersättning måste även fortsättningsvis omfatta ett delprogram för resurshushållande konventionellt jordbruk i hela landet. Delprogrammen bör inte utformas så att stora brukningsenheter missgynnas på bekostnad av små enheter. Programmen är motiverade av miljöskäl och skall inte ta andra hänsyn än just miljöhänsyn. Miljöersättningen skall därför inte vara beroende av arealens storlek. Vidare är det en självklarhet att anslagna medel skall utnyttjas.

När det gäller de olika stöden anser vi att möjligheterna att höja vallstödet och betesmarkersättningen bör studeras. Vidare bör mer medel riktas till anläggning av dammar, småvatten, våtmarker och skyddszoner i odlingslandskapet. Regelverket och även ersättningsnivåerna måste ändras så att de blir mera ändamålsenliga och ett positivt incitament för markägaren att vilja anlägga och medfinansiera våtmarker och småvatten. Anläggning på betesmark måste vara väl så effektiv och attraktiv som en anläggning på annan mark från kvävereduktionssynpunkt. Bevattning från ett småvatten kan knappast utgöra någon nackdel, eftersom näringsämnen på så sätt återförs till grödan. Reglerna måste dessutom ändras så att hjälp till anläggningskostnaden kan utgå. Regeringen bör vidare överväga införandet av ett fjällmiljöstöd för att behålla förutsättningarna för jordbruksproduktionen i norra Sverige. Vi anser att en parlamentarisk beredningsgrupp snarast bör tillsättas med uppgift att arbeta fram ett reviderat regelverk för miljöstöden inför nästa programperiod. Detta arbete bör ske i samarbete med näringen.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *parlamentariskt samråd om det nya miljöprogrammet*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99: MJ256 yrkande 7 i motsvarande del och med avslag på motion 1998/99: MJ253 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

21. Hotade lokala husdjursraser (mom. 26)

1998/99:MJU7

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Eskil Erlandsson (c) anför:

Den nya hästnäringen, som sedan 1970-talet växt fram, är i dag av stor ekonomisk och social betydelse i ett samhälle som präglas av stora förändringar och växande krav på individen. Kring hästen växer en stor folkrörelse med starka ungdomsinslag fram. Till stor del är drivkraften bakom denna utveckling ett växande intresse för hästsport i olika former och användningen av hästen för turist- och fritidsändamål. Endast i mindre utsträckning används hästen i traditionellt arbete och då främst i det tätortsnära skogsbruket. För att främja den senare utvecklingen har en ettårig företagsutbildning för användning av brukshästen startat. Det finns dock delar inom hästnäringen som är i farozonen och som det av flera skäl finns anledning att stödja från samhällets sida inom ramen för de riktlinjer som gäller för EU:s jordbrukspolitik. Det är därför med tillfredsställelse som vi noterat att särskilda medel avsatts inom miljöersättningsprogrammets delprogram för utbildning, information och demonstrationsobjekt för att främja bevarandet av raserna gotlandsruss, ardenner och nordsvensk brukshäst (bet. 1997/98:JoU9, skr. 1997/98:116). Tyvärr har regeringen inte tagit med den utrotningshotade kallblodiga travaren i denna bevarandeinsats. Enligt vår mening bör den kallblodiga travaren självfallet också omfattas av denna insats.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 26 bort ha följande lydelse:

26. *beträffande hotade lokala husdjursraser*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ240 yrkande 3 och 1998/99: MJ244 samt med avslag på motion 1998/99: MJ214 yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

22. Hotade lokala husdjursraser och stöd till lantrasföreningar (mom. 26 och 27)

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Enligt min mening bör stöd utgå till samtliga hotade lantraser. Om man anser att det är viktigt att bevara de gamla lantraserna för framtiden för att de har egenskaper som är värdefulla så borde detta gälla såväl de betande som andra lantraser. Att enbart ge stöd åt betesdjuren avslöjar att man inte förstått lantrasernas egenvärde utan enbart ser deras indirekta betydelse som naturvårdsobjekt. För att stimulera skyddsarbetet med de akut hotade lantraserna bör ett extra stöd utgå för dessa lantraser. I dag utgår s.k. UID-stöd till lantrasföreningarna. Stödet är byråkratiskt utformat vilket får till följd att det administrativa krånglet i föreningarna tar tid från det ideella arbetet att bevara lantraserna. Reglerna måste förenklas. I den avelsplan som Jordbruksverket tog fram föreslogs att stödet skulle utgå för bevarandearbete, utbild-

ning och information. I praktiken utgår bidrag enbart till utbildning och information. Detta innebär att genbanksverksamhet, som ju är ett viktigt arbete för bevarandet, inte får stöd. Enligt min mening bör stöd även ges till bevarandearbetet. Vidare är det betydelsefullt att ansvaret för bevarandet och genbanker blir kvar i de aktiva föreningar som finns.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottets hemställan under 26 och 27 bort ha följande lydelse:

26. beträffande *hotade lokala husdjursraser*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ214 yrkandena 3 och 4 samt med avslag på motionerna 1998/99:MJ240 yrkande 3 och 1998/99:MJ244 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

27. beträffande *stöd till lantrasföreningar*

att riksdagen med anledning av motion 1998/99:MJ214 yrkandena 5, 6 och 8 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

23. Jordbrukets blockdatabas (mom. 30)

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd) och Catharina Elmsäter-Svärd (m) anför:

Enligt vår mening det är angeläget att lantbrukarna inom olika EU-länder konkurrerar på lika villkor. Lantbrukarna bör därför inte belastas med kostnader för hållande av olika register som föranleds av EG-krav. Uppbyggnaden av blockdatabasen skall finansieras av staten inom ramen för myndighetsanslagen på jordbrukets område.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *jordbrukets blockdatabas*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:MJ224 yrkande 11, 1998/99:MJ227 och 1998/99:MJ256 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

24. Konkurrenssituationen för den svenska trädgårdsodlingen (mom. 37)

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd) och Catharina Elmsäter-Svärd (m) anför:

Det är viktigt att den svenska trädgårdsodlingen med de mycket positiva kvalitets- och miljöfördelar som den har kan vidmakthållas och att den ges möjlighet att konkurrera med importen på lika villkor vad gäller i första hand produktionsskatter, forsknings- och utvecklingsstöd samt sysselsättnings- och anställningsfrämjande åtgärder. En förbättring av konkurrensförhållandena för trädgårdsodlingen bör också ta sikte på att förstärka de fördelar en svensk produktion och svenska produkter skulle kunna utnyttja för export till EU-marknaden och till länder utanför gemenskapen i vår omedelbara närhet.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 37 bort ha följande lydelse:

37. *beträffande konkurrensituationen för den svenska trädgårdsodlingen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ224 yrkande 29 och 1998/99: MJ255 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

25. Investeringsstöd till trädgårdsnäringen (mom. 38)

Dan Ericsson och Caroline Hagström (båda kd) anför:

De svenska trädgårdsföretagen är med europeiska mått små. De har haft en svag lönsamhetsutveckling under 1990-talet vilket bl.a. medfört en eftersläpning av strukturutvecklingen och förnyelsen av produktionsbyggnader och produktionsteknik. Näringen själv uppskattar att mer än 30 % av växthusarealen borde förnyas av åldersskäl och att ytterligare stora arealer borde ersättas beroende på att deras konstruktion förhindrar rationaliserings- och miljöinvesteringar.

För att den svenska trädgårdsnäringen skall kunna öka sin konkurrenskraft och genomgå en välmotiverad och önskvärd strukturomvandling krävs ett ökat stöd till investeringar. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till ett generellt investeringsstöd för trädgårdsnäringen i enlighet med EU:s maximala normer. Därtill bör regeringen återkomma med ett förslag till ett nationellt stödprogram för miljöförbättrande och energibesparande åtgärder.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottets hemställan under 38 bort ha följande lydelse:

38. *beträffande investeringsstöd till trädgårdsnäringen*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99: MJ224 yrkande 31, 1998/99: MJ241 yrkandena 2 och 3 och 1998/99: MJ252 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad ovan anförts,

Särskilda yttranden

1. Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken

Gudrun Lindvall (mp) anför:

Enligt Miljöpartiet de grönas uppfattning är det nödvändigt att reformera den gemensamma jordbrukspolitiken i EU, men detta måste ske på ett sådant sätt att övergången till ett långsiktigt hållbart lantbruk med högt ställda djurskyddskrav stimuleras. Ett ekologiskt lantbruk måste ses som mål för en sådan omställning, varför det är viktigt att kraven på kontroll och regler inte omvandlas till byråkrati inom unionen så som nu sker. Sverige kan här vara förebild. Vid reformeringen av CAP är det också viktigt att de små gårdarna – familj jordbruken – inte missgynnas som nu. Vi anser därför att arealersättningar skall utgå till all gröda, även vall och bete. Detta skapar förutsättningar för det lantbruk som behövs för att bevara en levande landsbygd och

kulturmiljöer. Detta är vidare en förutsättning för de arter inom den biologiska mångfalden som kräver ett odlat och ofta betat landskap. Det är också enligt vår mening nödvändigt att reformera CAP så att de länder som önskar medlemskap omedelbart kan ta del av den gemensamma jordbrukspolitiken fullt ut. Med dagens exportsubventioner riskerar lantbruket i flera av dessa länder att slås ut. Detta måste förändras. Vi anser vidare att det måste finnas ett lantbruk i hela landet. Det skapar inte bara ett öppet landskap utan utgör också grunden för att regioner utanför storstaden lever. Det är därför av yttersta vikt att förutsättningarna och lönsamheten för det svenska lantbruket inte försämras i och med Agenda 2000. Reformeringen måste även ha en global livsmedelssäkerhet i åtanke och ge såväl våra grannländer som utvecklingsländer möjlighet att utveckla ett inhemskt lantbruk. Målet måste vara att varje land har en egen försörjningsförmåga så att miljönegativa transporter kan minimeras.

2. Mjolksektorn i Agenda 2000

Göte Jonsson, Ingvar Eriksson, Carl G Nilsson och Catharina Elmsäter-Svärd (alla m) anför:

Vi anser att Sverige genom regeringens agerande i EU-förhandlingarna verkar för förslag som riskerar att sätta svenska producenter i en sämre situation i förhållande till andra producenter inom EU. Inte minst kommer finländska producenter – på samma breddgrader som svenska – att vinna konkurrensfördelar. Vi har i olika sammanhang påpekat vikten av den framtida gemensamma jordbrukspolitiken, så även i reservationer fogade till detta betänkande vilka vi hänvisar till.

3. Förslagen i Agenda 2000, m.m.

Maggi Mikaelsson och Jonas Ringqvist (båda v) anför:

Förslagen i Agenda 2000

Vi har tidigare i detta betänkande reserverat oss till förmån för Vänsterpartiets motion om preciseringar av de övergripande målen för jordbrukspolitiken. Vi bedömer att dessa preciseringar är nödvändiga för att förtydliga vilka målsättningar Sverige skall utgå ifrån i arbetet med reformeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Vi vill här särskilt betona vikten av att bevara den regionala balansen och den levande landsbygden och att regeringens förhandlingsståndpunkt inte skall försämra förutsättningarna att bedriva ett livskraftigt jordbruk i hela landet. Vi, liksom utskottsmajoriteten, förutsätter att regeringen i förhandlingarna om Agenda 2000 fullföljer den av riksdagen tidigare fastställda inriktningen. I det läge som förhandlingarna nu befinner sig i bör regeringen göra prioriteringar av vilka frågor de i första hand vill driva i förhandlingarna. Det kan också i förhandlingarna uppstå konflikter mellan olika målsättningar som riksdagen slagit fast att Sverige skall verka för inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Vi anser att regeringen i detta läge bör prioritera Sveriges nationella intressen, framför allt

Lika konkurrensvillkor

Vi har just nu en akut kris i svenskt jordbruk. Den gäller inte hela näringen utan framför allt animalieproduktionen. I andra länder råder ungefär motsvarande kris. Där görs det också insatser för att stödja jordbruket. I t.ex. Tyskland, Frankrike, Spanien och Portugal genomför man riktade åtgärder för att hantera krisen. Vi vill ha en begränsad och riktad åtgärd till den del av näringen som har en akut kris. En sänkning av elskatten för svenska bönder skulle kunna ses som en sådan direkt till animalieproduktionen riktad åtgärd för att lösa ett akut problem. Vi förespråkar därför en sänkning av elskatten för jordbruket. Ett beslut härom måste komma snart. Ansvaret för det ligger på regeringen. Vi förutsätter att regeringen förmår presentera ett förslag som kan lindra den akuta krisen i svenskt jordbruk.

4. Den framtida jordbrukspolitiken

Harald Nordlund (fp) anför:

Jordbrukets roller i svenskt näringsliv är flera. Det skall inte bara ge oss mat med bra kvalitet och till bra priser. Det skall också medverka till att hålla landsbygden levande och till att bevara biologisk mångfald. Det är Folkpartiet liberalernas mening att lantbrukarna i dag har svårt att leva upp till alla dessa krav. Förklaringarna till svårigheterna är främst en för svenska jordbrukare ogynnsam konkurrenssituation. Vissa av det svenska jordbrukets skatter är högre än omvärldens. Härtill kommer de uppgifter svenska jordbrukare har beträffande djurskydd och naturvård. Det är också Folkpartiet liberalernas mening att strävan mot ett hållbart jordbruk som är i balans med naturen skall fortsätta och intensifieras. Detta innebär bl.a. att förorening av odlingsmarken med tungmetaller från konstgödsel och bekämpningsmedel måste elimineras och att användning av ändliga naturresurser som fossila bränslen och fosfor minimeras. Lantbrukarna skall ges ersättning för dessa uppgifter.

Ansträngningarna för att inom EU få genomslag för denna politik måste öka. EU:s jordbrukspolitik måste påverkas i en mer miljövänlig riktning. Vi skall i första hand verka för att avgifter som av miljöskäl införts i vårt land, men som försvårar konkurrenssituationen, införs även i vår omvärld. Hit hör dieselskatten och skatten på konstgödsel. Andra avgifter, som gör det svårt att nå lönsamhet inom näringen, såsom elpriser och skatt på eldningsolja måste omprövas.

Enligt vår mening måste det vara möjligt att uppnå högt ställda miljömål och samtidigt åstadkomma förbättrad lönsamhet i jordbruket. För närvarande är det långt till måluppfyllelse. Jordbruket har stora lönsamhetsproblem och miljömålen uppnås inte. Exempel på misslyckanden är målen om att utsläppen av kväve skulle halveras mellan åren 1985 och 1995 samt att användningen av bekämpningsmedel skulle halveras från år 1990 till senare delen

av 1990-talet. Basen för sysselsättning och boende på landsbygden är konkurrenskraftiga småföretag, inte minst jordbruks- och livsmedelsföretag. Åtgärder som stimulerar småföretagande och åtgärder som stärker lantbrukarnas internationella konkurrenskraft och som skapar med andra näringar likvärdiga villkor måste nu vidtas. Regeringens aviserade förslag om åtgärder måste presenteras omgående.

5. Ramen för EG-finansierade stöd, m.m.

Dan Ericsson (kd), Göte Jonsson (m), Ingvar Eriksson (m), Carl G Nilsson (m), Caroline Hagström (kd), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Eskil Erlandsson (c) anför:

Ramen för EG-finansierade stöd

Vi beklagar att regeringen fört en jordbrukspolitik som inte möjliggjort att EG-finansierade stöd som exempelvis det gällande miljöersättningsprogrammet kunnat nyttjas fullt ut. Det borde vara en självklarhet att Sverige skall ta hem de möjligheter som den gemensamma jordbrukspolitiken bjuder.

Regionala stöd, m.m.

Vad gäller frågan om de regionala stöden och det s.k. intransportstödet konstaterar vi att det finns brister som måste rättas till, inte minst för Norrlandsjordbruket och de mindre gynnade områdena i södra Sverige. Vi avvaktar dock den översyn regeringen nu gör av det regionala stödsystemen.

Enklare regler

Även frågan om förenklingar av jordbrukets administration är föremål för utredning. Vårt krav är att byråkratin inom jordbrukssektorn måste minska. Lantbrukarens administrativa arbete måste minimeras. Vi avvaktar utredningens förslag på detta område.

6. Ekologisk djurhållning

Gudrun Lindvall (mp) anför:

I Sverige finns ett delmål för den ekologiska odlingen, nämligen att 10 % av arealen skall vara omställd till år 2000. Nu är ca 8 % omställt och förhoppningsvis kan målet nås. Något delmål för djurhållningen finns dock inte. Det kan tyckas förvånande, men tanken är väl att djurhållningen skall följa med. Så har emellertid inte skett. Följande visar att för animalieproduktionen är siffrorna mycket låga trots att konsumenternas efterfrågan av produkter ökar och i dag ofta är större än tillgången.

- Mjölkkor: Ca 12 000 kor producerar ekomjolk av landets totalt ca 460 000 mjölkkor. Det är 2,5 %. Här tycks en ökning vara på gång. Efterfrågan på produkter är större än tillgången.

- Ungnöt: Ca 30 000 ungdjur är registrerade i Krav och kan bli Kravkött, alltså endast 2,5 % av alla köttdjur. Här är efterfrågan betydligt större än tillgången.
- Grisar: Endast 8 000 slaktsvin av över 2 miljoner kan ge Kravfläsk. Det är bara 0,4 % av slaktsvinen. 0,4 %! Efterfrågan på Kravfläsk är betydligt större.
- Får och lamm: 9 000 tackor och ungefär dubbelt så många lamm finns i Kravs register, ca 6 %.
- Höns: Ca 100 000 höns i äggproduktion av ca 5,5 miljoner producerar ekologiska ägg. Knappt 2 % producerar alltså ekologiska ägg.

På grund av bristen på ekologiska produkter förhindras konsumentens fria val. Man tvingas köpa det som finns – det konventionellt odlade – trots en vilja att betala ett merpris för ekologiskt producerade livsmedel. Miljöpartiet de gröna anser att det är hög tid att fastställa ett mål även för den ekologiska djurhållningen. Det kan vara ett sätt att stimulera den ekologiska livsmedelsproduktionen och visa att det finns en politisk vilja till omställning även på djursidan. Delmålen måste naturligtvis tas fram för varje djurslag för sig. För vissa djurslag kan det gå snabbare att nå delmålet 10 % än för andra. Vår motion avslås med motivering att det nu sker en översyn av det ekologiska målet. Om den översynen också kommer att resultera i förslag för djurhållningen framgår inte, men uppdraget är inte begränsat till åkerarealen. Vi avvaktar utredningen och hoppas att regeringen, som säger sig vilja skapa ett ekologiskt hållbart samhälle, liksom Miljöpartiet de gröna på alla sätt vill verka för att det svenska lantbruket blir ekologiskt långsiktigt hållbart. Vi anser att ett mål för produktionen av ekologiska animalieprodukter kan gynna en sådan utveckling.

Miljö- och jordbruksutskottets offentliga utfrågning den 26 januari 1999 om jordbrukspolitiken och trädgårdsnäringen

1998/99:MJU7
Bilaga

Ordföranden: Jag vill hälsa alla välkomna till den här offentliga utfrågningen. Framför allt hälsar jag alla dem som inbjudits för att svara på frågor välkomna. Också alla åhörare på läktaren är välkomna hit. Det görs en TV-överföring till andrakammarsalen av utfrågningen för åhörare som eventuellt inte får plats här.

Jag som skall leda den här utfrågningen heter Dan Ericsson och är ordförande i miljö- och jordbruksutskottet. Utfrågningen skall handla om den aktuella situationen i jordbruksnäringen, livsmedelsindustrin och trädgårdsnäringen. Det är miljö- och jordbruksutskottets ambition att ställa sådana frågor att vi kan få en bred men ändå samlad bild av dagsläget i näringarna men också av de möjligheter som man kan se för framtiden. Utskottet skall under februari och mars arbeta fram ett betänkande om jordbruks- och trädgårdsnäringen. Preliminärt skall detta behandlas i riksdagens kammare den 24 mars.

Jag vill betona att den här utfrågningen blir ett viktigt underlag för utskottets kommande diskussion och beslut. Uppläggningsen är den att det först skall göras några relativt korta inledningsanföranden av företrädare för Jordbruksverket, Lantbrukarnas Riksförbund och Trädgårdsnäringens Riksförbund och att utskottets ledamöter sedan får möjligheter att ställa frågor till samtliga inbjudna. Jag har utgått från att strukturera diskussionen i tre block på grundval av innehållet i de förhandsanmälda frågorna. Jag inser att frågorna och svaren kommer att glida in i varandra, men jag har tänkt mig

- ett block om näringens konkurrenssituation, där vi kan ta upp frågor om skatter, avgifter, regelsystem och deras påverkan på sysselsättningen
- ett block om livsmedelsindustrin, vidareförädling, småskalighet, forskning och exportfrågor
- ett block om miljö- och djurskyddsfrågor samt ekologisk odling.

Jag inser att det här i flera avseenden hänger ihop, men vi har en ambition att få frågeställningarna någorlunda samlade inom de här sjoken. Givetvis kommer också Agenda 2000-frågorna upp under resans gång. Det är också en ambition att alla de inbjudna skall få yttra sig och ha möjlighet att göra kommentarer. Utskottsledamöterna får ordet när de begär det, någorlunda efter partiernas storleksordning.

Det är viktigt att de som ställer frågor talar om vem man är och till vem man riktar frågan, så att det blir tydligt vem som skall svara. Ni som är inbjudna får svara på direkta frågor. Om någon av er vill tillägga något är det bara att begära ordet. Det skall dock inte bli något slags allmän debatt, utan det är fakta som utskottet vill ha från de olika inbjudna, och givetvis helst korta svar.

Vi tänker ta en kort rast ungefär vid 11.30-tiden och räknar med att avsluta diskussionen ungefär kl. 13.30.

Först ut blir Jordbruksverkets generaldirektör Ingbritt Irhammar, som får inleda med ett anförande om ca 15 minuter.

Ingbritt Irhammar: Ordförande, ledamöter och övriga åhörare! Jag kommer i mitt inlägg att säga något om situationen i svensk jordbruks- och trädgårdssektor, och jag kommer då också att beröra skördesituationen, driftsöverskottet och Agenda 2000. Min informationssekreterare Madeleine Widerström kommer att hjälpa mig med att visa bilder.

Den första bilden belyser den strukturförändring som pågått inom lantbruket under många år. Den visar den årsvisa procentuella förändringen av antalet jordbruksföretag under tiden 1986–1997. År 1986 var antalet sådana företag 108 700, och de uppgick år 1997 till 88 400, alltså ca 20 000 färre. Vi har också belägg för att under tiden sedan EU-inträdet har minskningstakten varit något större i norra Sverige, särskilt inom stödområde 1.

Nästa bild visar att strukturförändringen varit i stort sett likadan i övriga Europa.

Trots att strukturförändringen i viss mån leder till livskraftigare företag, är utvecklingen problematisk, särskilt med tanke på önskemålen om en levande landsbygd och ett öppet landskap.

Jag går nu över till de EU-stöd som vi har och den svenska anslutningen till dessa. Den här bilden visar Sveriges utnyttjande av de produktionskvoter som finns inom EU:s jordbruk. Vi kan se att under perioden 1995–1998 har utnyttjandet ökat på samtliga områden utom vad gäller oljeväxter.

Nästa bild visar en prognos över utnyttjandet av miljöstöden, som vi så mycket har fört diskussion om. Detta är 1998 års siffror. Programmen är femåriga, och budgeten avser läget vid femårsperiodens slut. De stöd som syftar till att bevara natur- och kulturvärden i odlingslandskapet samt bidra till ett öppet landskap i skogsbygderna har den största anslutningen. Utnyttjandet av de miljöstöd som syftar till att minska jordbrukets miljöbelastning är fortfarande lågt, även om anslutningen till stöden relativt sett har ökat betydligt under 1998.

Det ekologiska stödet utvecklas i en takt som mycket väl överensstämmer med riksdagens målsättning att 10 % av landets åkerareal skall vara ekologiskt odlad år 2000. Miljöstödet för att främja vallodlingen introducerades först 1997. En orsak till att vallstödet inte utnyttjats fullt ut tros vara det femåriga åtagande som krävs. Utbildning och information har inte efterfrågats i den utsträckning som resurserna medger.

Jag går så över till skördesituationen 1998. Vi fick i uppdrag av departementet att göra en särskild kartläggning av 1998 års skördesituation, och vi redovisade denna redan i början av oktober och kompletterade den med en uppföljning i november. SCB har sedan redovisat sin officiella skördeuppskattning och även genomfört en speciell undersökning av obärgade arealer. Den bild som framkom i oktober innebar att 10–15 % av spannmålsarealen skulle förbli obärgad. Den senare undersökningen visade dock att bortfallet stannade vid ungefär 4 %. Detta innebär att den totala skörden kvantitetsmässigt inte avvek särskilt mycket från vad som betraktas som normalt.

Samtidigt kvarstår det faktum att bortfallet lokalt varit betydligt större. För trädgårdsnäringen antyder de enkäter som gjorts att vädersituationen sammantaget haft en relativt liten effekt men att vissa enskilda odlare har drabbats hårt. Även om således de skördade kvantiteterna på nationell nivå inte antyder någon katastrof, kan ändå de ekonomiska effekterna av förra årets be-

svårliga väder vara betydande, särskilt när man ser till enskilda brukare. I det sammanhanget får man titta på sådant som bärgningskostnader, bärgningsförluster, lagringsförluster och torkningskostnader, kvalitetsavdrag för såld spannmål och de effekter på höstsådden som den sena skörden orsakat.

Som bekant har jordbruksministern tillsatt en arbetsgrupp för att se på dessa frågor, och den skall presentera sin redovisning i slutet av februari. Jag tänker inte föregripa resultatet av arbetsgruppens arbete.

Jag vill inledningsvis också lämna en översiktlig bild av den aktuella utvecklingen inom de stora sektorerna. Denna bild visar åkermarkens utveckling 1980–1998. Den totala åkermarken uppvisar små förändringar under de år som Sverige har varit medlem av EU. Av bilden framgår att spannmålsodlingen efter EU-inträdet har ökat. I övrigt kan nämnas att total träda infördes 1987 och att trädan uppnådde sin högsta nivå 1992–1994 för att sedan successivt avta.

Odlingen av oljeväxter har i stort sett halverats sedan början av 90-talet, medan odlingen av foderarter har ökat brant. Vallarealerna har minskat. Den totala produktionen av spannmål samt nettoexporten har ökat i jämförelse med produktionen åren före EU-inträdet. Produktionen minskade något i fjol. Nettoexporten har legat på ungefär samma nivå 1996–1998. Prisutvecklingen för spannmål 1989–1998 sedan både stödpris och arealstöd beaktats visar att summa stödpris och arealstöd ligger över den nivå som gällde före EU-inträdet.

På nästa bild visas utvecklingen av antalet nötkreatur 1991–1998. Vi kan se att antalet mjölkkor och även antalet kalvar har minskat under senare år. Antalet am- och dikor har ökat för att sedan plana ut. Antalet ungnöt uppvisar en ökning.

Jag går nu över till mjölkproduktionen. Invägningen av mjölk har varit relativt konstant sedan EU-inträdet. Vi utnyttjar merparten, 99,2 %, av den tilldelade kvoten. Antalet mjölkleverantörer har däremot minskat kraftigt från 1980 och fram till nu, samtidigt som medelinvägningen per leverantör ökat. Detta beror på ökad produktion per ko.

Vad gäller nötkött redovisas en konstant nivå för produktion men däremot en ökad konsumtion. Importen har ökat och motsvarar nu nästan 25 % av konsumtionen.

Både produktionen och konsumtionen av griskött har ökat sedan 1992. Nästa bild visar något som har diskuterats väldigt mycket, nämligen att lönsamheten i svinproduktionen har gått ned. Producentpriserna för såväl slaktsvin som smågrisar har sjunkit kraftigt under 1998 både i Sverige och i EU i övrigt.

Produktionen och konsumtionen av fjäderfäkött har ökat konstant sedan början av 90-talet, medan produktion och konsumtion av ägg har legat på en relativt stabil nivå sedan 1990.

På trädgårdsområdet finns inte bara frilands- och växthusodling utan också plantskoleproduktion m.m., och det kan vara svårt att fånga detta i en samlad bild. Av en sammanställning av hur produktionsvärdet har utvecklats inom sektorn framgår att detta minskade något 1995 och 1996 och att det 1997 har visat en mindre ökning.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att grunduppgifterna om utvecklingen t.o.m. 1997 inte visat på några större förändringar. Produktionen av spannmål, socker, stärkelse, mjöl, griskött, fågelkött och ägg har sedan EU-inträdet hävdats sig väl. Det finns dock oroande signaler, och en av dessa är, som jag nämnt, produktionen av griskött, som är ekonomiskt ansträngd inom hela EU. Vad gäller nötkött återstår det att se om nedgången i produktion till följd av EU:s kalvslaktsbidrag kommer att återhämtas de närmaste åren.

Också det förhållandet att livsmedelsexporten stagnerade under 1998 kan verka oroande, även om orsakerna till stor del är den ryska marknadens kollaps, Asienkrisen och det faktum att stora mängder spannmål gick till intervention i stället för till export – alltså faktorer som inte direkt har att göra med den svenska konkurrenskraften.

När det gäller konkurrenskraften har Gunnar Björk i sin utredning pekat på en hel del förhållanden som kan påverka det svenska jordbrukets konkurrensförmåga negativt. Det är en mycket komplicerad uppgift att göra en totalbedömning av konkurrensförhållandena, men Jordbruksverket är berett att bidra med analyser och faktaunderlag. Från vår sida är det en prioriterad uppgift att få fram ett så komplett material som möjlighet för att kunna göra en rättvisande bedömning av lantbrukets totala ekonomiska situation.

Jag går över till sektorskalkylen. Sedan lång tid tillbaka görs beräkningar av jordbrukssektorns intäkts- och kostnadsutveckling i form av en sektorskalkyl. Beräkningarna ingår bl.a. i nationalräkenskaperna. Sedan Sveriges EU-anslutning 1995 görs liknande beräkningar även på begäran av EU, som gör sammanställningar för medlemsländerna. EU:s statistikkontor Eurostat har utformat regler för hur dessa beräkningar skall göras. Kalkylen baserar sig till stor del på uppgifter som är relativt lätta att ta fram ur den officiella statistiken men bygger i vissa fall också på uppskattningar och schabloner. Kalkylen gör därför inte anspråk på att ge en exakt bild av verkligheten utan måste tolkas med viss försiktighet. Det bör också påpekas att EU-stöden periodiseras på de år när de faktiskt betalas ut, oavsett vilken period de avser. Detta är i enlighet med Eurostats regler, vilka dock kommer att ändras i maj 1999.

Driftsöverskotten för åren 1985–1998 framgår av denna bild. Den kraftiga ökningen år 1990 berodde dels på att skörden var stor, dels på tillfälliga stödutbetalningar i samband med den påbörjade reformeringen av jordbrukspolitiken. 1998 års siffror tyder enligt vår senaste beräkning, som syns, på en marginell ökning av driftsöverskottet jämfört med 1997. Den beräkning som gjordes i november i fjol hos oss pekade däremot på en betydande ökning. Den viktigaste orsaken till detta var att det 1998 skulle ha gjorts två vallstödsutbetalningar. Nu blev det som bekant inte så, eftersom den senaste utbetalningen genom regeringsbeslut sköts upp till 1999 i syfte att klara budgettaget 1998.

Vi har nu också underlag för att räkna med lägre priser inom grisköttssektorn än vid beräkningen i höstas. Vi hade en diskussion med LRF om dessa frågor före jul, och jag tror att de senaste beräkningarna är ett steg i den riktning som LRF anser vara mera korrekt, detta utan att vi därmed har gjort avkall på gällande principer för beräkningarna. LRF har dessutom ytterligare synpunkter angående beräkningarnas kostnadssida, som vi inte finner det lika

lätt att tillmötesgå. Vi är dock beredda att diskutera beräkningarna inom ramen för det utvecklingsarbete som nu skall påbörjas. Vi har också tagit över statistikansvaret inom livsmedelsområdet, och det är vår avsikt att bjuda in intressenter för att medverka i användarråd och i expertgrupper.

De beräkningar som vi gör av driftsöverskottet kan svänga en hel del från tid till annan. En orsak till detta är givetvis marknadsprisernas utveckling. En annan är förändringarna i direktstöden, och dessa har ändrats på flera punkter under de senaste åren, vilket påverkat sektorns driftsöverskott. Ett belysande exempel på detta var vallstödens utbetalning.

Direktstödet i jordbruket har, som framgår av bilden, ökat kontinuerligt sedan EU-inträdet. De höga staplarna för 1990 och 1991 härrör sig från reformeringen av jordbrukspolitiken.

Nästa bild visar andelen direktstöd och marknadsprisstöd i förhållande till intäkterna 1986–1997. Marknadsprisstöden handlar exempelvis om effekterna av gränsskyddet, dvs. den del av jordbruksstödet som konsumenterna får betala. Dessa siffror går inte att beräkna exakt men måste på något sätt beaktas för att ge en mer fullständig bild av stödet till jordbruket. Direktstödet andel har alltså ökat, medan den sammanlagda stödnivån varit tämligen stabil eller kanske något minskande.

Det siffermaterial som jag nu har redovisat kommer att ligga framlagt utanför salen under pausen.

Några få ord också om Agenda 2000. EU-kommissionen konstaterade i den analys som avslutades 1997 att nuvarande politik leder till produktionsökningar och att stora lager byggs upp. För att komma till rätta med detta föreslås att stödpriserna sänks. Man har tänkt sig att detta skall ge förbättrade möjligheter att konkurrera på världsmarknaden. Produktionen skall då inte bedrivas så intensivt som hitintills. Det är att notera att den förra reformen hade samma syfte.

Inom ramen för Agenda 2000 föreslås att stödpriserna för spannmål, mjölk och nötkött sänks med 15–30 %. För att de sänkta stödpriserna inte skall påverka jordbrukarnas inkomster för starkt föreslås att direktstöden höjs, dock inte upp till full kompensation. Det föreslås däremot inte att gränsskyddet skall sänkas, och detta kommer att innebära att importkonkurrensen minskar, eftersom det blir större skillnader mellan priset på produkter framställda inom EU respektive utanför EU. Detta kan ge ökad obalans i handeln bl.a. med Centraleuropa.

Beslut i ministerrådet planeras till mars i år. Parlamentet måste också besluta om budget. Kommissionen beslutar om tillämpningsförfordningar och svenska myndigheter om de nationella delarna. Detta medför att tidsschemat är mycket ansträngt och att förberedelsestiden för Jordbruksverket är kort, vilket kommer att ställa till problem både för oss och för alla andra berörda.

De områden där vi bedömer att EU har de bästa förutsättningarna för lönsam produktion omfattar produkter som kräver stor insats av kunskap och kapital, exempelvis mejerivaror och brödsäd. Nötkött och fodersäd kan vara produkter där förutsättningarna är sämre.

För Sveriges del har gjorts beräkningar som indikerar att intäkterna i jordbruket förmodligen minskar med högst 5 %. Effekter av eventuellt ändrade miljöförutsättningar och regionalstöd har då inte beaktats.

De beräkningar som gjorts tyder på att extensiva driftsformer gynnas jämfört med dagens politik genom att produktpriserna sänks och direktstöden höjs. En effekt av detta kan i längden bli att fokuseringen på effektiv livsmedelsproduktion minskar samtidigt som insatserna för att förbättra miljön och hålla landskapet öppet ökas. En del av Agenda 2000 som vi tycker har diskuterats för lite är förslaget till den horisontella förordningen. Detta förslag innehåller tre delar:

- Modulering, som innebär att länderna får koppla stödutbetalningar till användningen av arbetskraft, alltså att små företag skall drabbas av en reducering av stödet.
- Takbelopp, som innebär att producenter som är berättigade till mer än 100 000 euro i stödet får en reducering i den del som överstiger 100 000 euro. I Sverige är det bara omkring 0,5 % av stödmottagarna som får så stora generella direktstöd.
- Miljökopplingen, en metod som innebär att man inför regler om olika miljökopplingar för att nå miljömålet, s.k. *cross compliance*.

Jordbruksverket har i en skrivelse till departementet framfört sina synpunkter angående förslagens tre delar. Av skrivelsen framgår bl.a. att vi anser att modulering inte bör tillämpas. Ett viktigt skäl till detta är att det är svårt att beräkna användningen av arbetskraft, men framför allt motverkar det produktivitetens utvecklingen. Vi anser vidare att miljökopplingen är en metod som har flera nackdelar, t.ex. att den kan fokusera för starkt på sådana miljöregler som utgör krav för stöd och då bara drabbar dem som ansöker om direktstöd. Vi anser att en kombination av lagstiftning, tillsyn och ekonomiska styrmedel vore bättre.

Vad gäller ett nytt miljöprogram för år 2001 har en utredare fått i uppdrag att utarbeta ett förslag före sommaren. Vi hoppas därifrån på förändringar. Arbete pågår också inom Jordbruksdepartementet och Jordbruksverket på att formulera förslag till regionala stöd fr.o.m. år 2000. En viktig skillnad för regionalstöden blir att de måste relateras till arealen och inte som nu huvudsakligen till djur.

Detta var en snabb genomgång av dagsläget inom det svenska jordbruket och inom trädgårdssektorn. Vi får återkomma med svar på frågor under den kommande diskussionen. Jag vill avslutningsvis dock säga något om Jordbruksverkets policy på jordbrukets och trädgårdsnäringens område.

Vi menar, och det är också departementets syn, att våra viktigaste arbetsuppgifter är att värna den svenska livsmedelsproduktionen och att arbeta för ett konkurrenskraftigt jordbruk som är miljö- och djurskyddsanpassat och dessutom till nytta för konsumenterna. Vår ambition är att på bästa sätt hjälpa och stödja landets lantbrukare för att kunna få hem så mycket pengar som möjligt från EU och att få ut dem så snabbt som möjligt. Vad gäller de reglementen som vi har att följa arbetar våra jurister intensivt för att tolka dessa så positivt som möjligt, till gagn för alla berörda. Men självklart måste vi hålla oss inom regelverkets ram, annars riskerar vi sanktioner.

Kontrollen av de funktioner och de tillvägagångssätt som vi tillämpar för utbetalning av EU-stöden är mycket noggranna. För en tid tillsatte vi också ett utredningsråd på Jordbruksverket. Rådets uppgift är dels att kvalitets-

granska rapporter, utredningar och annat material som tas fram inom verket, dels att självt lyfta fram frågor. En av de viktigaste uppgifterna för rådet är att göra jämförelser med övriga EU-länder för att se om vi kan förenkla och förbättra administrationen och om vi kan öka effektiviteten och stödet och hjälpen till brukarna.

Hans Jonsson: Ärade jordbruksutskott, kära yrkeskolleger! Det är synd att man inte får klappa händer åt en generaldirektör – annars hade jag gärna gjort det. Låt mig först få tacka miljö- och jordbruksutskottet för att det har tagit initiativet till den här hearingen. Det är såvitt jag vet den första som man har gjort med denna inriktning. Det visar med all önskvärd tydlighet att man inser det svenska jordbrukets mycket allvarliga läge.

Den första bilden gav en bekräftelse på vår näringsoerhörda betydelse för vårt land. I tre regeringsdeklarationer har denna uttryckts mycket tydligt. Jag skall inte trötta utskottets ledamöter med de rader av uttalanden som har gjorts av alltifrån statsministern till ministrar, partiledamöter och enskilda riksdagsledamöter om behovet av kraftfulla åtgärder för att stärka det svenska lantbrukets konkurrenskraft. Låt mig ändå inledningsvis citera några rader ur ett meddelande som jordbruksministern hade vänligheten att sända till mig i går som en hälsning till oss drygt 700 bönder som trots ett bedrövt väder hade samlats i Uppsala. Hon meddelade där följande:

”Villkoren för produktionen måste göras så rättvisa som möjligt. Det gäller både emot annan svensk industri och gentemot andra länder.” Jordbruksministern fortsatte: ”Dessa ord förpliktigar. I det korta perspektivet handlar det om förändrade skatter, i det längre om en ny europeisk jordbrukspolitik, som ser till konkurrens och effektivitet men som samtidigt inte slår ut och ödelägger stora landsändar. Tillsammans, Sveriges bönder, konsumenter och politiker, kan vi skapa världens bästa och renaste jordbruk men också ett jordbruk där bonden kan överleva. Margareta Winberg, Sveriges jordbruksminister.”

Det är alltså inte längre en fråga om ifall vi måste vidta kraftfulla åtgärder, utan frågeställningen är: Vilka åtgärder skall vi vidta?

När vi funderar på de åtgärder som vi har att ta till är det viktigt att inte stå för nära stafflit. Svenskt lantbruk är en del av en förändrad världsmiljö, där vi har nyckelord som GATT, Agenda 2000, EMU, WTO, ökad konkurrens och globalisering. Jag tror inte att någon i den här salen tillräckligt livfullt kan beskriva vad kombinationen globalisering, modern informationsteknik och fri rörlighet för kunskap, varor och kapital egentligen kommer att innebära.

Det här är naturligtvis inte bara en fråga för svenskt lantbruk, utan det gäller i stor utsträckning Sverige. Allt fokus måste nu sättas på att göra Sverige konkurrenskraftigt och på att också skapa en attraktionskraft. Vi kommer framöver att se en kamp mellan nationer om jobb och industrier på ett helt annat sätt än vi någonsin tidigare har gjort i vårt land. Det är en helt ny tid.

Inom Sverige sker också förändringar. På den karta som nu visas kan ni se befolkningsutvecklingen, som är nära kopplad till sysselsättningsutvecklingen. Ni kan notera att i det område som är svart på kartan minskar kommunerna. Det är alltså bara i de s.k. heta områdena vi har en positiv utveckling.

Många områden har under perioden 1995–1998 minskat med mer än 5 %. Det gäller, för att bara ta några exempel, Lycksele och Smedjebacken. Men det är inte bara i norra Sverige, utan det gäller också i skogs- och mellanbygden. Eksjö är ett sådant exempel, liksom Markaryd och Högsby i Kalmar län.

För den regionala balansen är lantbruket en absolut nödvändighet. Vi finns i väldigt stor utsträckning utanför de s.k. heta regionerna. Jordbruk ger mat och jobb. Det är den näst största branschen i Sverige när det gäller omsättning. Och det är den tredje största branschen när det gäller sysselsättning i vårt land. Det är faktiskt på det sättet att först om vi lägger ihop sysselsättningen i bilindustrin i Sverige, i elektronikindustrin och i läkemedelsindustrin kommer vi upp till det antal sysselsatta som genereras av att vi har ett livskraftigt lantbruk. För att ge bara ett exempel: Fläskproduktionen – som i dag är i en utomordentligt allvarlig situation, vilket framgick av Jordbruksverkets bilder – genererar 35 000 jobb i Sverige. Skulle vi komma i en situation där vi tappar t.ex. 500 000 grisar, vilket tyvärr vissa prognoser tyder på, innebär det att 4 000 jobb försvinner omedelbart.

Samtidigt kan vi notera, vilket nästa bild visar med sådan tydlighet, livsmedelssektorns sysselsättningseffekter i de olika delarna av landet. Jag vill påpeka att när vi talar om 270 000 arbeten är inte detaljhandeln inräknad i siffermaterialet.

Samtidigt kan vi konstatera att vi ur konsumentsynpunkt har lyckats med en egentligen oförenlig kombination. Den översta bilden visar hur livsmedelspriserna i landet har utvecklats. Det är faktiskt så att om livsmedelspriserna hade utvecklats i takt med övriga priser i Sverige hade maten i dag kostat 30 miljarder kronor per år mer för Sveriges konsumenter. Det är självklart att detta bidrag från Sveriges bönder har inneburit en balanserad löneutveckling i vårt land, vilket också har ökat konkurrenskraften.

Samtidigt kan vi notera, enligt Temomätningar som vi regelbundet gör, att förtroendet för svensk mat växer. Vi har aldrig tidigare haft så positiva siffror, vare sig när det gäller förtroendet för Sveriges bönder eller för vår mat. Det är helt enkelt så att vi bönder och även alla de anställda som vi har i vår industri känner ett enormt stöd från svenska folket när det gäller att se till att vi har ett konkurrenskraftigt lantbruk.

Tyvärr är det så att svensk produktion tappar mark. Den svenska produktionen börjar vika och hänger inte med i den positiva konsumtionsutvecklingen. Exporten minskar – det gäller griskött – medan importen ökar kraftigt. Trots att vi aldrig någonsin har haft galna ko-sjukan i vårt land, drabbades vi minst lika hårt som många andra nationer genom att priserna sjönk på våra produkter. Konsumtionen i Sverige har däremot ökat, t.o.m. på nötkött när vi var mitt inne i den värsta perioden, vilket tyder på att svenska folket känner ett *mycket* starkt förtroende för Sveriges bönder och våra produkter.

Det vi känner en stark oro för är naturligtvis våra gårdar, våra anställda och de bygder som vi lever i. Det hänger samman med lönsamhetsutvecklingen i det svenska lantbruket. Det är bra att Jordbruksverket tydligt pekar på att vi skall ha ungefär samma underlag när vi diskuterar lantbrukets lönsamhetsutveckling. Här visar vårt material ett antal typföretag, men de har en verklig grund i bokföringsmaterial från LRF-konsult. Vi kan, herr ordförande, gå igenom det här materialet tydligare om så önskas. Men situationen

är alldeles entydig, svenskt lantbruk tappar hela tiden. Vi är nu nere på en lönsamhetsnivå som ligger långt från övriga grupper i samhället. Den situationen är alldeles omöjlig. I flera branscher täcker inte intäkterna ens rörliga kostnader. Vi är långt ifrån möjligheten att sätta av för alldeles nödvändiga investeringar.

Nu handlar det här naturligtvis inte enbart om politik. För att klara den här situationen räcker det inte att den s.k. ryggsäcken tas bort, utan det krävs stora insatser av oss själva. Här visas de fyra spelplaner som vi arbetar på. Jag kan lugnt säga i den här salen att vi aldrig tidigare har satsat så offensivt från det svenska lantbrukets sida med riktning på att klara den nya tid som vi går in i. Det gäller på marknadssidan, där vi konsekvent fortsätter på det koncept som vi har slagit in på. Vi har lyckats väl på exportsidan hittills i de flesta branscher. Med den oerhörda konkurrens och de prissänkningar som förekommer är det tyvärr väldigt svårt att med en kvalitetsproduktion klara den prisbild som finns. Det är ett av skälen till att vi tappar export på fläksidan.

Vi arbetar intensivt med våra företag. Konceptet Bondeföretagaren är vårt kunskapslyft. Vi har aldrig någonsin tidigare genomfört den typen av satsning, där vi själva satsar i så stor utsträckning. Vi försöker på alla sätt att utveckla nya produkter. Bioenergi är ett sådant exempel. Turism är en viktig faktor för att hålla bygderna levande framöver. Vi ägnar oss speciellt åt kapital- och försäkringsfrågor i det svenska lantbruket. Det här är exempel på, utan att ha tid att gå in djupare i det, att vi satsar kolossalt offensivt. Vi är också mycket starkt medvetna om att det inte räcker med enbart ryggsäcken, vi måste också satsa mycket offensivt från näringen själv.

Vad kan då politikerna göra? Det finns en lång rad åtgärder. Jag vill understryka att det inte handlar om enbart en åtgärd, utan det handlar om ett batteri av åtgärder för att klara lantbruksnäringen.

Det viktigaste just nu är att avveckla jordbrukets särskatter. Det gäller el och eldningsolja, diesel och kväve i första hand. Vi är villiga att när som helst sitta ned i konkreta diskussioner om hur detta skall gå till. Men utgångspunkten måste vara att skapa en konkurrensneutralitet gentemot de konkurrerande länder som tar vår marknad. Det kan inte ligga i någons intresse, framför allt inte i miljöns intresse, att vi skall exportera den biologiska mångfalden och levande bygder till andra länder. Det är *bara Sverige* som förlorar på en sådan operation.

Det är viktigt att vi använder de ramar som finns. Jordbruksverket visade för en stund sedan tydligt det utrymme som svenska folket har gett en klar instruktion om skall användas, men det används icke. Det innebär att man för alla de bygder som i dag tappar har underlåtit att vidta åtgärder för att använda det utrymme som finns. Det är angeläget att man ser över vall- och betesersättningarna, att man förbättrar ekovillkoren, att man ökar investeringsstödet och ser över framför allt villkoren för unga bönder. Vi noterar överallt att lantbruket har svårt att rekrytera nya krafter in i näringen. Det är en mycket allvarlig signal för vår del.

Vi behöver anpassa konkurrenslagen till nya marknadsförutsättningar. Det har också statsministern sagt vid något tillfälle på LRF:s förbundsråd. Vi kan konstatera att marknadsdomstolen, som är den högsta instansen, har varit

utomordentligt tydlig i sitt utslag till förmån för Södras möjligheter att fortsätta med sin virkeshandel, vilket är glädjande.

Agenda 2000 är i sig ett aktstycke och vi kommer säkert lite längre fram att kunna diskutera det mer i detalj. Det som i alla händelser är entydigt hittills, sedan kan vi käfta om siffrorna, är att bönderna förlorar och konsumenterna vinner. Det kan man notera av de uttalanden som finns från olika parter och även de kalkyler som är gjorda för ett litet tag sedan inom Jordbruksdepartementet.

Det finns självklart områden som är av speciellt intresse för Sverige. Jag vill bara kort, herr ordförande, nämna dem. Det gäller majsensilage, det gäller premierätter på nötköttsområdet, det gäller extensifieringspremien och det gäller oljeväxterna. Det skulle vara uteslutet att Sverige skulle komma hem från en sådan förhandling utan att ha tagit hem de här områdena. Sverige tillhör nu en blockerande minoritet inom Europeiska unionen. Det är tyvärr fel fråga man har blockerat sig på. Men det är bra att man tillhör minoriteten. Det är vår möjlighet att ta hem de här frågorna, som är så viktiga för Sverige. Vi vill understryka att man behöver se över samfällna lösningar och positioner med framför allt Finland. Vi är inte emot en reformering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Vi tror att det är alldeles nödvändigt att genomföra reformeringen.

Lantbruket är basen, jag skulle vilja säga själva förutsättningen för ett levande Sverige, om vi skall ta in ordet livskvalitet för alla svenskar. Tänk för ett ögonblick bort lantbruket! Gör man det kan man över huvud taget inte ta ord om det gröna folkhemmet i sin mun, därför att det är helt avhängigt ett livskraftigt lantbruk. Vi ger här några exempel där vi ser en betydande potential för att bidra till ett kraftfullt och levande Sverige: bioenergi, servicenäringar, turism, nya råvaror till industrin. Vi vill delta i det gröna samhällsbygget. Men vi kan inte delta under de förutsättningar som finns för närvarande. Detta måste rättas till.

Slutligen, herr ordförande, handlar det inte bara om den svenska situationen. Det vi kämpar för nu handlar om trovärdigheten för den svenska modellen. Vi har gemensamt, jag skulle vilja säga jordbruksministrar och bondenäringen, stått upp för de värden som vi tror på. Det har gällt allt, från inställningen till antibiotika till Belgian blue. Men all internationell trovärdighet går ur om vi inte kan vända utvecklingen och skapa framtidstro i det svenska lantbruket. Jag kan garantera att mina yrkeskolleger, och inte bara de, utan EU-parlamentet och kommissionen håller ett särskilt vakande öga på volymutvecklingen i det svenska lantbruket.

Klockan är inte fem i tolv, hon är tolv. Vi bönder är beredda att ta vårt ansvar i fortsatta offensiva investeringar. Men möjligheten för oss att ta det ansvaret är helt avhängigt *mycket* snabba beslut i Sveriges riksdag.

Herr ordförande! Vi ber att få återkomma och svara på de frågor som eventuellt kan komma att ställas. Tack så mycket!

Jan Hveem: Herr ordförande, utskottsledamöter! Jag vill liksom Hans tacka för utskottets initiativ till denna utfrågning. Vi tycker att det är värdefullt att få belysa också vår näring lite mer i detalj.

Jag tänkte försöka beskriva svensk trädgårdsnäring för er. Vi tycker att det sammanfattas bra i orden trygghet och kvalitet. Trygghet för en produktion i Sverige och kvalitet därför att det är det som vi som trädgårdsodlare siktar på hela tiden.

Trädgårdsodlingens omfattning, som jag också vill beskriva lite grann, utgör två grenar. Vi har ätbara produkter och vi har icke ätbara produkter. Bland de ätbara produkterna tänker de flesta på grönsaker, frukt och bär. Men vi har även svamp i våra produktionsanläggningar.

Frilandsproduktion sker av grönsaker, frukt och bär. I växthus har vi grönsaker, men faktiskt även en viss bärproduktion, som säkert inte alla känner till.

Icke ätbara produkter. Ja, växthusodlingen producerar stora mängder krukväxter, snittblommor, utplanteringsväxter och småplantor. Vi har även en viss prydnadsväxtproduktion på friland, i första hand i form av plantskoleväxter. Och en liten del snittblommor finns kvar även på frilandsodlingen.

Några nyckeltal för trädgårdsnäringen: Det finns ca 3 800 företag. Av dem sysslar ca 1 500 med växthusodling och 2 800 med frilandsodling. Det är inte så att vi är dåliga på att räkna inom trädgårdsnäringen, men flera företag har båda produktionsgrenarna. Därför stämmer inte det sammanlagda antalet riktigt.

Vi sysselsätter 27 000 personer och detta ger tillsammans ca 10 000 årsverken. Det låter naturligtvis inte så mycket – 27 000 personer. Det beror på att vi är en utpräglad säsongsnäring. Stora delar av vår produktion försiggår under bara några få månader. Jag tänker bl.a. på bärproduktionen, fruktproduktionen och även frilandsproduktionen av grönsaker. Det går åt mycket skördarbetskraft, dvs. många av de människor som arbetar här kanske jobbar 300–400 timmar totalt inom näringen.

Produktionsvärdet uppgår till ca 2 ½ miljard kronor, varav växthusodlingen svarar för 1,4 och frilandsodlingen för 1,1, ätbara produkter för 1,4 och icke ätbara för 1,1 miljarder. Marknadsandelarna, vilket naturligtvis är intressant ur flera aspekter, ligger i dag på ca 50 % generellt sett jäms över hela näringen. Då finns det produktgrupper där vi har en väldigt hög marknadsandel, t.ex. morötter med uppåt 90 %. Vi har en i dagarna aktuell produkt, tulpaner, vars marknadsandel också ligger på över 90 %. För växthusgurka gäller 50 %, och där kan vi nämna att vi under säsong är självförsörjande på gurka från växthus. Krukväxtodlingens marknadsandel är ca 55 %. Det varierar också mycket mellan olika produktslag, beroende på volymer och nischinriktning.

Vad är det då som gör svensk trädgårdsnäring så unik? Ja, det är blott Sverige som svenska krusbär har. Vi fokuserar på den svenska marknaden i första hand. Vi har de krav på oss som den ställer. Vi har en tradition. Vi har en kultur som vi tycker oss kunna uppfylla. Vi har inte minst ett klimatanpassat växtmaterial. Det är inte minst viktigt i olika regioner i Sverige där man skall plantera nya trädgårdar, nya offentliga anläggningar, nya planteringar. Här krävs material som är anpassat till vårt klimat för att kunna överleva.

Vi är liksom lantbruket sysselsättningsskapande i svaga regioner. Vi finns över hela landet, dock med en koncentration i södra Sverige. Vi har när-

marknadsfördelar med färskhet och kvalitet. Det är väl ingen här som inte äter svenska jordgubbar under sommaren. Det är en produkt som vi är mycket stolta över att kunna ha, även om det är en väldigt kort period.

Vi har påbörjat en, som vi själva upplever det, mycket seriös miljöanpassning. Vi har antagit en miljöpolicy. Vi har infört någonting som heter Integrerad produktion, IP, och vi har en miljödatabas för uppföljning av miljönyckeltal i växthusodling.

Vi har faktiskt, sist men inte minst, en exportpotential. Det finns i dag en viss export både av blommor och av grönsaker.

Vad är det då som händer inom miljöområdet för trädgårdsnäringen? Ja, vi arbetar för att uppnå en minimerad användning av kemikalier, ett minimerat växtnäringssläckage, både från frilandsodling och från växthusodling och effektiviserad energianvändning. Det handlar i första hand om växthusodlingen, som genom åren konsekvent har pressat ned sin energiförbrukning, framför allt per producerad enhet. Skördar har höjts och energiförbrukningen har de facto sänkts. Vi försöker också främja utvecklingen av miljövänliga energisystem, se till att vårt avfall minskar, dvs. nyttjande av returemballage och andra saker som gör att vår miljöbelastning minskar. Vi prioriterar resurssnåla produktionssystem.

För att uppnå de här målen och det här arbetssättet har vi tre saker till vår hjälp: Miljöhusesynen, som vi har anpassat från jordbrukets sida. Vi har en egenutvecklad miljödatabas, där vi helt enkelt bokför vår miljöbelastning i växthusföretagen för att löpande kunna följa och sänka densamma. Vi har IP-registreringen, där odlarna registrerar sig för att ha en kontrollerad användning av kemikalier i sin odling.

Integrerad produktion, IP, är den viktigaste biten i dag. Den utvecklar vi hårdast därför att den ger bäst effekt på miljöbelastningen hos odlingen. Till dags dato, 1999, räknar vi med att 75 % av odlingen av tomater och gurka, som är de stora växthusprodukterna, är IP-registrerad, och på salladsodlingsidan är det de facto 100 %. Frilandsodlingen har något lägre anslutningsgrad. Den är för grönsaker och frukt ca 50 %. Men vi arbetar löpande för att utöka den.

Jag kan också tillägga att ekoproduktionen inom trädgårdsområdet på framför allt frilandsområdet uppgår till ca 10 %. Inom växthusodlingen är den något lägre.

Vad har då hänt efter EU-medlemskapet 1995? Ja, vi hamnade i en oerhört hård sits. Vi hade ju några små tullar som skyddade näringen, i varje fall på vissa produkter. Vi fick inget övergångsstöd. Vi kan jämföra med Finland och Österrike. Finland har ett femårigt övergångsstöd, som har gett dem möjlighet att strukturera om sin bransch, se till att företagen blir större och konkurrenskraftigare. Vi har haft ett begränsat investeringsstöd. De möjligheter som har funnits har inte tagits hem från EU. Vi har haft små möjligheter att utnyttja de investeringsstöd som har funnits.

Vi har ett oerhört frustrerande energiskattesystem, som för var dag som går bara blir krångligare och krångligare, dvs. våra företag betalar olika energiskatt beroende på hur de producerar, vilken omsättning de har. Det här har blivit en byråkrati som gör att väldigt många av våra företag inte ens orkar ansöka om en nedsättning på energiskatten. Man betalar en högre energiskatt

än man skulle behöva göra därför att det är så oerhört svårt att begripa sig på dessa regler. Så kan det inte vara.

Vi har högre produktionskatter. Vi har ett begränsat miljöstöd. Reko- och ekostöden är inte anpassade för trädgårdsproduktionen, vilket gör att ytterst få trädgårdsföretagare har möjlighet att utnyttja dem. Vi har inget utvecklingsstöd. Vi saknar produktutvecklingsstöd. Det finns i en hel del andra länder, och vi har haft små möjligheter att själva samla in pengar för att utveckla vår verksamhet.

Vi har naturligtvis också, får jag väl säga, fått sänkta priser efter EU-medlemskapet.

Om vi tittar lite närmare på prisutvecklingen från 1994, året innan EU-medlemskapet, och fram till förra året – det här är alltså väldigt färsk siffror – ser vi att priserna på våra stora produkter har sjunkit med uppåt 15 % i vissa fall och upp till 30 % i andra. Detta har satt en oerhörd press på företagen att strukturrationalisera och förbättra, samtidigt som man sitter i kläm med högre produktionskostnader i andra änden.

Om vi jämför produktionskatterna, som är vår lilla ryggsäck, med vad som gäller i Danmark och Holland, som är våra främsta konkurrentländer, visar det sig att växthusodlingen i Sverige dras med ca 31 miljoner, medan motsvarande produktionsvolym i Danmark har en belastning på 12 miljoner. I Holland har man inga speciella särskatter på växthusodlingen. Frilandsodlingens siffror är 22, 8, 3. Ni ser relationerna på bilden. Det kanske mest häpnadsväckande är dieselskatten, som i första hand drabbar våra frilandsföretag. Där ligger vi i särklass i topp. Och, det vill jag påpeka, många gånger ersätter man en kemisk bekämpning i sin produktion med att köra några gånger extra med traktorn. Men det börjar bli dyrt. Det blir snart billigare att återgå till den kemiska bekämpningen. Man ställer traktorn när dieseln blir så dyr.

Koldioxidskatten i växthus varierar mellan svenska företag från 200 kr upp till 529 kr kubikmetern. Ett danskt företag betalade 1998, som siffrorna kommer från, ca 32 kr, om man inte var med i något som heter Energisyn då man betalar knappt en tia per kubikmeter. För Holland står det återigen en nolla.

Om vi tittar närmare på grönsaksodlingen rent generellt jämfört med Holland – nu pratar vi om frilandsodlingen – finner vi att det handlar om att vi har en belastning på ca 5 000 kr per hektar i extra kostnader i form av skatter och avgifter.

Vi måste kunna stärka vår konkurrenskraft för att bli kvar på marknaden. Än så länge hänger sig företagen kvar, men jag vill instämma i det Hans sade, att snart täcker intäkterna knappt de löpande driftsutgifterna. Vi börjar få sämre och sämre möjligheter att investera, sämre och sämre möjligheter att gå framåt. Vi måste få sänkta särskatter, annars flyttar den svenska trädgårdsproduktionen sakta utomlands. Det sker inte så dramatiskt naturligtvis, men de flyttar.

Vi måste avbyråkratisera energiskatten. Det finns förslag i Björkska utredningen som är utmärkta, som jag hoppas att ni kan ta fasta på.

Vi måste också få till stånd någon form av utvecklingsfond för trädgårdsnäringen. Vi har själva sagt att vi är beredda att stå för avgifterna för utveckl-

ingsfonden, men vi behöver statsmakternas hjälp att få in pengarna. Här har vi hamnat i en moment 22-situation, där vi inte har några pengar, vilket gör att våra institutioner heller inte har möjlighet att genomföra många av de projekt som det finns pengar avsatta för, därför att det förutsätter medfinansiering.

När det gäller stärkt investeringsstöd vill jag återigen hänvisa till Björkska utredningen. Det finns förslag där som vi backar upp, t.ex. lägre avgifter för tillfällig arbetskraft. Som ni såg är en stor del av trädgårdsnäringens arbetskraft säsongsanställd, vilket gör att vi har stora möjligheter att skapa säsongsjobb åt skolungdomar och andra. Men vid en internationell jämförelse är vår arbetskraftsbeskattning skyhögt när det gäller skördearbetskraft. Här ser vi gärna speciella lösningar för trädgårdsnäringen.

Vi behöver ett utbyggt miljöstöd. Reko- och ekostöden måste anpassas bättre för trädgårdsnäringen för att vi skall kunna utnyttja dem för att kunna stärka våra miljömål.

Vi måste också stärka den tillämpade forskningen som i dag i princip – som jag tidigare nämnde – har upphört.

Vi har naturligtvis en viss utvecklingspotential. Vi lever i ett land där klimatet kanske inte skulle passa i första hand trädgårdsnäringen. Trots det finns det en utbredd trädgårdsodling över stora delar av landet. Vi kan öka de inhemska marknadsandelarna, 50 % skulle mycket väl kunna bli 75 %. Det finns möjlighet att öka exporten, och det har vi börjat med.

Vi inom näringen skall ta på oss ansvaret för produktutveckling och för att försöka se till att få till stånd någon form av förädling inom våra led.

Vi vill också vara en miljömässigt uthållig näring. Produktionen skall vara uthållig, och den skall inte belasta miljön. Vi skall inte lämna någonting efter oss som efterkommande generationer får ta hand om.

Och naturligtvis skall kvaliteten på våra produkter vara hög.

Om nu alla önskemål faller på plats och vi får som vi vill kan vi lova ett blomstrande Sverige i dubbel bemärkelse. Vi kan erbjuda konsumenterna konsumtionstrygga produkter, regional företagsamhet, ökad sysselsättning och en uthållig trädgårdsnäring för att vi skall kunna gå vidare in i nästa årtusende.

Jag vill avsluta med att uttrycka min uppskattning över att man i flera motioner till riksdagen har stött många av de frågor som är angelägna för ett utvecklande av trädgårdsnäringen.

Ordföranden: Det är nog alla politikernas ambition att vi skall få ett blomstrande Sverige.

Då skall utfrågningen börja, och vi tänkte strukturera den i tre block. Inledningsvis tar vi upp något om konkurrensfrågorna, skatter och avgifter, regelsystem, påverkan på sysselsättning. Därefter tar vi upp lite mera om strukturen inom livsmedelsindustrin då forskningen och exporten diskuteras. Sedan blir det dags för miljö- och djurskyddsfrågor samt ekologisk odling. Vi får se om vi kan följa det schemat någorlunda.

Innan jag ger ordet till ledamöterna vill jag inledningsvis presentera presidiet. Här sitter alltså vice ordförande i jordbruksutskottet Sinikka Bohlin och

kanslichefen Lars-Erik Sojdelius. Det är vi som skall försöka hålla ihop det hela.

Vi från presidiet tänkte ställa ett par frågor innan övriga ledamöter får ordet. Jag har en enda fråga till Hans Jonsson. Han var beredd att fördjupa sig när det gäller lönsamhetsnivån och den typen av frågor. Det vore nog bra att få lite mera kött på benen beträffande lönsamheten och timpenningen. Det finns ett spann mellan olika delar av näringen, kanske också regionalt och lokalt. Vad innebär detta för den enskilde lantbrukaren i förhållande till en metallarbetare, ett vårdbiträde eller en lärare? Var ligger egentligen lönsamheten? Hur stor är timpenningen i dag?

Sinikka Bohlin: Jag lyssnade på Jordbruksverkets redovisning av läget och jag tycker att det är beklagligt att inte miljöstöden utnyttjas fullt ut. Under de senaste åren har vi försökt att klara den förhandlade ramen, och vi har lyckats med det. Förklaringen var att det som bromsar är de femåriga avtalen. Mina frågor till LRF, småbrukarna och de ekologiska odlarna är:

Ser ni någon annan förklaring till att man inte fullt ut utnyttjar de stöd som man har tillgång till? Har ni några funderingar kring vad som skulle behövas? Är det vi politiker som borde ändra på någonting? Eller är det företagarna själva som skall agera på ett annat sätt i framtiden för att fullt ut kunna utnyttja de miljarder som finns?

Hans Jonsson: Det var en konkret fråga om lönsamheten. Vi mäter den utifrån ett antal olika typgårdar. Detta är verkligt utfall, dvs. det är bokföringsmaterial från LRF Konsult.

När det gäller växtodlingen är det fråga om kombinationsföretag med 70 hektar åker och beräknad arbetstid 1 300 arbetstimmar per år. Det är 2 300 gårdar som ingår i underlaget. I fråga om mjölkproduktion är det 29 kor, 35 hektar och 2 500 arbetstimmar, och underlaget utgörs av 6 000 gårdar. Beträffande griskött är det 40 modersuggor, 800 slaktsvin, 45 hektar och 2 100 arbetstimmar, och det är 1 300 gårdar som ingår i det underlaget.

Vad vi mäter är de pengar som bonden har kvar i sin plånbok för att betala sitt eget uppehälle, sin lön, och för att betala ränta på eget kapital, dvs. det kapital som han eller hon har satsat i företaget. Det gäller alltså inte bara ren lön.

Som ni ser på siffermaterialet är nivåerna så låga som de aldrig har varit under hela 1990-talet. Situationen är utomordentligt ansträngd. Det gäller växtodlingen, mjölkproduktionen och fläskkötten.

Det finns olika sätt att räkna genom olika sektorskalkyler. Men man kan ändå notera att vi under hela 1990-talet har legat betydligt under sektorskalkylerna vid en jämförelse med sådana konkurrentländer som Finland och Danmark. Det skiljer väldigt mycket. Vi har haft ett stort bekymmer med lönsamheten.

Just nu sitter många lantbrukare hemma på sina gårdar och funderar över hur de skall utveckla sina företag. Det är därför som vi säger att klockan är tolv. Det är hög tid för positiva signaler.

Sinikka Bohlin ställde en fråga om de olika miljöstöden. Vi från LRF har vid ett flertal tillfällen under de senaste två åren pekat på olika möjligheter att bättre utnyttja miljöersättningarna. Personligen har jag en känsla av att

man har varit alltför försiktig. Vi har också sagt att vi inom LRF står bakom ett utökande av t.ex. vallersättningar och betesersättningar. Om det skulle visa sig att vi kommer över de ramar som finns angivna av riksdagen står vi också bakom en sänkning av ersättningarna, om det skulle bli nödvändigt.

Enligt vår uppfattning handlar det om att plussa på de olika former av miljöersättningar som finns med i vårt avtal med Europeiska unionen.

Slutligen finns det en ytterligare dimension i detta. Inom kort kommer dessa miljöersättningar att förhandlas om. Det är en självklarhet att om vi kommer till Europeiska unionen med stora hål i hur vi utnyttjar våra miljöersättningar, då kommer det att bli utomordentligt besvärligt att ro hem en sådan förhandling.

Jag vill också påpeka att det finns ett brett stöd i riksdagen för ett utnyttjande av de ramar som vi har när det gäller Europeiska unionen.

Ingbritt Irhammar: För att vi från Jordbruksverket inte skall bli missuppfattade vill jag säga att det kunde vara en av orsakerna. Vi har försökt att analysera detta själva, och vi har talat med olika brukare. De pekar på krångligheten, att det finns så många olika stöd som är kopplade till varandra. Det går inte att skilja dem åt. Stöden har byggts på efter hand.

Miljöstödsutredningen arbetar just nu med frågan. Förhoppningsvis blir det enklare i framtiden.

Sedan är det svårt att få UED-programmen genomförda fullt ut när det t.ex. gäller de pengar som är utbetalda.

Vi har också tittat på ersättningsnivåerna. De ligger kanske inte på rätt nivå.

Ibland har vi också efterlyst ett ökat intresse från böndernas sida.

Skälen är alltså lite olika.

Åke Karlsson: Det är precis som Ingbritt Irhammar säger, att det är ganska komplicerat att få ut dessa stöd. Därför är det många som avstår. Reglerna måste vara enklare. Det är inte alla bönder som har tid att slå dikeskanterna med lie eller räkna och mäta på stenmurar, eller landskapselement som de kallas för i utredningen. Skall stöden kunna utnyttjas så måste man nog se över regelverken.

Peter Einarsson: Vi fick en fråga om varför miljöstöden inte utnyttjas. Jag vill bara först påpeka en liten sak som Hans Jonsson glömde att säga i sin redovisning av timlönen. Även sociala avgifter skall betalas ur den femtiolapp som bönderna har. Läget är alltså ännu värre än vad Hans påpekade.

När det gäller miljöstöden kan vi till att börja med notera att det stöd som verkligen utnyttjas väl är stödet till ekologisk produktion. Prognosen är att det kommer att vara fullt utnyttjat vid periodens slut. Inför nästa period kommer det sannolikt att behövas ökad budget för att man skall kunna bibehålla det stödet. Det är vi väldigt glada över.

De stöd som utnyttjas dåligt är framför allt stöden till åtgärder för miljöanpassning av den konventionella produktionen, alltså framför allt REKO-stödet. Jag representerar de ekologiska lantbrukarna i den utredning som just nu arbetar med att se över hur programmen skall se ut från 2001. Tillsam-

mans med Svenska Naturskyddsföreningen har vi presenterat ett förslag till hur man skulle kunna öka utnyttjandet.

Jag skall inte gå in på detaljer eftersom utskottets ledamöter tidigare har fått ta del av förslaget. Men grundtanken är att genom att skapa ett slags modulsystem som är öppet både för konventionella och för ekologiska bönder skulle man kunna öka möjligheterna kraftigt för konventionella lantbrukare att få ersättning för rejäla miljöåtgärder samtidigt som man underlättar övergången från konventionell till ekologisk produktion. Vi tror att det är ett sätt att lösa de anslutningsproblem som har funnits i REKO och som vi tror huvudsakligen beror på att miljökraven är väldigt låga i det systemet. Därmed är även ersättningen per hektar väldigt låg, och då blir det inte intressant för bönderna.

Christer Wohlström: Jag vill ge också trädgårdsnärings svar på Sinikka Bohlin's fråga. Jag skall bara lägga på en overheadbild.

Vi från trädgårdsnärings har haft anledning att fråga oss varför REKO- och EKO-stöden inte har en större tillämpning på trädgårdssidan. I dag blir REKO-stödet till ett trädgårdsföretag – medelfrilandsföretaget på 4,2 hektar – bara 985 kr, och vem söker ett sådant stöd med all den administration och alla de åtaganden som det innebär? Detta kan jämföras med det genomsnittliga spannmålsföretaget som från REKO-stödet kan få 7 875 kr.

Vi har alltså föreslagit ett differentierat bidrag ur REKO-stödet när det gäller trädgårdsområdet på 1 500 kr per hektar nedtrappat till 800 kr per hektar. Det skulle för frilandsodlingen totalt ge – om hela den svenska frilandsodlingen utnyttjar det maximala stödet – 19 miljoner kronor.

Vi undrar också varför inte växthusodlingen kan komma i fråga för ett REKO-stöd med tanke på det stora arbete som pågår för att ersätta kemisk bekämpning med ekologisk bekämpning. Det finns i dag inget REKO-stöd, och det finns inte heller något EKO-stöd för övergång till ekologisk växthusodling.

Vi föreslår ett REKO-stöd på 6 kr per kvadratmeter. Det skulle ge en kostnad på ca 20 miljoner kronor av REKO-stödet. Totalt sett skulle trädgårdsnärings vid ett maximalt utnyttjande på det sättet kunna få 39 miljoner kronor. Detta är en liten summa i det stora REKO-stödssammanhanget, men det är en viktig fråga för trädgårdsnärings och ett sätt att ta hem mer pengar.

Erlend Karlsson: Bara helt kort med anledning av den fråga som ställdes till Hans Jonsson om spridningen i lönsamheten osv.: Vi är också inblandade i de kalkyler som grundar sig på lite mera syntetiskt material. Vi ser alltså på de stöd som finns inom olika områden och på hur bl.a. produktionsstrukturen ser ut. Dessa lönsamhetskalkyler ger i princip samma bild som den som Hans Jonsson visade. Möjligen kan nivån skilja sig lite åt.

Vi har också några siffror som visar hur det skiljer sig mellan olika regioner.

Jag ville bara nämna det. Vi har även en rapport från 1997 om utvecklingen inom jordbruket, och det kommer en uppdaterad version i mars i år som jag tror innehåller en del intressant material på detta område.

Göte Jonsson: Tack för fina föredragningar. Jag vill ställa ett par tre frågor.

Den första frågan gäller ekonomin. Innebörden i livsmedelspolitiska utredningen är ju väl känd. Jag vill fråga LRF och trädgårdsnäringen: Om man genomför förslagen till kostnadslättnader, vad skulle det innebära för enskilda företag beroende på vilken produktionsinriktning de har?

Den andra frågan gäller EMU och den långsiktiga synen på jordbruket. Hur ser ni inom jordbruks- och trädgårdsnäringen på EMU-frågan? Förlorar näringarna på utanförskap?

Den tredje frågan gäller de svenska intressena i anslutning till framför allt 2000-förhandlingarna. Hans Jonsson sade att konsumenterna är vinnare och att bönderna är förlorare. Menar du Hans och ni övriga att svenska bönder är större förlorare än andra bönder när det gäller den här frågan? Du antydde att vissa komponenter i 2000-förslaget innebär att svenska bönder speciellt diskrimineras. Vad är ert önskemål i första hand gentemot regeringen och bevakningen av de svenska intressena?

Våra finländska vänner har i stort sett samma problem. Förekommer det några gemensamma diskussioner i fråga om att bevaka de nordiska intressena i detta sammanhang?

Det är ju känt att vi har krångliga regelverk på flera områden i Sverige, och det har också diskuterats. Jag skulle gärna vilja ställa en följdfråga till Sinikka Bohlins fråga: Hur ser de svenska regelverken ut med tanke på detaljeringsgraden och styrningsgraden i förhållande till regelverk i andra jämförbara länder inom EU?

Jonas Ringqvist: Jag har en fråga som jag vill rikta till småbrukarna och de ekologiska brukarna. Den handlar om Björks utredning och kravet på likvärdiga villkor. Vi är väl medvetna om vad LRF:s linje är. Men jag skulle gärna vilja att dessa två organisationer utvecklade sin syn, dels principiellt om vad ni tycker över huvud taget, dels hur er prioritering skulle se ut när det gäller vilka skatter som skall sänkas och hur det skall gå till. Vilket system skulle ni förorda?

Hans Jonsson: Jag börjar med lönsamheten och går därefter över till EMU och 2000-förhandlingarna och Finland.

Först vill jag säga att det i min delegation ingår representanter för våra branscher, och jag vill att de kompletterar mig på de områden där jag eventuellt missar någonting. Vi har också vår förhandlingschef Lars-Erik Lundkvist med här för fördjupade analyser.

Rent allmänt vill jag säga att Gunnar Björks utredning – jag vill påpeka att det inte är vi bönder som har lagt fram förslag – är regeringens egen utredning. Jag vill också påpeka att allt det material som vi diskuterar inte är LRF:s material, utan det är Gunnar Björks och regeringens eget utredningsmaterial.

I runda tal har vi en konkurrensnackdel gentemot vår skarpaste konkurrent Danmark på ca 1,2 miljarder svenska kronor. Gentemot Finland har vi en konkurrensnackdel på ca 1,5 miljarder svenska kronor. Detta motsvarar vad vi svenska bönder har som ytterligare kostnad. Då skall man beakta att vi sammantaget tjänar ca 3 miljarder i ersättning för ränta på eget kapital, timlön och sociala avgifter. Det motsvarar alltså en tredjedel av allt det som vi tjänar. Avgifterna på produktionsmedlen i Sverige jämfört med produkt-

ionsmedlen i Danmark är tio gånger högre än avgifterna i vårt närmaste konkurrentland.

Jag kan bara som en passus nämna att det första som Finland gjorde när man gick med i Europeiska unionen var att ta bort alla avgifter på handelsgödsel. Man visste att man annars inte skulle klara denna konkurrenssituation.

Detta var några exempel på hur det här slår mot den enskilde bonden. Det innebär alltså att detta är vad en lantbrukare med en i dag låg lön måste klara att betala. Det slår mot de pengar som är kvar för ens eget arbete. Jag noterar också att vi har väldigt svårt att klara t.ex. avbyttjänsten. Bonden själv drar in på allt det som inte är absolut nödvändigt.

Jag besökte ett lantbrukarpar i Rickardås utanför Uppsala i går. För att klara denna situation hade man just dragit in på ledigheten, och det är precis det som sker.

När det gäller dessa tre olika typgårdar skulle det göra 19 800 kr – nu talar vi om en situation då skatten på dieselolja sänks till samma nivå som skatten på eldningsolja och att man slopar avgiften på kvävegödsel. Detta är alltså steg 2, enligt Björks förslag. Det gör 19 800 kr för mjölkproduktionen, 39 700 kr för svinproduktionen och 42 200 kr för spannmålsproduktionen. Detta är alltså den totala bilden. Man ser väldigt tydligt hur hårt dieseloljeskatten slår på de enskilda företagen. Men det som jag nu har sagt kan säkert kompletteras av mina kamrater.

Låt mig då gå över till den andra frågan som handlade om EMU och 2000-förhandlingarna. Det finns två dimensioner i detta. EMU skapar en betydande osäkerhet för en långsiktigt kapitalintensiv näring. Vi har haft ett grönt s.k. agrimonetärt system vars detaljer jag inte vill trötta utskottets ledamöter med. Systemet kommer att finnas kvar ytterligare tre år för de länder som står utanför. Vi känner ingen större oro för det första året, eftersom den förhandlingen gick bra. Vi tycker att vår jordbruksminister där har gjort ett bra arbete. Om Sverige fortsatt står utanför EMU år 2 och år 3 skapas en betydande osäkerhet för hur vi skall hantera en sådan situation.

Den andra delen som är minst lika viktig, och kanske viktigare för oss bönder, är att Sveriges hela inställning till EMU-frågan riskerar medföra att Sverige tappar inflytande. Det är alltså en trovärdighetsfråga. Det handlar om att delta i Europeiska unionens samarbete och om att den svenska rösten skall vara tillräckligt tung. Vi märker här en direkt påverkan. Vi har som bekant omfattande kontakter både med parlamentet och med EU-kommissionen. Det är ganska jobbigt att inleda varje argumentation med att försöka att förklara den svenska positionen när det gäller EMU, och det är klart att det inverkar på vår möjlighet att påverka Europeiska unionens utveckling.

Kommer vi att drabbas värre? Ja, det beror väldigt mycket på hur vår jordbruksminister och Jordbruksdepartementet sköter den förhandling som vi är mitt uppe i. Vid sidan av de andra länderna har vi mycket speciella frågeställningar där vi klart kan se i de förslag som har lagts fram av EU-kommissionen att vi är förfördelade jämfört med andra länder. Ett sådant exempel är majsensilage. Ett annat exempel är extensifieringspremier. Det

hänger samman med att man inte tar hänsyn till klimatförhållandena i norra Europa.

Om vi skall ha möjlighet att ta hem detta krävs en omfattande insats, och framför allt ett alliansskapande med andra nationer. Det land som då ligger oss nära är Finland. Vi från LRF har haft ett mycket omfattande samarbete, dels med den finska bonderörelsen, dels med Finlands jordbruksminister och jordbruksdepartement. Vi har presenterat ett omfattande material om t.ex. majsensilage. Vi har också presenterat detta material i kommissionen, och vi har noterat att det finns stora likheter i positionerna mellan Finland och LRF.

Det skulle självfallet gynna saken om vi hade en närhet i positionerna och arbetet. När det gäller de samtal som vi har haft med vår jordbruksminister känner jag förtroende för att jordbruksministerns ambition är mycket tydlig, nämligen att klara hem de mycket komplicerade förhandlingarna till fördel för Sverige. Jordbruksministern är inte här i dag, men jag utgår ifrån att i denna ambition måste också ingå ett nära samarbete med vårt broderland Finland.

Jan Hveem: Vi börjar med frilandsföretaget som belastas med olika skatter och avgifter. Då ser ni skillnaden mellan ett svenskt och ett holländskt eller danskt företag. Om ni undrar över siffrorna kan jag säga att säsongarbetskraften gäller arbetsgivaravgifter på den säsongarbetskraft som vi har i Sverige. Småföretagarstödet är den 5-procentiga nedsättningen som gäller för samtliga småföretag i Sverige. Det stödet kan oftast utnyttjas bara i begränsad omfattning av våra frilandsföretag, eftersom de har en väldigt kort period med mycket höga lönesummor, vilket gör att de har svårt att utnyttja stödet fullt ut. Men om de skulle göra det handlar det om dessa pengar.

När det gäller merskatten på 5 000 kr per hektar har vi ett stort kapitalbehov i våra företag. Ett frilandsföretag på 10 hektar skulle då ha ytterligare 50 000 kr per år. Detta skulle kunna kapitaliseras och ge investeringar på uppemot 600 000–700 000 kr i förbättrande åtgärder såsom rationaliseringar, miljöförbättringar och annat som skulle komma både konsumenter och företagare till del.

Från växthusodlingen lyfter vi ut en siffra, och det är naturligtvis energibeskaftningen. Jag har ingen overheadbild på det, men jag kan beskriva det ändå. Vi kan ta ett normalstort gurk- eller tomatföretag i södra Sverige som exempel. Det betalar in en koldioxidskatt på ca 100 000 kr per år. Det skulle alltså den enskilde företagaren kunna spara in. Detta skulle kunna ge upphov till ganska stora investeringar när det gäller förbättringar i fråga om växthus, t.ex. energibesparande åtgärder när det gäller uppvärmningen.

Det här tycker vi är oerhört viktigt eftersom våra företag är för små. Om vi skall komma framåt måste vi få större möjligheter att investera. Ett borttagande av särskatter skulle betyda mycket, framför allt när det gäller investeringsviljan.

EMU-frågan har inte behandlats särskilt inom trädgårdsnäringen. Efter lång diskussion tog vi positiv ställning till EU-medlemskapet som sådant, trots att vi som kollektiv näring förlorade radikalt på det medlemskapet, åtminstone på kort sikt. Nu har vi förhoppningsvis en längre horisont än så. Personligen tror jag att EMU är någonting som kommer, eftersom vi är med i

unionen och vi på något sätt måste fortsätta att vara med i den om vi inte skall gå ur. Troligen skulle svensk trädgårdsnäring på mycket kort sikt tjäna på att stå utanför. På längre sikt handlar det mycket om våra kapitalanskaffningsmöjligheter och andra möjligheter när det gäller att investera för att kunna driva produktionen vidare. Därför tror jag att även svensk trädgårdsnäring på lite längre sikt ställer sig positiv till ett EMU-medlemskap.

Ordföranden: Det finns ytterligare tre svarande. Sedan tänkte jag att vi skulle ta en liten fruktpaus.

Åke Karlsson: Jonas Ringqvist ställde frågor till mig om hur vi prioriterar. Det gällde skatter och regelverk.

Småbrukarna har haft en diskussion om vad vi vill prioritera. Vi har sagt att vi inte går ut och agerar för att de här skatterna skall sänkas. Vi har tittat lite på hur det slår. Det visar sig att våra medlemmar är förlorarna. Vinnarna är de stora användarna av konstgödsel, bekämpningsmedel osv. Därför har vi sagt att vi inte skall gå ut och driva den frågan.

Vad är det då som vi tycker är viktigt? Jo, det är regelverken när det gäller småskaligheten. Vi tycker att det är på den punkten som vi har vår chans att kämpa för att behålla hemmamarknaden. Det tror jag är mycket viktigt.

Hans Jonsson sade att ingen kan tänka sig hur det ser ut med GATT och den här globaliseringen. Det kan man inte göra fullt ut, men jag har försökt tänka lite och se trender. Det här skrämmer mig fruktansvärt. Jag tror inte på att vi här i Sverige kan rädda svenskt jordbruk genom att erövra marknader ute i Europa. Problemet är ju de stora överskotten. Om vi går utanför Europa och ser hur det ser ut i USA i dag infinner sig direkt frågan: Vad kommer dessa GATT-förhandlingar att leda till? Det kanske inte är dansken som är hotet i framtiden. Det kanske är amerikanerna som är det.

Jag tror att det allra viktigaste är att behålla den svenska marknaden. På den punkten får vi inte ge oss en tum. Och jag tror att vi har en jättechans att göra det om vi också får i gång den här småskaligheten. Vi skall inte lägga ned det som finns, men vi måste få i gång småskaligheten också. Detta är inte bara ett producentintresse. Det är i allra högsta grad ett konsumentintresse. Det är ju faktiskt så det ser ut framöver. För att konsumenten skall kunna vara riktigt säker på vad det är han stoppar i munnen är det viktigt att det kommer från en lokal producent som han känner. Jag tycker att den här medvetenheten ökar bland konsumenterna.

Vad ser vi då för hinder när det gäller regelverket? I dag är det ju skapat för den här storskaligheten. Vi kan titta på ett stort slakteri. Där finns det utrymme för att anställa en besiktningveterinär. Men det blir ganska stora kostnader för ett småskaligt slakteri. Vi har faktiskt fått i gång ett par – ett i Söderköping och ett i Stigtomta – så vi har lite erfarenhet av det här. Vi efterlyser en mer samlad kompetens. När jag pratar om småskalighet kanske jag menar ett gårdsslakteri, med bara den egna produktionen som minsta gemensamma nämnare. Sedan kan det finnas grupper av lantbrukare som slår sig samman, frågar vad närmarknaden vill ha och producerar det. I det här avseendet skulle vi vilja ha lite hjälp.

Sedan är det en sak som den här småskaligheten faller på. Jag är mycket glad åt att en avgående länsveterinär i Gävleborg tog upp reglerna för slakt-

avfallet; när man avgår brukar man ju säga som det är. I Norrland skall vi t.ex. frakta riskavfall – t.ex. en gris som har dött – till Norge, och det besiktigade slaktavfallet skall köras till Finland. I södra Sverige får man väl köra till Stenstorp. Det finns en regel som säger att om en liten gris som väger 25 kg dör skall den ligga. Sedan kommer man och hämtar den. Det kostar 1 400 kr att bli av med den. En ko kostar 1 900 kr. Det här måste ni ta tag i. Jag vädjar till er. Det här sätter nämligen stopp för all småskalighet. Jag eller någon annan som har ett litet slakteri – jag kanske slaktar tio djur den här veckan – kan ju inte leja en bil och köra allt till Stenstorp. Det faller ju på det. Det handlar om sådant som är biologiskt nedbrytbart, därför måste det kunna hanteras på gårdsnivå. Som jämförelse kan ni tänka på att man skjuter hundratusen älgar och hundratusen rådjur och kronhjortar. Det avfallet lägger man ute i skogen på vintern så tas det om hand. Det är inget problem.

Man säger att vi på grund av smittorisken skall frakta avfallet hit och dit, men om det blir mul- och klövsjuka på gården säger man att det skall grävas ner på gården på grund av smittorisken. Det är lite motsägelsefullt.

Jag vädjar till er att ta tag i detta så att den här småskaligheten kan komma i gång. Det tycker vi är absolut nödvändigt.

Tack!

Harald Svensson: Göte Jonsson tog i sin avslutande fråga upp detaljeringsgraden på det svenska regelverket jämfört med läget i andra länder. Jag utgår från att frågan avser jordbrukarstödsdelen.

Sammanfattningsvis kan vi säga att det, när det gäller de generella direktstöden, dvs. arealstöd och djurbidrag, nog inte finns anledning att tro att det är någon skillnad i detaljeringsgraden.

Sedan kan jag gå över till regionalstöden. I Sverige har vi en konstruktion med dels en EU-finansierad del, dels i norra Sverige en nationellt finansierad del. Detta ger förstås anledning att tro att det finns en något högre detaljeringsgrad i Sverige.

När det gäller den tredje stödformen, miljöstöden, bör man lägga märke till att det svenska miljöprogrammet är förhållandevis stort i relation till jordbruken i andra länder. Vidare har revisorerna vid ett revisionsbesök från kommissionen pekat på att regelverket i Sverige är komplext, alltså det regelverk som vi har lämnat in och fått godkänt. Å andra sidan framhåller man också att det självfallet är upp till svenska myndigheter att föreslå den typ av miljöprogram som man önskar.

Tack!

Peter Einarsson: Herr ordförande! Vi fick en fråga från Jonas Ringqvist om hur vi ställer oss till förslagen i Björks utredning och även till LRF:s synpunkter på dessa s.k. ryggsäcksfrågor.

Jag skall ta upp detta mycket kort och enkelt. Jag skall nämna tre punkter. Den första är självklar, nämligen att vi har en gemensam europeisk jordbrukspolitik. Vi har en gemensam europeisk marknad. Detta kräver i huvudsak lika villkor. Annars straffas vi både i förhållande till jordbrukspolitiken och i förhållande till marknaden. I den principiella frågan har vi inte någon annan uppfattning än Björks utredning och LRF.

Punkt två: Vi tycker inte att den nödvändiga kompensationen får ske på bekostnad av de existerande ekonomiska miljöstyrmedlen, utan den måste ske i andra former.

Den tredje punkten, som jag skulle vilja ta upp och som är märkligt frånvarande i den här diskussionen, är att vi inte får glömma att det stora långsiktiga problemet för det svenska jordbrukets lönsamhet faktiskt är de politiskt beslutade prissänkningar som har skett under 1990-talet. Som flera talare har visat har priserna på jordbruksprodukterna stått stilla i nominella kronor sedan 1990. Samtidigt har konsumentprisindex stigit med i dag kanske 24 eller 25 %. Det är alltså den nettosänkning av priserna som bönderna i reella termer har fått se. Man kan också uttrycka det som att man i dag köper ekologiska livsmedel för samma pris som man köpte motsvarande konventionella livsmedel 1990. Det totala värdet av den här uteblivna prisföljsamheten kan uppskattas till ungefär 6 miljarder kronor, varav kanske ungefär hälften har kompenserats i form av ökade stöd efter EU-inträdet. Det är alltså en mycket större fråga än frågan om dessa ryggsäcksskatter. Den är naturligtvis också svårare att angripa. Men vi vill gärna poängtera att vi inte skall glömma den.

Liggande förslag till CAP-reform kommer enbart att förvärpa den här saken därför att man fortsätter i samma riktning. Vår grundinställning är att jordbrukspolitiken måste utformas på ett sådant sätt att vi på sikt får en situation där konsumenterna betalar bönderna för vad det kostar att producera maten. Det skall inte vara rakt motsatt utveckling, som vi har i dag.

Jag skall lägga på en overheadbild som mycket enkelt sammanfattar våra åtgärdsförslag. Jag skall ta upp detta punkt för punkt.

Vi tycker att el- och eldningsoljeskatter skall sänkas till samma nivå som motsvarande industrier har. Det är inte rimligt att Lantmännens anläggningar skall ha en annan skattenivå när det t.ex. gäller foderframställning än vad en bonde har om han gör detta på gården.

Vi menar att man skall behålla nuvarande nivåer på diesel- och handelsgödselskatterna, därför att den typen av beskattning när det gäller resursanvändning eller miljöbelastning är framtiden i fråga om skattesystem. Det är den typen av skatteväxling som vi måste gå emot. Det ger helt fel signal att plocka bort skatterna. Däremot menar vi att jordbruket måste kompenseras i motsvarande grad i andra former. Vi har inte bundit oss vid någon speciell lösning. Min personliga gissning är att det vettigaste vore en kombination av olika saker. Jag tycker att småbrukarnas påpekande om de döda korna och kvittblivningsavgifterna är ganska intressant. Kostnaden för att bli av med två döda kor motsvarar alltså skatten på en kubikmeter diesel. Arbetsgivaravgifter är givetvis något annat som man kan titta på. Man kan också titta på avbyttjänsten, ökning av vallstöd eller andra miljöstöd. Det finns ett antal saker som man kan diskutera. Det här klarar vi inte av att lösa i dag.

Det sista som vi vill poängtera under den här punkten är att den svenska regeringen, med tanke på att vi redan har dessa miljöstyrande skatter i Sverige, självfallet borde agera mycket hårdare internt i EU för att på sikt nå fram till en harmonisering i rätt riktning, dvs. uppåt. Det kan givetvis inte göras med någon trovärdighet om de här skatterna samtidigt tas bort i Sverige.

Slutligen skall jag ta upp bekämpningsmedel. Det är en punkt som inte har varit uppe i dag. LRF är lite otydligt i den frågan. Vi vill vara tydliga och säga att vi vill behålla eller höja nuvarande skattenivå. Vi har i dag en mycket låg skatt på bekämpningsmedel jämfört med Danmark. Och vi menar inte att den kostnaden skall kompenseras.

Tack!

Ordföranden: Tack för det! Vi skall alldeles strax ta en liten paus på en kvart. Direkt efter pausen undrar jag om Ewa Rabinowics från SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, kan ta några minuter och presentera den rapport som togs fram i går angående just Agenda 2000 och konsekvenserna, så att vi får lite mera kött på benen.

I övrigt har sex personer viftat och vill ställa frågor på det här området. Sedan skall vi försöka gå över mera på livsmedelsindustrin, exportfrågor och forskning. Så ligger landet.

Nu tar vi en fruktuppslut på en kvart. Klockan tolv sätter vi i gång igen.

Ordföranden: Då innan vi fortsätter – vi skall ta ett antal frågor samlat sedan – tänkte jag ge Eva Rabinowics, som finns på Sveriges lantbruksuniversitet, möjlighet att mycket kort säga någonting om den nya rapport som presenterades i går angående konsekvenserna av Agenda 2000. Varsågod, Eva.

Eva Rabinowics: Rapporten finns – när jag nu ändå får möjlighet att marknadsföra den – som Ds 1998:69. Den innehåller massvis med tabeller, och jag hinner givetvis inte berätta tillräckligt mycket om den. Vi har haft en presskonferens om den här rapporten och då delade vi upp jobbet på flera presentatörer. Alla mina gamla overhead-bilder var anpassade efter detta, så här kommer någonting väldigt hastigt hopkommet. Jag ber om ursäkt för kvaliteten. Detta är alltså snabbt gjort.

Låt oss börja med effekter på produktionen. Som vi alla kunde se från den presentation som Jordbruksverkets generaldirektör höll innebär Agenda 2000 att man sänker priserna och kompenserar med direkta bidrag. Det är inte full kompensation. Konsekvensen för produktionen har vi uppskattat med hjälp av en jordbrukssektorsmodell som har utvecklats av Lars Jonasson, och den ser ut som framgår av den här tabellen. Vi tror att spannmålsproduktionen kommer att sjunka och oljeväxtproduktionen faktiskt att öka. Det beror på att trädan blir mer attraktiv, och man kan gå över mera till höstsäd. Produktionen av sockerbetor påverkas inte eftersom den är kvoterad. Samtidigt påverkas ju sockerbetsproduktionen indirekt i och med att kvotvärdet förändras. Mjölproduktionen kommer att öka eftersom den mjölkvot som Sverige har kommer att öka. Nötköttproduktionen kommer att sjunka.

Som ni kan se finns det en viss negativ produktionseffekt, men man skulle kunna säga att realt sett är effekterna av Agenda 2000 på produktionen ganska måttliga. Mycket beror på att effekterna inte är fullt så måttliga på inkomst och förmögenhet. Det blir en inkomst- och förmögenhetsomfördelning. Att resultaten blir som de blir beror på att jordbruksproduktionen är mycket starkt styrd av regler.

Om man skall kommentera och sammanfatta detta kan man säga att effekterna på produktionen blir relativt små. Däremot får vi en inkomst- och för-

mögenhetsomfördelning. Detta beror på att jordbruksproduktionen inte är som alla andra verksamheter. Den är oerhört starkt styrd av kvantitativa regler. Det finns mjölkkvoter, det finns bidragsrätter, det finns åker som är berättigad till stöd och som inte är berättigad till stöd, det finns olika stödvolymmer osv. Utformningen av dessa regler har en mycket stor effekt på lönsamheten och på produktionens inriktning. Världsmarknadsprisernas utveckling spelar mindre roll. Även de studier som har gjorts internationellt på Europanivå visar samma sak. Mycket av effekten beror på att man har lättat på vissa bestämmelser, t.ex. kan oljeväxtodlingen expandera eftersom man har anpassat sig till en överenskommelse.

En annan effekt som man också skulle kunna betona är att det blir mindre viktigt att producera och mera viktigt att äga vissa tillgångar. Stödet kapitaliseras i bidragsrätter, och vi får alltså omfördelningseffekter. Åkermarker, djurstallar och dikor blir mindre lönsamma att ha medan produktionsrätter blir mera fördelaktiga att ha. Allt detta bygger på tabeller som finns i rapporten, som jag skall försöka låta bli att sammanfatta för fort!

Ekonomer brukar sammanfatta effekter i form av välfärds kalkyler, och här finns en välfärds kalkyl för Sverige utifrån hela reformen. Enligt de beräkningar som vi har gjort – i ecu – skulle producenterna förlora 62 miljoner ecu. Konsumenterna vinner förstås, och skattebetalarna förlorar, eftersom reformen går ut på att överföra betalningen från konsumenten till producenten. Det finns ett litet plus för Sverige i den här kalkylen. Man bör dock observera att Sverige är nettobidragsgivare, så på sikt kan effekten t.o.m. bli negativ.

Ikke desto mindre tror vi sammanlagt att reformen är värdefull att genomdriva och att den är ett steg i rätt riktning – dock ett litet steg. Långsiktigt behövs den här reformen, inte minst med hänsyn till WTO och östutvidgningen, men även där behöver man långsiktigt gå vidare. Vi tycker alltså att detta är ett litet steg i rätt riktning och att det behövs eftersom mycket av de förbättringar som man har annonserat skall komma, t.ex. i och med östutvidgningen, är ganska temporära. Om man inte betalar bidrag till Östeuropa kan man komma i gång med förhandlingsprocessen, men man kan inte slutföra den.

På samma sätt kommer ju frågor om de direkta bidragen som kommer att bli allt viktigare i jordbrukspolitiken att aktualiseras i WTO-förhandlingar. Går det att få status på dessa bidrag? Kan man ha dem? Kommer man att kunna enas om att behålla dem? Den amerikanska jordbrukspolitiken har ju förändrats under tiden. Vi har dock gjort jämförelser med den amerikanska politiken för att se hur en amerikansk jordbrukspolitik skulle se ut för svensk del, och vi har funnit att skillnaden mellan EU-stöd och amerikanska stöd inte är fullt så stora som kanske görs gällande.

Mer frågor kan jag svara på om det behövs. Annars är ni varmt välkomna att läsa rapporten!

Ordföranden: Tack, Eva! Vi får återkomma med frågor i frågebatteriet.

Eskil Erlandsson: Tack så mycket, herr ordförande! Vi har fått en mycket bra och utförlig faktaredovisning. Denna faktaredovisning har pekat på ett antal konsekvenser. Nu skulle jag vilja rikta min första fråga i första hand till

Livsmedelsindustrierna, till Livsmedelsarbetarförbundet och till Lantarbete-
reförbundet, och den här frågan är delad i tre delar.

För det första: Överensstämmer den bild som är redovisad i dag med den bild som ni har? För det andra: Vilka konsekvenser har den förda politiken fått för de organisationer, medlemmar och företag som ni representerar, och vilka konsekvenser kan den politik som kan förväntas föras om ingenting händer få för era medlemmar och organisationer? För det tredje, och kanske viktigast: På vilket sätt deltar ni i kampen för att Sveriges bönder skall få rättvisa och likställda konkurrensvillkor?

Min andra fråga är – och den riktar sig kanske i första hand till Småbrukarna och LRF: Vad mer än förbättrade och likställda skatte- och konkurrensvillkor behövs för att vi skall få fler nya företagare in i lantbruksnäringen? Nya företagare behövs ju för att vi även fortsatt skall kunna hålla det svenska landskapet öppet och för att den allmänna servicen skall kunna behållas i alla delar av vårt land.

Det var mina två frågor. Tack!

Harald Nordlund: Jag vill vända mig till LRF med ett par korta frågor. Även om klockan nu är tolv, och vi avvaktar och ser om vi skall lyckas påverka konkurrenterna, dvs. rentav hänga på konkurrenterna en ryggsäck i stället för att lyfta av vår egen, vill jag fråga: I avvaktan på att vi lyckas med detta, kan ni då tänka er att diskutera alternativa vägar till just att lyfta av ryggsäcken? Det är min ena fråga.

Hans Jonsson, du sade: Inte bara ryggsäcken. Vi måste satsa från näringens sida. Då skulle jag vilja veta vad du avser. Menar du att vi i dag är ganska dåliga på att marknadsföra svenskt jordbruk och svenska jordbruksprodukter? Vi har någonting bra att marknadsföra, men vi är urusla på att göra det. Är det det du avser?

Får jag också, ordförande, ställa en fråga till departementet? I så fall skulle jag vilja fråga: Diskuteras ytterligare styrmedel för att stimulera till en storskalig ekologisk omläggning av jordbruket?

Gudrun Lindvall: Jag har en fråga som jag skulle vilja rikta till både Ingbritt Irhammar, Åke Karlsson, någon från LRF och Peter Einarsson. Jag utgår från en artikel som jag har läst i Smålandsposten, där Jordbruksverkets generaldirektör sade att jordbruk i Kronoberg kanske inte var så troligt i framtiden därför att förutsättningen för att ett lantbruk skulle klara sig var att man i alla fall hade bärkraft att ha en anställd. Därför undrar jag hur ni ser på detta. Tror ni att det kommer att bli en strukturrationalisering i framtiden? Tror ni att den är nödvändig? Är den önskvärd? Kan vi undvika den, och i så fall: Vad skall vi göra för att undvika den? Från mitt parti ser vi naturligtvis *inte* gärna en strukturrationalisering som slår ut fler småbrukare.

Kaj Larsson: Jag skulle vilja ställa en fråga till Hans Jonsson. Vi har ju mötts flera gånger, både med och utan ryggsäck, och haft jordbrukspolitiska debatter, och då som nu framför du de här synpunkterna om att vi måste sänka skatterna. Jag har i och för sig full förståelse för detta, men du framställer detta totalt för det svenska jordbruket. Min fråga är: Finns det några modeller som man har plockat fram för enskilda gårdar i jämförelse med Danmark,

både i södra och i mellersta Sverige? Jag frågar detta, därför att man kanske hade fått en bättre förståelse för det, inte bara vi här, utan andra i detta hus som skall besluta om förändringen.

Jag vill också fråga dig: Är det bara dieselskatt, energiskatt och avgifter som är avgörande för svenskt jordbruks framtid? Du sade någonting om att vi också skall bidra med någonting. Innebär det att det är strukturförändringar som måste till, dvs. att få större enheter, större djurenheter osv. för att kunna klara framtidens konkurrens?

Jag har också en kort sista fråga: Om diesel- och energiskatterna skulle förändras, vad skulle det innebära, eftersom det är problem med grisproduktionen i dag? Vad skulle detta innebära per kilo på grisen, och vad är priset i Danmark respektive Sverige i dag?

Carl G Nilsson: Herr ordförande! Jag har framför mig en debattartikel från det senaste numret av tidningen ATL, som har rubriken Fuska inte bort det friskaste jordbruket i Europa. Den är skriven av Åke Södergren, förbundsordförande i Livsmedelsarbetarförbundet, och Leif Håkansson, förbundsordförande i Svenska Lantarbetareförbundet. Vi har ju förmånen att ha dem här i dag. De skriver i den artikeln bl.a.: Vi accepterar inte skattesänkningar på konstgödsel och dieselolja.

Jag skulle vilja fråga: Innebär det att ni inte accepterar de analyser och ställer er bakom de slutsatser som görs i Björks utredning? Jag skulle gärna vilja att ni utvecklade lite grand motiv för vad ni har skrivit här.

Caroline Hagström: Jag har en fråga till trädgårdsnäringsen: Neddragningarna inom forskningen vid universiteten har skett delvis för att näringslivet självt skall bidra med medel. Vilka förutsättningar finns det från trädgårdsnäringsen att göra detta?

Ann-Kristine Johansson: Jag har en fråga, som jag riktar till Svenska Lantarbetareförbundet, som hänger ihop med vad Eskil Erlandsson sade. Jag vill höra hur ni ser på framtidens möjligheter att jobba inom branschen och vilka utvecklingsmöjligheter ni ser när det gäller att höja statusen på arbetet, att få fler att söka till naturbruksskolor osv. Tack!

Anders G Högmark: Jag har två frågor, och den ena är något av en följdfråga till Göte Jonssons om regelsystemet. Svaret på frågan om regelsystemet var att ett antal regler var väldigt detaljrika och att ett annat system var väldigt komplext, bevitnat och vidimerat av EU:s revisorer. Min fråga är: Vilka mervärden uppfattar verket att denna komplexitet och denna detaljrikedom har tillfört näringen? Om det inte har tillfört någonting: När är man beredd att aktivt inte bara tala om förändringar, utan också verka för dem? Om arvet inom verket från tidigare känns besvärande: Vilka fräscha, nya grepp avser verket att nu genomföra, och uppfattar verket att det finns ett större gensvar för sådana förändringar, inte bara verbalt utan också handlingsmässigt, hos den nuvarande jordbruksministern?

Den andra frågan rör marknaden. Hans Jonsson gav ett brett perspektiv på detta och talade om sina fyra spelplaner, där marknaden var en av dessa fyra spelplaner. Efter att ha lyssnat några år på ambitionerna att nå ut på marknaderna, inte minst exportmarknaden, med svenska förädlade produkter,

smyger det sig på en vag känsla av att tempot inte riktigt har blivit det man hade hoppats på. Motgångar får man alltid lära sig av i livet; det är det som danar personligheten. Men det går något långsammare, och på något sätt får man inte kassera in de här marknadsandelarna. Nu kan man ha en liten filosofisk tanke och säga att det här med att inte importera någonting utan bara exportera någonting har enligt gammal merkantilistisk skola aldrig gagnat eller utvecklat välbefindandet i världen någonsin. Men går det över huvud taget att förena en hög exportambition med att vara väldigt restriktiv när det gäller importen?

Jag vill gärna höra någonting av LRF:s, och gärna den övriga livsmedelsbranschens, syn på detta: Har vi för höga ambitioner, eller är ambitionerna riktiga när det gäller exportmarknaden, och det i stället är ett antal saker – kapital, kompetens eller någonting annat – som saknas om vi skall kunna nå de här framgångarna?

Jag vill ta upp en sak till, med ordförandens oändliga tålamod: Hans Jansson talade mycket om den svenska modellen, och den innehöll många positiva kvaliteter. Men när man i dag och under åren har sett vilket elände den har inneburit för den svenska lantbruksnäringen, börjar man kanske drömma om den finska modellen i stället.

Ordföranden: Nu får ni som har känt er träffade av frågor begära ordet och svara. En del frågor glider nästan in på nästa sjuk, men det gör ingenting, utan ni kan svara på dem också.

Ingbritt Irhammar: Ja, herr, ordförande, då vill jag först faktiskt tacka Gudrun Lindvall för frågan. De människor som känner mig och vet hur jag arbetar blev nog lika chockade som jag själv när jag fick se denna artikel i Smålandsposten. Det kom också in en rättelse sedan.

Det som ligger till grund för att man kan tolka saker olika är ju just det som jag framförde där, precis som jag har gjort här: Det är strukturförändringar på gång. Jag visade ju en bild på hur vi har minskat antalet företag under en elvaårsperiod med 20 000. Det fordras insatser för att bromsa upp det här, annars blir det problem att hålla kvar öppna landskap och en levande landsbygd. För det behövs betande djur. Här behövs alltså insatser av politiker, och det är väldigt viktigt att det framförs. Då är det ju lönsamheten det gäller; man måste se till att även de mindre bruken klarar sig.

Det jag sade om den sociala situationen sade jag för att jag fick en fråga om varför det inte är fler yngre som börjar inom jordbruket. Jag hade med mig en bild i dag också, men jag strök lite grand för att vinna tid. Jag hade tänkt visa på åldersstrukturen – det finns i mitt material – och påvisa att 20 % av företagen är 65 år eller äldre och att endast 7 % är under 35 år. Vi har förhört oss lite om vad detta beror på, dvs. att man inte startar. Ja, man diskuterar lönsamheten, naturligtvis, men det andra problemet är jordbrukarnas sociala situation som ofta lyfts fram. Man har ju svårt för att vara ledig, vilket har framförts här tidigare. Det är då en sådan fråga som det gäller att finna lösningar på. Det gäller alltså att kunna finna ledighet för att yngre människor skall vilja ta över.

Det andra som jag skall svara Anders Högmark på gäller vår syn på att möjligtvis förenkla. Ja, vi har ju samma syn som departementet på det här

området, och som jag uppfattar det även näringen: Vi är för att försöka finna förenklingar. Nu arbetar ju Miljöstödsutredningen. Låt oss bara hålla tummarna allihopa för att det nu inte är alltför många särintressen som dras in i bilden i den här verksamheten utan att man kan få fram färre antal stöd och förenkla så att vi bättre kan utnyttja den kvot vi har från EU.

Hans Jonsson: Herr ordförande! Det var en mängd frågor, och jag ber att vi kan få komplettera varandra här. Kan Lars-Erik Lundkvist t.ex. ta andra modeller här och ge några ytterligare svar på Kaj Larssons fråga, så skall jag försöka beta av en del av det andra.

Först vill jag i alla händelser gärna kommentera Rabinowics uppgifter om att oljeväxtodlingen kommer att öka med 25 %, vilket jag tror vore välgörande att få en mycket tydlig förklaring till. I verkligheten är det så att Sverige har tappat hälften av sin oljeväxtodling, vilket är mycket allvarligt, därför att oljeväxterna är en del i möjligheterna att skapa miljövänliga produkter, och det är en mycket viktig omväxlingsgröda i Sverige. Enligt alla de analyser som jag har sett hittills, där man kommer att jämställa arealersättning på oljeväxter med spannmål, skulle den trenden förvärras ytterligare. Det skulle vara helt omöjligt att bedriva en lönsam oljeväxtodling i Sverige, och därför vore det bra att få det klarlagt.

Jag vill också när vi diskuterar växtodling nämna det exempel med ett kombinationsföretag som vi redovisade här tidigare. I intäkterna för det kombinationsföretaget ligger också en del andra intäkter, körslor m.m., så en ren växtodlingskalkyl i dag ligger betydligt under de 5 kr i timmen som redovisades, bara som en upplysning.

När det gäller Eskils fråga om fler nya företagare vill jag säga att det handlar om ett enda ord: framtidstro. Det handlar alltid om enskilda människors vilja och mod att satsa som egenföretagare. Det är därför det är så viktigt att vi nu inte i den här diskussionen plockar ut vissa delar av det åtgärds paket som är nödvändigt för svenskt lantbruk och säger att vi tar bort skatter och jämställer med industrin. Ja, men det är ju fullkomligt befängt att Volvo är befriat, men en småföretagande bonde är inte befriad. Vi måste se hela det åtgärds paketet i ett sammanhang. Det handlar alltså om att både ta bort och neutralisera de här olika avgifterna och samtidigt se till att utnyttja t.ex. miljöstödet fullt ut. Det handlar om att se till så att vi får hem Agenda 2000-förhandlingarna. Det handlar om en mängd olika områden, och de måste hållas ihop. Börjar vi plocka ut en del, då kommer misstron tillbaka, och det är viktigt att vi ger en tydlig signal om att vi är beredda att satsa på detta. Det här är ett åtgärds paket som ger signalen framtidstro, för det är den enda möjligheten vi har.

Jag vill också säga något om alternativa vägar här. Det var väl Nordlund som ställde frågan. Vi från näringen är naturligtvis beredda att diskutera olika vägar och olika alternativ, under en bestämd förutsättning, nämligen att ambitionen är att neutralisera kostnadsnackdelarna gentemot våra konkurrentländer. Om den är tydlig och klar – svar ja – då kan vi gärna sätta oss ned och konkretisera en sådan diskussion, men det förutsätter att vi känner ett förtroende för varandra i den diskussionen.

När det gäller vad vi måste göra i övrigt pekade jag väldigt tydligt på att vi aldrig tidigare har satsat så offensivt som vi gör nu. Om jag tar LRF, som ändå är en liten del av den totala bonderörelsen, så ligger vi med investeringar på i storleksordningen 1 miljard – från en bondeorganisation – i framtidsinvesteringar. Det gäller allt från etanol till nya marknader och nya förutsättningar för Sveriges bönder. Vi har aldrig satsat så hårt som vi gör nu. Och jag vill understryka att det självklart är vårt huvudsakliga ansvar vad som händer med det svenska jordbruket. Vi gör allt från exportsatsningar via strukturrationaliseringar till produktutveckling. Huvudansvaret för marknad, produktutveckling osv. har ju våra företag, men det vi ser framöver är att det inte kommer att räcka att vara bra, utan man måste vara överlägsen. Det krävs en överlägsenhet i marknadsorganisation, en överlägsen produktutveckling och en överlägsen kostnadsbild. Med det kan vi expandera och ha ett levande lantbruk.

När jag jämför våra företag med andra företag i andra länder ligger vi långt framme. Vi har en duktig industri. Men samtidigt måste man ha respekt för att det tar tid att bygga upp marknader i andra länder. Vi har nyligen anställt tidigare exportrådets chef i Japan i LRF. Ambitionen är att inom en treårsperiod jobba upp den japanska marknaden, men vi säger samtidigt att det kommer att ta minst tre år innan vi kommer att se *något* resultat, och det handlar *bara* om att satsa pengar. Vi ser på vår utveckling i Tyskland, där vi har haft stora framgångar, inte minst genom vår satsning på restaurangväggar. Kungäppet gör ju strålande insatser, och jordbruksministern gjorde en bra insats på *Grüne Woche* i fredags. Vi ser alltså att det finns ett stort intresse, men det tar tid att jobba upp en marknad, och det vet alla som jobbar med export. Detta betyder dock att vår ambition att klara det är utomordentligt hög.

När det gäller strukturrationaliseringen kan vi bara konstatera att vi har haft en produktivitetstutveckling i svenskt lantbruk som ligger över vad verkstadsindustrin har haft under de senaste 30 åren.

Jag kan bara som exempel nämna att det år 1950 fanns 200 000 mjölkbönder i Sverige. I dag är det 13 000. Det har alltså skett en enorm produktivitetstutveckling. Och för att svara ärligt på den fråga som ställdes vill jag säga att vi aldrig kan stoppa strukturutvecklingen. Det enda som vi kan göra är att hejda den och att se till att den inte går så fort. I det arbetet gäller det att utnyttja alla de politiska medel som vi har. En möjlighet är t.ex. att använda det utrymme som finns i miljöstödet och rikta det till vall- och betesmarker. Det är en möjlighet som vi har. Därmed kan vi ge större förutsättningar.

Historiskt vet vi nämligen att om man så att säga släpper det och låter det gå är det alltid till slut den rika jorden som står ensam kvar. Och det finns ju många undersökningar som tyder på att om man skulle släppa detta, så är det delar av Skåne och delar av Halland och möjligen delar av Östergötland som skulle klara sig. I övrigt klarar vi inte situationen.

Samtidigt handlar det också om att ge möjligheter för bönderna. Vår ambition är att så många bönder som möjligt skall kunna bo kvar på sina gårdar och få en utkomst för sig och sin familj. Men alla kommer inte att kunna göra det genom att vara heltidsbönder. Det är därför som hela vårt projekt, Bondeföretagaren, inte bara är riktat till den egna gården, utan det handlar

egentligen om att finna en strategi för hur vi med gården som bas skall kunna utveckla vårt liv så att vi kan försörja oss och bo kvar i bygden. Det är grunden. Och det satsar vi från LRF utomordentligt tydligt på.

Sedan vill jag med anledning av Anders G Högmars fråga också understryka att hemmamarknaden alltid är central. Om man inte klarar hemmamarknaden, då klarar man inte det andra heller. Men i själva idén om en fri rörlighet ligger att man kommer att tappa. Och man måste kompensera detta, annars går man bara nedåt i spiralen. Det är därför som våra exportambitioner måste vara så tydliga.

Slutligen vill jag säga något när det gäller den svenska modellen. Om man ser på jordbruket och jordbrukspolitiken och hur vi hanterar denna situation så är det ingenting som jag känner någon större stolthet över. Men det som vi har är att vi är världsledande när det gäller kvalitet, djuromsorg och miljöhänsyn. Vi ligger fem–tio år före våra konkurrenter, och det är detta försprång som vi skall använda oss av. Men det förutsätter att vi har ekonomi i vår produktion. Det är den svenska modellen, dvs. det sätt som vi, Sveriges bönder, har valt att producera maten på i vårt land.

Jag ber om ursäkt att detta tar lite tid, men frågorna var inte helt enkla. Sedan vill jag gärna att mina kamrater förtydligar.

Jan Rosenström: Låt mig börja med att säga att 70 % av det som Sveriges bönder producerar går till livsmedelsindustrin för vidare förädling. Detta är svar på Ingemar Josefssons frågor. Jag vill då direkt slå fast att vi stöder såväl analys som förslag i den björkska utredningen, dvs. att det svenska lantbrukets konkurrenskraft definitivt är en angelägenhet för livsmedelsindustrin i Sverige. Då uppkommer också frågorna: Vilka blir konsekvenserna för industrin? Hur deltar vi i kampen? Jag kan svara på den sista först. Livsmedelsindustrins företrädare är med här i dag. Vi träffar företrädare för regeringen i olika sammanhang – näringsministern och jordbruksministern. Vi har bjudit in såväl näringen som jordbruksutskottet för att diskutera dessa frågor. Vi har träffats flera gånger.

Jag skall dessutom berätta något för er, vilket kanske är ett långt skott, men det ger oss faktiskt lite av den här exportfrämjande bilden. Förrförra veckan fick vi möjlighet att inför 103 av 104 svenska sändebud utomlands berätta om den svenska livsmedelsproduktionens framtid och möjligheter och framför allt den gastronomiska höjd som Sverige har nått för att vi skall få hjälp av vårt utrikesdepartement och andra. Sedan skall man ju veta att detta är ringar på vattnet som sprider sig också. Det är viktigt att vi är med överallt och framhäver denna fördel som vi har i Sverige.

Något som jag också tycker är viktigt att komma ihåg, vilket alla som sitter här vet, men vår omgivning glömmar det ofta, är att svensk livsmedelsproduktion blev medlem i EU den 1 januari 1995. Vi har mycket att lära och mycket att komma ifatt, inte minst när det gäller marknadsföring internationellt. Detta är svårt för mig som sitter i Industrihuset där pappersindustri, kemiindustri och verkstadsindustri finns och som inte tänker på detta eftersom de var med sedan 1973 genom frihandelsavtal. Det är en stor skillnad när vi ibland klagar på att det inte går tillräckligt fort i våra exportsatsningar.

Men det har gått jättefort. Tyvärr har detta år blivit en besvikelse på grund av ett antal omständigheter utanför vårt land.

Konsekvenserna om vi inte gör något är då kort och gott minskad konkurrenskraft och utflyttning. Jag har produktionschefen på Procordia Food i Sverige bakom mig. Detta företag står inför stora investeringar i sin potatisverksamhet. Procordia Food är den största enskilda potatisanvändaren i detta land, och en investering i detta land står och faller med råvarans pris och bl.a. dessa skatter. Man kan ju då säga att det vore enkelt att köpa potatisen utifrån och processa den i Eslöv. Det blir inte det. Då kommer denna anläggning i stället att flytta utomlands, eftersom det är billigare att flytta den färdiga produkten. Om vi får tid skulle jag gärna vilja att Ingmar Pihlsgård från Procordia Food ges möjlighet att berätta om denna specifika fråga som är ett utomordentligt bra exempel på det som vi här talar om.

Leif Håkansson: Jag representerar ca 10 000 anställda inom jordbruks- och trädgårdsnäring som är organiserade i Svenska Lantarbetareförbundet. Om man skall ha en total summa anställda kan man i princip fördubbla denna siffra. Ungefär 50 % av de anställda är organiserade och 50 % är av olika anledningar inte med i Lantarbetareförbundet. Det beror till viss del på att vi jobbar med väldigt små företag som de flesta av oss är på det klara med. En och en halv anställd i snitt per företag innebär att väldigt många jobbar i något slags familjär relation som i sin tur innebär att de inte vill ha med facket att göra. Det är bara att inse det.

Jag tror däremot att andelen lantarbetare ökar i förhållande till andelen egenföretagare. Det kan vi se om vi tittar bakåt några år och ser hur den här strukturrationaliseringen har slagit igenom. Och om vi skall ha någon chans att konkurrera på Europamarknaden, vilket jag i motsats till småbrukarna tycker är ett oerhört viktigt mål för att utveckla svenskt jordbruk och svensk trädgårdsnäring, då måste det ske en strukturrationalisering. Vår modell för denna strukturrationalisering bygger på ett resonemang om att vi skall kunna använda teknik, rationalitet och ekologi i ett. Just detta att ta större ekologisk hänsyn i jordbruks- och livsmedelsproduktionen tror jag är viktigt. Det är ett konsumentåtagande som ligger på näringen och som vi måste ta på allvar. Men då handlar det samtidigt om att kunna ha en produktion som är konkurrenskraftig och naturligtvis även rationell för att hålla nere kostnaderna.

Det är riktigt som har konstaterats här i dag att jag och Åke Södergren, som jag inte tror är här i dag, skrev en artikel i ATL i fredags om våra funderingar kring vad som behöver göras inom näringen. Vi har klart och tydligt sagt att det inte finns någon anledning att inte jämställa i princip industriell jordbruks- och trädgårdsproduktion med industrins villkor när det gäller energiskatter. De borde med det snaraste jämföras. Den linjen har vi fört under ett antal år.

Det är riktigt som Carl G Nilsson konstaterar, nämligen att man däremot, när det gäller diesel och kväve eller diesel, konstgödsel och bekämpningsmedel inte är inne på samma resonemang som man var i den s.k. ryggsäcksdiskussionen därför att det är en trovärdighetsfråga gentemot konsumenterna utifrån det ekologiska perspektivet och miljöperspektivet. Vi måste kunna hantera diesel- och kvävefrågan på ett sätt som innebär att man fortsätter att

bygga upp trovärdigheten gentemot konsumenterna. Det är också en arbetsmiljöfråga. Om vi skulle sänka kostnaderna på bekämpningsmedel är risken mycket stor att det skulle bli en ökad användning, och då försämras arbetsmiljön för de anställda i jordbruket, och det vill vi inte vara med om.

Vi har i denna artikel också tagit upp att det inte är enbart vissa tegelstenar i ryggsäcken som behöver lyftas väck utan att vi tror att det också finns anledning för bondekooperationen att titta ordentligt i de fickor som finns i denna ryggsäck och kanske rycka väck en och annan ficka för att sy dit en ny. Det skulle kanske inte skada.

Våra problem som lantarbetare och trädgårdsarbetare är i huvudsak två, och det är de problem som vi jobbar mest med. Det ena är att vi har ett lågt löneläge. Dan Ericsson frågade hur löneläget såg ut per timme för en jordbrukare, men han fick väl egentligen inget svar på det. Men när det gäller lantarbetare och trädgårdsarbetare kan vi säga att lönen ligger ungefär på 80–83 % av genomsnittet för industriarbetarna. Den ligger alltså betydligt lägre än lönen för industrifolk. Om vi ser detta i relation till behovet av kvalificerad arbetskraft som näringen sannolikt behöver i en rationaliserad utveckling med inriktning på exportförmåga är detta ett problem. Då är risken stor att vi inte får tag i den kvalificerade arbetskraft som vi behöver.

Vi har dessutom hela utbildningsproblematiken där vi nu via skatteväxlingen riskerar att slå sönder naturbruksgymnasierna när de blir uppdelade på kommuner och skall kostnadsjämföras med andra gymnasieutbildningar, vilket innebär att en del kommer att stryka på foten. Det är sannolikt på det sättet att en del skall stryka på foten. Men låt oss hoppas att de som är kvar ändå får tillräckligt med resurser för att klara det beting som finns i framtiden när det gäller att utbilda blivande egenföretagare och anställda inom näringen.

När det gäller arbetslöshetssituationen är siffrorna mycket mörka om vi ser på utvecklingen under december från 1961 till 1996. 1997 och 1998 har jag inte tagit med. Det har lättat lite grann, men det ser ut ungefär på samma sätt.

Om vi ser över åren kan vi från 1990 till 1995 och 1996 se hur strukturen förändras när det gäller sysselsättningen inom jordbruk och trädgård. 1990 var det en tydligt markerad arbetslöshet i januari, februari och en bit in i mars som sedan återkommer i november och december. Det fenomen som gäller i dag är att vi har en puckel på arbetslösheten även mitt på sommaren. Specialiseringen inom jordbruk och trädgård, men framför allt inom jordbruk, gör att man behöver arbetskraften enbart korta perioder under april, maj och juni, i bästa fall, och sedan i augusti och september. Sedan är arbetskraftsbehovet betydligt mindre, och arbetslösheten ökar.

Alla subventioner och bidrag som vi har talat om här i dag i fråga om EU:s jordbrukspolitik skall också kompletteras med svensk arbetslöshetskassa.

Det ställdes en fråga om alternativ och tro på framtiden. Problemet är att vi har specialiserade jordbruksföretag med växtodling och maskin- och byggnadsunderhåll. Detta gör att man får den här arbetslöshetskurvan och problem att sysselsätta anställda under vinter och sommar. Till de fyra alternativ som finns i dag – växtodling, djurskötsel, skogsbruk och maskin- och byggnadsunderhåll – kan jag lägga till turism och andra saker beroende på var i landet man finns. Om man kan kombinera detta i en helhetslösning, vilket vi

tycker är viktigt för att skapa anställningstrygghet, kan man skapa större miljöhänsyn och bättre arbetsorganisation. Det handlar om uthålliga företag och naturligtvis om kompetens i företagen och bland de anställda.

Detta är den helhetslösning som vi gärna vill se och som politikerna med de styrmedel som styr jordbrukspolitiken bör ta sikte på för att göra de nödvändiga justeringarna.

Följande fråga ställdes: Vad gör vi själva? Vi diskuterar utifrån dessa synpunkter. Vi påverkar naturligtvis och resonerar med politiker i olika sammanhang. Men det som vi också har gjort inom Lantarbetareförbundet och som kanske bör lyftas fram här är att vi har kört i gång en utbildningskampanj inom vår egen medlemskår – supporterad från Jordbruksverket – med ett studiematerial som tar upp just ekologisk produktion. Det är ett studiematerial som heter *Odling för livet*.

Guy Allan Svensson: När det gäller skattesituationen är vi ju, som någon tidigare sade, medlemmar och aktörer på den gemensamma marknaden. Det förutsätter att vi har samma förutsättningar. Skattebilderna är omöjliga om vi fortsätter med särskattelagstiftning för våra svenska producenter. Det är vår inställning.

Hans Wallensteen: Jag skulle vilja svara på Anders G Högmars fråga om tempot i exportarbetet. Han var också inne på frågan om det saknas kompetens i export- och marknadsarbetet och vad vi gör. Det kanske kan vara intressant med några siffror. Värdet på vår export har tredubblats sedan 1992, från ett värde på 6 miljarder kronor 1992 till ca 18 miljarder kronor 1997. Så långt har vi statistik.

Det kan också vara intressant att veta vad som har hänt sedan vi blev EU-medlemmar. Svensk livsmedellexport har ökat med 75 % sedan vi blev EU-medlemmar. Det kan möjligen vara intressant att jämföra motsvarande siffror med Österrike och Finland som blev medlemmar samtidigt. Motsvarande siffror för Österrike är 65 % och för Finland 25 %. Vår import har också ökat men inte alls i lika hög grad. Den har ökat med 20 %, och det skall jämföras med 75 % i ökad export för Sverige. Importen för Österrike har ökat med 40 % och för Finland med hela 55 %. Det var många siffror, men jag tycker ändå att det kan vara intressant att redogöra för dem. Sedan får var och en bedöma om tempot har varit bra eller dåligt. Men så här är det.

Vi är medvetna om att det finns en stor potential för svensk livsmedelsindustri. Vi har vår fina kvalitet, och vi jobbar hårt med den s.k. svenska modellen som har framgångar och har haft framgångar, inte minst i England där vi i dag marknadsför svenskt kött, Pighamkött, köttbullar och annat. Vi är inne på Sainsbury och Tesco osv. Men det krävs exportbefrämjande insatser, och här har Food From Sweden verkat för en gemensam svensk linje, inte minst på mässor och i andra sammanhang.

Food From Sweden har också arbetat intensivt med just utbildning av exportchefer och exportpersonal rent allmänt, och i dag har 60–70 personer inom industrin genomgått en mycket avancerad utbildning för att höja kompetensen. Kompetensen finns alltså där. Den kan bli bättre. Vi jobbar hårt med det, men det finns en hel del intressanta saker kvar att göra.

Jan Hveem: Jag skall svara på Caroline Hagströms fråga om vilka förutsättningar trädgårdsnäringsen har att bidra med egna medel till forskning och försök.

Näringsen saknar i dag en sådan struktur att vi har egna möjligheter att samla in medel på ett sätt som gör att det skulle vara konkurrensneutralt inom landet. Vi har exempelvis inget förädlingsled som jordbruket har där man kan ta ut en avgift, och vi har en stor branschspridning med många olika produktionsinriktningar. Dessutom är företagen för små för att själva bedriva utvecklingsarbete.

Vi har föreslagit riksdagen att det skulle stiftas en lag om en produktionsavgift för trädgårdsföretag. Detta skulle kunna bli en långsiktig och stabil resurs för att kunna sättas in vid akuta behov och för forskning, försök, utveckling och annat. Och det skulle också vara en liknande konkurrensneutral åtgärd därför att övriga länder i Europa som vi konkurrerar med, Danmark och Holland, har liknande avgifter och samlar in kollektiva medel på detta sätt för att stötta sin egen utveckling, sin forskning och sina försök. Det kan synas märkligt att näringsen själv föreslår en lagstadgad avgift, men vi tycker att det i ett sådant här angeläget fall är så viktigt att vi ser detta som en ren konkurrensfråga. Vi har i dag inga möjligheter att få in pengarna på annat sätt.

Dag von Schantz: Vi fick en fråga från Harald Nordlund om huruvida vi på departementet planerar att införa några ytterligare styrmedel för att lägga om till ekologisk odling. Läget är ju att i Agenda 2000-sammanhang är miljöfrågorna i allra högsta grad aktuella såväl vad gäller miljöersättningssystemet som sådant som när det gäller miljöfrågor i stort bl.a. i samband med diskussionen om de horisontella förordningarna som nämndes tidigare. Vi vet inte hur detta beslut kommer att se ut i slutändan. Därför är det alltså för tidigt att säga hur vi kommer att tillämpa detta i Sverige, och ingenting planeras alltså för närvarande i avvaktan på Agenda 2000.

Ewa Rabinowics: Jag skall kommentera det som sades om oljeväxter. Det är klart att det är ganska osäkert att se in i framtiden. Det som i vår analys förklarar ökningen av oljeväxter är att det enligt våra bedömningar kommer att bli mer attraktivt att frivilligt lägga marken i träda. Och när väl mark ligger i träda kan man ha mer höstoljeväxter som har högre avkastning. Det är alltså den mekanismen i modellen som åstadkommer högre produktion trots att arealen inte ökar. Givetvis bygger modeller alltid på antaganden, så vi kan gemensamt fundera på om vi tycker att det är en trovärdig mekanism eller inte. Vi tror det.

Dessutom skulle jag vilja säga att de analyser som jag har sett tyder på att oljeväxtproduktionen i Europa kommer att öka. Övergången till lägre ersättning för oljeväxter är helt enkelt en anpassning till internationella krav. Om man skall slippa kvantitativa begränsningar på oljeväxtproduktionen på EU-nivå måste man ha samma ersättning för oljeväxter som för spannmål, annars inverkar det på överenskommelser med USA om kvantitativa begränsningar. Det är detta som förklarar det hela.

Inge Carlsson (s): Jag skulle vilja ställa en fråga om den svenska livsmedelsindustrins möjligheter på en internationell arena avseende marknadsanpassning, kvalitet och internationell konkurrens. Jag vill ställa frågan i det scenarion att LRF har fått gehör för energiskattesänkningen men däremot inte för något mer av denna ryggsäck. Då vill jag höra hur ni ser på den här utvecklingen. Det handlar ju inte bara om hur den privata industrin kan lyckas i detta avseende på den internationella marknaden utan också om de kooperativa företagen.

Ingvar Eriksson (m): Jag har först en fråga till departementet. Vi har nu hört här att det är just de konkurrensnedvridande skatterna och avgifterna som är det stora problemet, och det är också klart dokumenterat genom Björks utredning. Kan ni från departementet ge någon beskrivning av när i tiden förslag kan komma? Vi har här hört att det är bråttom, och det skulle vara intressant om departementet kunde ge lite upplysningar i detta sammanhang.

När det sedan gäller frågan om livsmedelsindustrin har vi här hört att den också står bakom intentionerna i Björks utredning. Jag vill då ställa en fråga till företrädarna från slakteribranschen som i dag är särskilt illa utsatt. Vi såg ju tidigare här siffror som visade att producenterna gick med klara minus, och vi vet att man är mitt uppe i en våldsam strukturrationalisering. Hur kommer denna utveckling att fortsätta om vi nu kan befara att produktionen viker? Kommer man att klara exportsatsningarna? Kommer man att klara de investeringssatsningar som är nödvändiga på både kort och lite längre sikt om man inte får bukt med dessa lönsamhetsproblem?

Jag har dessutom en stilla fråga till Lantarbetareförbundets representant. Ser inte Lantarbetareförbundet konkurrensneutraliteten som en nödvändig och viktig faktor för svenskt jordbruk och för sina egna arbetstillfällen?

Kjell-Erik Karlsson (v): Jag vill vända mig till representanterna från LRF och livsmedelsindustrin. Vilken framtidssyn har ni när det gäller utvecklingen av förädlingsverksamheten, om den skall vara central eller lokal, med tanke på den utveckling som sker på konsumentens sida? Man talar ju om att man gärna vill ha kontroll och insyn från producent till konsument. Till detta kan man också koppla den syn som man har på djurskyddet, vilket också växer fram.

Caroline Hagström (kd): Jag skulle vilja rikta en fråga till representanterna från livsmedelsindustrierna och Procordia. Jag vill veta hur ni ser på möjligheterna för odling och förädling av nischprodukter, t.ex. nypon, i Sverige och vilka eventuella hinder som finns för en sådan produktion med tanke på att det är en produkt som inte odlats i kommersiell skala tidigare.

Eskil Erlandsson (c): Jag har två frågor till branschföreningarna och livsmedelsindustrierna. Hur kan man förvänta sig att strukturen på svensk livsmedelsindustri kommer att se ut i framtiden? Om man blickar ut lite på det internationella planet är det ju väldigt stora centraliserade anläggningar. Kommer vi att få en sådan utveckling i Sverige också eller kan man tänka sig att det även kommer att finnas något som ibland kallas gårdsförädling, dvs. att konsumenten har en närhet till en vidareförädling av basproduktionen?

Min andra fråga vill jag ställa till representanterna från branschföreningarna och livsmedelsindustrierna. Hur beroende är ni av den svenska basråvaran

i er förädlingsverksamhet? Jag kan också uttrycka det på ett annat sätt. Kan ni tänka er att importera basråvaran och förädla den i Sverige?

Ann-Kristine Johansson: Jag skulle vilja ställa en fråga till LRF och till livsmedelsindustrierna. Det handlar om att möta de framtida utmaningarna, dels den ökade importen, dels det här om hur man möter de framtida konsumenternas krav och den ökande miljömedvetenheten. Vi har veganrörelsen som är stark nu och som verkar utvecklas. Vi har den magra livsstilen. Jag försöker hålla mig till magra produkter och är nästan tvingad att köpa danska produkter. Jag vill köpa svenskt charkuteri, korv m.m. Vad tas det fram för nya produkter för att möta framtida konsumenter och nya utmaningar?

Carl G Nilsson: Flera av de svarande har redan varit inne på det här med exportansträngningar. Tillåt mig i det sammanhanget också ge lite beröm till den svenska industrin. Delar av utskottet hade möjlighet att besöka *Grüne Woche* över helgen. Jag måste säga att vi med samlad stolthet tittade på den svenska montern, som vi tyckte var mycket fint och bra utformad. Fru vice ordföranden och jag passade också på att besöka jag tror världens största eller i varje fall näst största livsmedelsaffär i Berlin. De hade en lindrigt sagt mycket betydande ostdisk. Men vi kunde inte finna någon svensk ost. Det har redan sagts en del om ansträngningar, men jag skulle ändå vilja fråga: Kommer vi inte att kunna lyckas? Vi tycker ju själva att vi har väldigt fina produkter i den vägen. Borde det inte gå att få lite resultat snart på den punkten?

Ordföranden: Då går vi över till svararna. Jag är tacksam om ni kan försöka begränsa er. Vi har några frågor kvar om miljö- och djurskydd och ekologisk odling, och vi skall försöka hinna med dem också.

Bengt Isakson: Vi tackar jordbruksutskottet för att även vi blev kallade till det här mötet. Svensk Lantmat är ju omnämnt också i den björkska utredningen och får kanske ingå i en samverkansgrupp där.

Vi startade i slutet av 80-talet. Då började konsumenterna på allvar ifrågasätta den industriella matproduktionens avigsidor, och intresset för landsbygdsutveckling och nytänkande inom lantbruket växte sig allt starkare. Det var de här båda faktorerna som bidrog till en ökad efterfrågan på småskaligt livsmedel och till ett ökande antal småskaliga producenter. Det har gjort att vi, naturligtvis med förståelse för de lönsamhetsproblem jordbruksnäringen och även trädgårdsskötseln har i dag, ändock ser att många företagare nu börjar ompröva sina verksamhetsformer ute på de enskilda gårdarna och satsar på exempelvis småskalig livsmedelsproduktion. Vi har ett exempel där LRF med bondeföretagarkunskapslyftet kanske ger anvisning om att man brukar sin gård, men man har något helt annat på sin gård. Där kommer Riksföreningen Svensk Lantmat in som en organisation, visserligen ung, men i medvetande om att det finns mellan 1 200 och 1 500 småskaliga vitala småföretag. Det säger den björkska utredningen. I vår organisation har vi för närvarande organiserat 250 av dessa. Vi ser naturligtvis positivt på en utveckling där vi också ser de möjligheter som nämndes här med konsumentens närhet. Det är också ett vitalt kriterium i vår verksamhet att vår produktion skall vara lokal men också ske i närhet till konsumenten, och konsumenten-

ten skall kunna närma sig producenten och få en upplevelseform och mycket annat.

Det här gör att vi efter projektperioden, när den nya organisationen startade 1994, också har tillskapat en Internetsatsning som ger en spännande utveckling. Vi har ett försprång där, och vi har en stor potential som vi naturligtvis vill utveckla. Med distansarbete, med medlemsinformation men inte minst med marknadsföring vill vi nå konsumenten med våra svenska produkter. Vår logga som många har sett håller jag upp här. Svensk Lantmat – det är väl något som skulle passa på Hans Jonssons svenska modell. Svensk Lantmat är den logga vi vill lansera för att väcka intresse. Vi tror att vi skall kunna företräda den småskaliga livsmedelsproduktionen på ett betydligt bättre sätt än de tunga organisationerna och att vi kan tillvarata de enskilda medlemmarnas intressen. De flesta småföretagare som vi känner vill känna närhet och delaktighet i de frågor som rör deras närhet och märker det när de umgås med konsumenterna. Vi önskar därför alltså att vår regering och riksdag skapar förutsättningar för att föreningar av typen Svensk Lantmat verkligen kan verka och utvecklas i Sverige. Vi har också delat ut en mapp till jordbruksutskottets samtliga ledamöter, som de får efter mötet. Där finns vår tidning och mycket annat som de i lugn och ro kan läsa.

Hans Thuresson: Som svar till Ingvar Eriksson vill jag säga att dagens situation i grisköttsproduktionen, minus 70 kr före arbete och kapital, kommer att påskynda en utslagning. Vi räknar med en produktionsminskning med minst 10 % när året är slut. Detta kommer att påverka strukturen i branschen i industridelen. Vi kommer att tvingas till en kraftigare utslagning eller förändring av strukturen än vi annars skulle ha haft. Vi har ju tidigare haft målsättningen att ha tillväxt i näringen därför att det finns utrymme för detta i Sverige. Men särskatterna påverkar priset på griskött, om vi sätter det per enhet, med ungefär 50 kronor. Skulle vi få bort dem skulle det självfallet stimulera produktionen, och framtidstron skulle komma tillbaka. Den är mycket svag i dag.

Till Kjell-Erik Karlsson vill jag säga att med vårt omsorgsprogram har vi prioriterat även den etiska kvaliteten. Jag vill tydligt markera att när vi gör strukturförändringar respekterar vi de gränser som djurskyddslagen ger. Vi kommer inte i något avseende att tubba på det, utan vi lever upp till det som konsumenterna vill ha när det gäller den etiska kvaliteten.

Bertil Andersson: Erlandsson tog upp en strukturfråga för industrin. På mejerisidan kan vi konstatera att liksom i annan industri går det storskaliga vidare därför att enhetspriset hela tiden blir lägre. Och den vägen måste vi gå vidare på. Det får kompletteras av den ekoproduktion som hela tiden ökar. Vi har i dag brist på ekoprodukter på mjölksidan. Men programmet är sådant att jag hoppas att vi skall kunna tillgodose marknadens krav. Dessutom kommer det här givetvis att kompletteras på några håll av lokalproduktion. Vi kommer alltså att ha alla de här tre bitarna. Det är konsumentens prismedvetenhet som styr var man handlar sina produkter, liksom i dag.

Detta med *Grüne Woche*, Berlin och ost är intressant. Tyskland är en svår marknad att komma in på, därför att det är den dyraste marknaden att marknadsföra sig på. Jag hörde ett rykte om att det tydligen fanns svensk ost även

i den där stora butiken, men den försvann väl i mängden. Vi kan väl notera, även när det gäller någon annan fråga, att på mejerisidan har vi fördubblat ostexporten under 90-talet. Hans Wallensteen var inne lite grann på det. Vi har börjat en yoghurtexport till Finland som i dag är ungefär 10 % av den finska yoghurtmarknaden, så vi är på gång. Som jag sade är Tyskland och England de dyraste marknaderna att hantera, medan vi har lyckats hyfsat bra i Finland även på ostsidan. Nummer två på exportmarknaden på ostsidan är Spanien. Vi är ett tiotal länder och vi samarbetar. På Tyskland är alla svenska företag tillsammans, och i England och Finland samarbetar Arla med MD Foods.

Caroline Trapp: Det var på Gudrun Lindvalls fråga jag begärde ordet, så det är ett tag sedan. Det gällde det här med stora och små jordbruk och strukturförändringen i jordbruket.

Jag tror att vi är inne i ett nytt skede och jag tycker att det känns så i jordbrukarkretsar. Vi har lämnat diskussionen om att vara stora och små bakom oss. Jag tillhör dem som har små jordbruk. Men allting är relativt. För min svärmor har vi en jätteladugård, men hon hade fem kor och vi har arton.

I vårt projekt Bondeföretagaren vill vi att varje företagare skall titta på sitt eget företag och fundera över framtiden. Att det i primärproduktionen med de nya maskiner som finns, med den nya tekniken i stallarna, kommer att bli en fortsatt strukturförändring tror jag är oundvikligt. Jag ser det på mitt företag. Vi har ingen som helst möjlighet att hänga med i den tekniska utvecklingen med egna maskiner. Vi måste utnyttja stordriftens fördelar, för det handlar om ny teknik – ny avancerad teknik. Och har vi inte den kommer vi aldrig att kunna rekrytera en ny ungdomsgeneration som är intresserad av att driva vårt jordbruk vidare.

Jag tror att den nya strukturomvandlingen på landsbygden kan innehålla – om vi klarar det här på ett positivt sätt – en ny situation. Förut handlade det om att folk försvann. I dag tror jag att det handlar om att vi skall kunna utveckla andra företag och andra nyttigheter från våra företag. För att kunna se möjligheterna till det och för att få resurser till det behöver vi till att börja med ha en lönsamhet i jordbruksproduktionen.

Bondeföretagarprojektet går ut just på detta och på att hitta nya samarbetsformer. Därför blir det så väldigt olyckligt att sätta stor mot liten. Jag har kolleger hemma, sex mjölkproducenter, som diskuterar att bygga en ny gemensam ladugård med 300 kor. Det blir naturligtvis ett storjordbruk. Men med det löser de framtidsfrågan på landsbygden hos oss. Jag tror att vi måste lämna detta med att det är organisationsformen som är det viktiga. Det viktiga är att vi får verksamheter som utvecklas. Här har vi hela turistområdet som är oerhört utvecklat. Vi har många andra saker som landsbygden kan bidra till. Det gäller att vi har företagare.

Som en sista kommentar vill jag bara säga att det är oerhört viktigt att jordbrukarna blir betraktade som företagare. Jag hoppas att jordbruksutskottet ser det så. Ute i landet på våra näringslivsenheter, i kommuner osv. är det ingen självklarhet. Men det är oerhört viktigt. Det har visat sig när vi söker mål 4-pengar att det inte är någon självklarhet att jordbruket kan få det. Den kompetenshöjning vi arbetar med får på vissa håll dras med att ha oerhört

stora kostnader, som för andra företagare är en självklarhet att de får samhällsstöd för.

1998/99: MJU7
Bilaga

Ingmar Pihlsgård: Det är egentligen svaret på två frågor jag vill ge. Jag börjar med nyponen, eftersom nyponen är intressanta. Ni vet kanske inte att den nyponsoppa vi äter i Sverige odlas i Chile. Den kommer så långt bortifrån i världen den över huvud taget kan. Vi har tillsammans med Balsgård försökt utveckla nyponodling i Sverige. Det har kommit fram intressanta sorter och vi har också fått intressanta odlare. Vi har tagit en investeringskostnad i en skördemaskin så att vi skall kunna skörda nyponen. Nu kommer vi i ett moment 22. Nyponodlingen bär skörd först efter fem sex år. Framtill dess måste odlaren hålla sin odling i ordning. Han måste sköta ogräsbekämpningen. Efter det att plantan börjar bära frukt är ju plantan en nästan rent ekologisk odling. Men fram till det att den bär frukt måste man alltså ha en effektivare ogräsbekämpning än den man kan åstadkomma med sin lie.

Den andra frågan jag vill beröra har också med nypon att göra. Det är det här med import av råvara. Livsmedelsindustrin kan inte bygga upp någon verksamhet på där-producerad råvara. Vi måste ha råvaran tillgänglig vid vår fabriksgrind. Alla de råvaror som effektivt kan odlas i Sverige vill vi ha från Sverige.

Evert Bränd: Jag vill ge ett svar på Carl G Nilssons fråga om vi kan bli bättre på exporten. Ost har vi hört om redan. Men bara en kort resumé: Vi blev medlemmar den 1 januari 1995. Fram till dess kunde vi sälja på export vodka, bröd och kakor, och vi kunde sälja konfektyr och sötsaker. Den tillväxt som har skett sedan dess har skett på de nya områdena, framför allt förädlade livsmedelsprodukter. Det är också i fråga om den typen av produkter som vi kommer att skapa ett förhållande med konsumenten. Det är ju inte så att handel och konsumenter står och väntar på livsmedelsprodukter, utan vi slåss på en mycket tuff arena. Det är de här förhållandena som i dag skapas. Vi skapar ett förhållande, ett förtroende med konsumenterna. Det här med ärlig mat är ett begrepp som vi arbetar hårt med. Ett bra exempel på det här är vad man från svensk sida, från LRF:s sida, gör i England just nu. Man lanserar ett program som heter *Swedish farm assured*, alltså ett garantiprogram för svenska svinprodukter. När man som konsument köper sin vara i butik kan man på förpackningen identifiera en hemsida som man kan gå in på, och via ett kodnummer kan man se på vilken gård varan har producerats. Detta är ju ett sätt att skapa ett ärligt förhållande till konsumenten. Det här har uppskattats mycket. Vid presskonferensen som vi hade på *Grüne Woche* uppmärksammades detta av en mycket intresserad tysk press. 20 professionella journalister på matsidan var mycket intresserade av att höra mer om detta projekt. I Sverige är vi redan duktiga i jämförelse med Finland och Österrike, som nya medlemmar i EU. Vi har fortfarande bara en tiondel av exporten per capita jämfört med Danmark, Irland, Holland och Belgien, så vi har mycket att lära och mycket att göra. Det finns en stor marknad för oss.

Sedan lite grann kort om vad vi gör under januari och februari för att starkt visa oss internationellt. *Grüne Woche* var ett exempel som ni redan har hört om. *International Food and Drink Exhibition* i London startar nästa vecka. Vi har *Internationale Süsswarenmesse* i Köln med sötsaker, kakor och lik-

nande. Biofackmässan, som är en ekologisk mässa i Nürnberg, startar också i början av februari. Där finns vi med, liksom på *Prodexpo*, som är en mässa i Moskva. Där finns vi med framför allt för att bibehålla de relationer som har byggts upp och för att kunna ta vid när det lättar på den marknaden igen.

Leif Håkansson: Kort fråga skall få ett kort svar. Jag fick en fråga av Ingvar Eriksson angående vår syn på vikten av konkurrensneutralitet. Det är klart att det är viktigt med konkurrensneutralitet. Det har vi tagit upp i artikeln i ATL. Men när det gäller bekämpningsmedel, diesel och konstgödsel menar vi att man måste hålla igen. Det handlar långsiktigt om att bygga upp ett konsumentförtroende. Det handlar nu om realiteter. Vi kan inte bara köra konsumentkampanjer utan nu måste vi verkligen bygga upp förtroendet från konsumenterna, och då skall vi visa att vi håller igen på bl.a. konstgödsel och bekämpningsmedel.

Jag vill peka på något som har lite att göra med det som Eskil frågade om tidigare, nämligen om vi verkligen belyser rätt fråga. Det är klart att det är politiken som är det viktiga i dag eftersom det är politiker vi adresserar. Men det är ändå så att tar man exemplet att bondens lönsamhet skall höjas med 1 krona så är det 25 öre av denna krona som berörs av politiska beslut, och de andra 75 örena berörs av de övriga tre spelplanerna som Hans Jonsson har gått igenom här, alltså marknaden, företaget och kapitalet.

Dag von Schantz: Ingvar Eriksson frågade om vi hade någon information om när det kan komma några förslag från regeringen. Vad jag förstår är de här frågorna uppe i samband med de skatteöverläggningar som pågår, så det är åtminstone en del i det här pusslet som måste bli klart.

Det finns ju även ytterligare saker, som jordbruksministern har påpekat, bl.a. i en interpellation i november när Ingvar Eriksson ställde en fråga om när det skulle komma förslag. Jordbruksministern påpekade då att det är ett övervägande av den totala pris-, stöd- och kostnadsnivån inom sektorn som är avgörande för framtiden för sektorn och som också måste prövas i detta sammanhang. Att det finns olika avgifts- och skattenivåer är ju känt.

Ordföranden: Då har jag Småbrukarna, LRF och SLU kvar. Kan ni vänta och kanske avrunda era sista inlägg? Jag har ungefär fem man anmälda vad gäller miljö- och djurskyddsfrågor.

Gudrun Lindvall: Jag skulle vilja ställa en fråga till professor Sten Ebbersten. Det diskuteras mycket om att få en ekologiskt långsiktigt hållbar utveckling av lantbruket. Jag skulle vilja höra vilken åtgärd som skulle vara den enskilt mest positiva som jordbruket skulle kunna genomföra för att minska miljöbelastningen och också skapa något slags både ekonomisk och ekologisk bärkraft för framtiden.

Michael Hagberg: Att svenskt lantbruk har problem har vi fått klart för oss i dag, och det har vi fått klart för oss under den debatt och diskussion som vi länge har lyssnat på. Tittar vi i den ryggsäck som så ofta nämns tror jag nog att det finns en och annan sten som möjligen skall ligga kvar. Vad jag kan förstå, när jag lyssnar på LRF och på Food from Sweden – och jag skulle också vilja ha lite kommentarer från de två – är de främsta argumenten vi har

när vi skall sälja våra produkter på marknaden – både den inhemska marknaden och marknaden ute i Europa – gott miljötankande och justa miljöskäl. Då tror ju jag att de stenar, de delar som har med miljötankande att göra, möjligen skall finnas kvar i ryggsäcken. Jag tänker på de avgifter vi har på bekämpningsmedel, de avgifter vi har när det gäller handelsgödsel. De tror jag nog att det kan finnas anledning att ha kvar. Vad säger ni när ni åker ut till storstäderna i vårt land och till Europa när det gäller att sälja produkterna och att peka på det goda miljötankandet, om inte de stenarna finns kvar? Då kanske förtroendet för produkterna hos konsumenterna, som blir mer och mer medvetna – det ser vi i vårt land och det ser vi ute – minskar. Det tror jag vore ett väldigt hot mot svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion.

Göte Jonsson: En viktig fråga som vi inte har hunnit beröra så mycket är ju den om forskningen och jordbruket. Vi har inte mycket tid kvar, men jag skulle ändå vilja fråga både SLU och näringen: Hur ser ni på forskningens situation i Sverige nu och likaså i framtiden? En viktig fråga här är ju sektorsforskningen. Hur upplever ni den utifrån de förslag som ligger bl.a. i forskningspropositionen? En annan fråga som är aktuell är ju departements-tillhörigheten när det gäller SLU. Det är två frågor som i och för sig kanske kräver långa svar, men jag vill ändå gärna ha lite korta kommentarer till detta.

Jonas Ringqvist: Jag har en fråga som främst är riktad till Ekologiska Lantbrukarna, men eventuellt kanske någon från SLU också kan kommentera det. Det gäller de strukturella hindren i jordbruket för en ekologisk omställning. Vad är det som hindrar en fortsatt ekologisk omställning? Jag tänker framför allt på sådant som livsmedelsindustrins struktur, gårdsstruktur, lönsamhet, bidragssystem, den kunskap vi har, osv. Jag skulle vilja ha lite kommentarer till detta. Vilka är de strukturella hindren?

Birgitta Carlsson: Jag har en fråga till Jordbruksdepartementet och Jordbruksverket. Vi är överens om att lönsamheten måste förbättras och att det måste ske nu. Vi vill ha nya unga bönder som satsar på jordbruksnäringen, men vi vill också behålla de gamla som håller på. Då gäller det frågan om måtten på djurstallar. Det finns ganska många fall med bönder, där miljö- och hälsoskyddsinspektörer eller djurskyddsinspektörer som varit ute på gårdarna i princip gjort den bedömningen att man skulle kunna få fortsätta, ibland fram till dess att man pensioneras, med de djurmått man har därför att helheten i stallarna har varit av så god kvalitet att man skulle kunna få fortsätta. Men man har inte fått den dispens som krävs. Då är min fråga: Varför är det så svårt för dem som vill fortsätta att få chansen att få dispens under en tid för att klara av att fortsätta? Vi vill ha öppna landskap, och det är klart att det är viktigt att det finns djur på många ställen i landet. Då gäller det ju också att vi fullt ut utnyttjar de bidragsrätter som finns när det gäller di- och amkor just för att behålla de öppna landskapen.

Alf Eriksson: Vi ser att strukturförändringarna gör att vi får alltmer och större centralisering till enheter. Det har vi hört i dag. Samtidigt vet vi att konsumenterna inte betar sig likadant. En del efterfrågar lågt pris. Men vi har en

allt större skara konsumenter som inte ser så mycket på priset utan ser mer på kvaliteten. Då har jag en fråga till ekoodlarna, och även trädgårdssidan och LRF var inne på det här med småskalig produktion och förädling av typ gårdsbutiker osv. där man kan få den här kvaliteten och den här närproduktionen som så många konsumenter efterfrågar. Vad ser ni för möjligheter, och finns det några hinder för en sådan utveckling som komplement till centraliseringen?

Ingvar Eriksson: Det är väldigt viktigt, när man skall göra bedömningarna vad som är miljövänligt eller miljöfarligt, att man har rätt kunskap för de bedömningarna. Jag har en obehaglig känsla av att kunskapen inte är vad den borde vara. Mot den bakgrunden är det intressant att höra hur man från forskarsidan jobbar med de frågorna i dag och hur man har kopplat möjligheterna att tillsammans med andra länders forskare komma fram till relevanta och jämförbara bedömningar.

Ordföranden: Vi har möjlighet att dra över några minuter men inte alls mycket. Jag uppmanar er att vara mycket korta i svaren.

Thomas Rossvall: Jag hade anmält mig för att säga något om forskning, och Göte Jonsson gav mig ju tillfälle att även svara på en fråga, så det uppskattar jag. Jag tror att det är utomordentligt viktigt att vi i den här debatten också har med de mer långsiktiga frågorna, och kopplingen mellan forskning och näringsens utveckling är naturligtvis en kärnpunkt i detta. Det har väl inte undgått någon i den här salen att i diskussionerna runt den forskningsutredning som heter Forskning 2000 har vågorna svallat mycket högt. Det finns förslag om att man i princip skall dra ned på den sektorsinriktade forskningen. SLU delar naturligtvis inte de åsikterna, utan vill tvärtom utveckla den forskning som ligger nära näringen. Kunskap kommer ju att vara det som i ett längre perspektiv hjälper oss att både minska och kanske bära ryggsäcken med en kraftigare motor. Det gäller ju att inte bara diskutera i perspektivet nästa förhandling eller nästa omgång i Bryssel, utan frågan är ju också hur vi långsiktigt skall kunna bygga in kunskap i processen.

Staten satsar ju mycket på forskning på det som är inriktat på miljösidan, och som ett kort svar på den sista frågan kan jag säga att vi har ett mycket aktivt samarbete mellan lantbruksuniversiteten i Europa för att skapa en gemensam plattform. Vi hade nöjet att diskutera det på ett möte förra året med Olle Hakelius som representant för sektorn. Men däremot är det betydligt mindre satsningar från staten själv på sådana frågor som har med produktion och långsam lönsamhet i sektorn. Och det gäller hela kedjan från produktion över till mer industrirelaterade processer. Vi håller nu på att diskutera livsmedelsfrågor. I kväll skall livsmedelsindustrin, Livsmedelsverket och departementet träffas för att diskutera de frågorna. Vi har en samverkan mellan universitet och branschforskningsinstitut. Det är utomordentligt viktigt att både riksdag, regering, näringen och vi samverkar för att hitta en gemensam plattform inför den forskningspolitiska proposition som skall läggas fram om drygt ett år, så att vi där kan flytta fram positionerna i ett längre perspektiv. Utgångspunkten är den oro och den diskussion som har funnits här men vi vill även titta längre och se vad det är vi behöver vad

gäller kunskap och forskning för att fortsätta att utveckla det svenska jordbruket med internationell konkurrenskraft i inriktningen. Där måste vi verka gemensamt, och vi måste definitivt flytta fram positionerna i förhållande till många andra delar av den forskningspolitik som diskuteras.

Sten Ebbersten: Gudrun Lindvall frågade vilken åtgärd som är mest gynnsam när det gäller att uppnå ett långsiktigt miljömässigt hållbart jordbruk. Det är inte lätt att svara på den frågan, men jag skall försöka.

Våra studier vid SLU och vår samlade kunskap visar att den enskilda åtgärd som ur odlingssynpunkt skulle vara mest gynnsam är att åter integrera växt- och djurproduktion med varandra på ett balanserat sätt, lokalt och regionalt.

Djurhållningen har i mycket hög grad kommit att koncentreras till gårdar och regioner genom specialiseringens fördelar och billiga transporter, vars nackdelar kommer att hamna i miljön, vilket i längden inte är hållbart. Mellansverige har i stort sett tömts på djur. De har koncentrerats till de södra delarna av landet. Växtnäringen går samma väg. Via fodret kommer den också att koncentreras till de här gårdarna och regionerna, som dessutom inte sällan använder ett övermått av konstgödsel.

En ökad integrering av djur- och växtodling skulle minska växtnäringsläckaget och medföra en mycket bättre hushållning med växtnäringen genom ett bättre kretsloppstänkande i handling. Det skulle också leda till en minskad energiåtgång till transporter. Vi skulle få en minskad pesticidåtgång genom den varierade växtföljden, som verkar negativt för parasiter och skadegörare att utbreda sig. Det skulle gynna biologisk mångfald i landskapet, och det skulle stärka markbördigheten.

Detta var ett mycket kort svar på en komplex fråga.

Tack!

Ordföranden: Det var suveränt kort. Detta är oerhört svårt, men det är ett ämne som vi kan ägna mycket tid åt framöver. Nu skall Jordbruksverket få tala.

Ingbritt Irhammar: Jag skall svara Birgitta Carlsson på frågan om dispenser för båsmåtten.

Riksdagen har beslutat om skärpt djurskydd. Kopplat till det har riksdagen beslutat om förändrade båsmått. Och riksdagen har beslutat om en övergångstid på tio år, eftersom det handlar om dyra investeringar. Nu har dessa tio år gått. Under de åren var man mer generös med dispenser när det gällde de djurägare som gick mot pensionering och sådant. Det var inte tänkt att det därefter skulle vara samma dispenserregler som under övergångstiden. En restriktivitet är beställd när det gäller dispenser. Och den följer vi på Jordbruksverket.

Jan Rosenström: Det var många frågor som jag skulle kunna svara på. Jag tänkte ta upp två: den som gällde marknadsanpassning och den som gällde närheten till konsumenten. Det är viktiga frågor.

Kommer svenska livsmedel att ha någon framgång på främmande marknader? Det var väl egentligen den fråga som någon ställde. Jag tror det om vi kan anpassa oss till ett förändrat ätmönster ute i världen. Vi kommer aldrig

att kunna få våra stora konsumentgrupper ute i Europa eller någon annanstans att äta som vi gör i Sverige. Jag tror t.ex. att det kommer att bli svårt att få dem att äta ost i trekanter med hyvel som vi gör. Vi måste hela tiden veta vad som är på gång ute i länderna. Det tror jag är oerhört väsentligt. Fransmännen börjar t.ex. få lite mer bråttom när de skall äta lunch och kanske t.o.m. middag. Därför säljs det i dag enorma mängder pyttipanna i Frankrike från Bjuv i Sverige. Det är ett exempel på var det här passar in. Det är fortfarande rent, fräscht, piffigt och bra, men det går snabbare att tillaga. Det är den här typen av frågor som jag tror att vi måste bli vassare på.

Jag brukar säga att vi måste öka produktiviteten i livsmedelsindustrin i Sverige. Om man säger produktivitet tror alla att det handlar om produktion. Men vi måste öka produktiviteten i produktutveckling, i marknadsföring och i produktion.

Det här leder mig in på den fråga som jag hade tänkt ta upp förut. Som tur var kom den upp ändå. Det gäller forskning, utveckling och utbildning. Vi behöver utbildade människor, gärna flera forskare och utbildade. Och vi behöver avancerad forskning och utveckling i landet för att utveckla de här produkterna, som vi själva vill ha och som vi kan marknadsföra. Det talades om lågkaloriprodukter, *functional food* eller vad det nu kan vara.

Avslutningsvis vill jag ta upp förtroendet för maten, närheten till konsumenten. Jag tycker att vi skall komma ihåg att en för konsumenten oerhört viktig del i garantin för en bra och säker mat är att vi har en konkurrenskraftig och stark livsmedelsindustri i Sverige.

Ordföranden: Vi kan hålla på i ungefär fem minuter till. Som jag uppfattar det finns det några anmälda stickrepliker. Men Hans Jonsson har väntat länge, så nu är det hans tur.

Hans Jonsson: Tack, herr ordförande! Jag skall fatta mig mycket kort, eftersom tiden rinner iväg.

Först skall jag bara kommentera dieselskatten, miljöprofilen och handelsgodskatten.

Jag har varit på mängder av mässor ute i Europa och här hemma. Jag har träffat massor av konsumenter här hemma och i andra länder. Det finns reportageteam från BBC och andra som kommer hit för att se hur vi gör. Jag har aldrig någonsin fått frågan: Vad har du för dieselskatt? Jag har aldrig fått frågan: Vad har du för handelsgodskatt? De förutsätter nämligen att jag inte kör en extra gång på min åker med min traktor bara för att bränslet skulle vara billigare. Vi i lantbruket har inte den typen av fritidsproblem. Det går helt enkelt inte att ta ut en orättfärdig dieselskatt via en fläskkotlett. Så fungerar inte marknaden. Husmor som står vid kyldisken funderar över djuromsorg, antibiotika, salmonella, kvalitet och pris. Och det klarar vi, men vi klarar inte det andra.

Det förs fram diskussioner om att man skall använda restitution av dieselskatten till oss bönder i fördelningspolitiskt syfte. Gör inte det! Slå inte in den kilen mellan oss bönder. Vi har, precis som Caroline säger, jobbat stenhårt på att hålla samman. Vi har lämnat den debatten bakom oss. Vi kan inte längre unna oss lyxen att slå in kilar mellan stor och liten, mellan ekologisk

produktion och vanlig bondproduktion. Vi behöver hålla ihop. Vi väntar med spänning på en tydlig signal. Vi skall ta vårt ansvar, men ni måste ta ert.

Tack för i dag!

Thomas Larsson: Jag fick en fråga från Jonas Ringqvist: Vad finns det för hinder för att det ekologiska lantbruket skall fortsätta att utvecklas? Frågan är mycket bra ställd, med tanke på att marknaden finns. Intresset bland oss bönder ökar ständigt. Ändå ökar det inte fortare än det gör. Jag tror att oron bland oss bönder är väldigt stor för svenskt jordbruks utveckling över huvud taget. Klara och tydliga signaler om att vi skall satsa på svenskt jordbruk är alltså en nödvändighet för oss bönder. Om vi får de signalerna kommer det även att bli mer ekologiskt jordbruk. Det kommer som ett brev på posten.

Åke Karlsson: Jag skall också fatta mig kort.

Vi står inför ett val. Vi pratar om fler jobb i lantbruket. Det beror ju på vilken väg vi väljer. Om vi väljer fortsatta strukturrationaliseringar och tror på storhetesen blir det inga jobb. Då blir det färre jobb i lantbruket. Om vi lägger ner slakterier och mejerier blir det färre jobb. Men om vi satsar på den småskaliga utvecklingen i stället får vi fler jobb. Det är detta val som vi nu står inför.

Någon sade att vi inte kan stoppa utvecklingen. Det tycker jag är lite uppgivet. Vi kan faktiskt styra utvecklingen. Vi står inför ett val: Skall vi ha en levande landsbygd och ett levande jordbruk med friska livsmedel, eller skall vi satsa på storhetesen, som vi har gjort i många år? Vi har sagt att ju större det är desto bättre är det. Har vi fått det bättre? Det är den frågan ni skall ställa er. Och vilken väg skall vi välja?

Tack för mig!

Olle Hakelius: Jag skall ge en kort reaktion från oss på forskningssidan.

Det är klart att den typ av jordbruk som vi vill driva som handlar om miljövänlighet, djuromsorg, kvalitet osv. egentligen är en kunskapsintensiv näring. Den kommer att kräva mycket mer och djupare forskning. Internationellt sett ligger vi inte särskilt högt när det gäller forskning.

Jag konstaterar dock att vi som det enda land i världen – som jag känner till – har ett frivilligt finansieringssystem som bönderna aktivt tar del av via Stiftelsen Lantbruksforskning för att stötta upp det här. Det tror jag är viktigt.

Göte Jonsson frågade om departementstillhörighet. Det centrala när det gäller Lantbruksuniversitetet är att sektorsbegreppet hålls ihop. Vi i livsmedelsproduktionen rör oss över många av de gränser som finns vid universitet och högskolor i övrigt. Det handlar alltså om att man har en helhetssyn och en tvärvetenskaplighet. Den enda garanti som vi kan se för att sektorsbegreppet hålls ihop är att det tillhör Jordbruksdepartementet. Det handlar då också om närheten mellan näring och livsmedelsindustri.

Thomas Rosswall: Det var just detta som jag glömde bort att kommentera. Jag fick en fråga om det.

Jordbruksministern gick i förra veckan ut och sade att hon för sin del tycker att SLU skall ligga kvar vid Jordbruksdepartementet. Jag delar den åsikten mot bakgrund av den utredning som Thorsten Andersson har gjort under hösten, den egna utvärdering som vi har gjort rörande vårt sektorsansvar och

det som står i utredningen om forskning 2000, under förutsättning att man på lämpligt sätt kan samverka mellan riksdagens utskott och regeringens departement – på samma sätt som vi inom högskolevärlden kan samverka över gränserna.

Tack!

Hans Wallensteen: Vi fick en fråga av Michael Hagberg angående ryggsäckens storlek och innehåll. Det finns givetvis delar av den som är bra och som vi använder i exportarbetet och i argumenteringen. Det gäller djuromsorg, djurskyddslagen, antibiotikafritt foder osv. Men just dieselskatt och energiskatt, som är de tunga stenarna i säcken, är ju bara en belastning. Det är viktigt att vi får bort dem och att vi bibehåller det som är bra och som vi också har nytta av i marknadsföringen av svenska livsmedel på exportmarknaden.

Tack!

Ordföranden: Tack för det! Jag vet att fler vill ge synpunkter, från både frågandesidan och svarandesidan. Men vi klarar inte mer.

Jag är imponerad av den uthållighet som ni alla – frågare, svarare och åhörare – har haft. Det är imponerande. Det visar också att dessa frågor ligger i pipeline, som det heter. De är högaktuella. Nu förväntas det också politiska beslut.

Jag har inte dragit några direkta slutsatser efter varje sjok. Vi har inte haft tid till det. Men jag tycker att en röd tråd har varit att det finns en samsyn när det gäller att backa upp jordbruksnäringen och livsmedelsindustrin. Sedan kan vi diskutera former, men jag tycker att det här ändå har gett en kraft i detta. Och den här viljan finns också på det politiska området.

Det underlag som ni har gett oss är oerhört värdefullt för vårt beslutsfattande. Vi skall alltså gå in i ett arbete i februari och mars omkring jordbruks- och trädgårdsnäringsfrågor. Jag hoppas att vi skall kunna samla oss till bra beslut också inför framtiden.

Tack skall ni ha, alla ni som har kommit hit och alla ni som har lyssnat! Därmed avslutar vi.

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utfrågningar m.m.	9
Utskottet	10
Den framtida gemensamma jordbrukspolitiken	10
Förslagen i Agenda 2000	14
Den svenska jordbrukspolitiken.....	19
Regionala stöd, strukturstöd, m.m.....	28
Administration, m.m.	35
Trädgårdsnäring	38
Hemställen	41
Reservationer.....	45
Särskilda yttranden	60
Bilaga Offentlig utfrågning om jordbrukspolitiken och trädgårds- näringen	65